

Van de straat houden of inzetten op talent?

Talentontwikkeling in het jongerenwerk in Kanaleneiland

Masterscriptie Publiek Management (USBO)

Maurits van Stuijvenberg (0200409)

Afrikalaan 65, 3526 VK Utrecht

Begeleider: Albert Meijer

Utrecht, Juni 2009

Voorwoord

Na een paar maanden zwoegen, ligt hier dan een eindproduct. Mijn scriptie over talentontwikkeling van jongeren in Kanaleneiland is klaar! Mijn afstuderen begon met een stage bij Ordina. Met z'n vijven hebben we meegewerkt aan een conferentie van de Raad van Europa. Het is aan deze stage te danken dat ik uitkwam bij het onderwerp van mijn scriptie: talentontwikkeling van jongeren.

Mijn onderzoek richt zich op de wijk Kanaleneiland, een wijk waar ik zelf al twee jaar met plezier woon. Door mijn onderzoek leerde ik kanten van de wijk kennen waar je normaal niets van merkt. Kanaleneiland is een krachtwijk, maar zeker ook een prachtwijk. Weinig wijken in Nederland kennen zoveel initiatieven vanuit mensen in de wijk zelf. Veel organisaties die ik onderzocht heb, geven daar blijk van. In dit voorwoord wil ik iedereen bedanken die mij aan informatie heeft geholpen. Ik bleek niet de eerste student te zijn, maar desondanks werd er soms ruim de tijd genomen. Dank daarvoor!

Een aantal mensen wil ik in dit voorwoord wel noemen. Allereerst Fabrice, Matthijs, Patrick en Quen. Samen hebben we veel op de afdeling gezeten bij Ordina. Dat was altijd weer gezellig, maar inhoudelijk konden we ook sparren. Dat geldt ook voor de mensen die bij Ordina werken, in het bijzonder Marjolein, Thijs, Linda en Steven. Dank voor de mogelijkheden die we dankzij jullie bij Ordina kregen! De conferentie is heel waardevol gebleken. Naast de Ordina-groep was scriptiebegeleider Albert Meijer altijd een vraagbaak om op terug te vallen. Samen wisten we de onderzoeksvraag van deze scriptie steeds beter behapbaar te maken. En zo veranderde het onderwerp van *empowerment* naar talentontwikkeling, en bleef van de geplande vergelijking tussen een aantal Europese steden uiteindelijk een casestudy over. Albert, bedankt voor je kritische, maar opbouwende feedback.

Zo'n scriptie vergt toch wel wat van je. Daar heb je zelf last van, maar de effecten daarvan worden het sterkste bemerkt door mensen in je naaste omgeving. Bij mij zijn dat Annelies en Levi. Zeker voor jullie ben ik blij dat er een eind komt aan deze periode van afstuderen. Misschien dat ik nu weer wat vaker iets gezelligs kan gaan doen met jullie, en wat minder lang achter dat beeldscherm blijf hangen.

Met deze scriptie komt een eind aan zeven jaar van studeren. Ik voel me door alle nevenactiviteiten al een poosje geen student meer, maar met dit product wordt het afscheid van de universiteit toch wel ingeluid. Nu eerst een echte baan, en dan... misschien nog een studie voor de hobby erbij in deeltijd. We zullen zien!

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Inhoudsopgave.....	3
Inleiding.....	5
1.1 Inleiding:.....	5
1.2 Het belang van jongerenwerk.....	6
1.3 Aanleiding: de rol van het geheel aan organisaties in het jongerenwerk.....	6
1.4 Probleemstelling.....	8
1.5 Het onderzoek.....	9
1.6 Relevantie.....	9
1.7 Opbouw.....	10
Hoofdstuk 2: Activiteiten in het jongerenwerk.....	12
2.1 Wat is 'het' jongerenwerk?.....	12
2.1.1. Het professionele sociaal-culturele jongerenwerk.....	13
2.1.2. Het professionele sociaal-culturele tienerwerk inclusief tieneropvang.....	14
2.1.3. Vrijwillig jongerenwerk.....	14
2.1.4. Ambulant jongerenwerk en straathoekwerk.....	14
2.1.5. Sportbuurtwerk en aanverwante initiatieven.....	15
2.2 Korte geschiedenis van het jongerenwerk.....	15
2.3 Het jongerenwerk als onderdeel van het maatschappelijk middenveld.....	17
2.4 Activiteiten in het jongerenwerk.....	19
Doelgroep.....	19
Doel.....	20
Hoofdstuk 3: Meerwaarde van talentontwikkeling.....	23
3.1 Wat is talentontwikkeling?.....	23
3.2 Wat levert talentontwikkeling op?.....	26
3.3 Deelconclusie.....	28
Hoofdstuk 4: Hoe kan het jongerenwerk bijdragen aan talentontwikkeling?.....	29
4.1 Kunnen activiteiten in het jongerenwerk samengaan met talentontwikkeling?.....	29
4.2 Talentgebieden en talentladder toegepast op activiteiten in het jongerenwerk.....	30
4.3 Wat leveren de activiteiten in het jongerenwerk op aan talentontwikkeling?.....	31
Hoofdstuk 5: Methoden en technieken.....	33
5.1 Operationalisatie.....	33
Concept 1: activiteiten in het jongerenwerk.....	33
Concept 2: talentontwikkeling.....	34
Concept 3: bijdrage jongerenwerk aan talentontwikkeling.....	36
Concepten en indicatoren.....	37
5.2 Onderzoek: verkennend en beschrijvend.....	37
5.3 Methoden om data te verzamelen.....	38
5.4 Data analyse.....	41
5.5 Reflectie.....	41
Hoofdstuk 6: Activiteiten georganiseerd door het jongerenwerk in Kanaleneiland.....	43
6.1 Het jongerenwerk in Kanaleneiland.....	43
6.1.1. Het professionele sociaal-culturele jongerenwerk.....	43
6.1.2. Het professionele sociaal-culturele tienerwerk.....	44
6.1.3. Vrijwillig jongerenwerk.....	44
6.1.4. Ambulant jongerenwerk en straathoekwerk.....	45
6.1.5. Sportbuurtwerk en aanverwante initiatieven.....	45
6.2 Relatie overheid en maatschappelijk middenveld jongerenwerk.....	46
6.3 Activiteiten georganiseerd door het jongerenwerk in Kanaleneiland.....	49

Doel activiteiten.....	50
Doelgroep	52
6.4 Deelconclusie.....	54
Hoofdstuk 7: Talentontwikkeling in Kanaleneiland.....	55
7.1 De talentenladder toegepast op de verschillende talentgebieden	56
7.1.1 Sport, lijf en gezondheid.....	56
7.1.2 Kunst en Cultuur.....	58
7.1.3 Techniek en ICT.....	59
7.1.4 Wetenschap en natuur.....	59
7.1.5 Communicatie en taalvaardigheid.....	59
7.1.6 Sociale vaardigheden.....	60
7.2 Deelconclusie.....	61
Hoofdstuk 8: Bijdrage van het jongerenwerk aan talentontwikkeling van jongeren in Kanaleneiland	62
8.1 Hoe ziet talentontwikkeling eruit in het jongerenwerk?.....	62
8.2 Wie worden er bereikt door het jongerenwerk?.....	64
8.3 Deelconclusie.....	65
Hoofdstuk 9: Conclusie en aanbevelingen.....	67
Conclusie.....	67
Aanbevelingen.....	69
Literatuurlijst.....	71

Inleiding

1.1 Inleiding:

It takes a village to raise a child

Het jongerenwerk in Utrecht komt niet toe aan het echte werk, maar is vooral bezig met hulp aan probleemjongeren, ten nadele van het organiseren van activiteiten. Dat is de conclusie uit het rapport 'jongerenwerk verbindt', waarin een visitatiecommissie onder leiding van professor Micha de Winter (2009) verslag heeft gedaan van haar bevindingen op het gebied van jongerenwerk in Utrecht. Uit dit onderzoek komt het beeld naar voren dat jongerenwerk de laatste jaren steeds meer wordt ingezet om overlast van jongeren, voortijdig schoolverlaten en werkloosheid tegen te gaan en de veiligheid en leefbaarheid van de wijken te bevorderen. Jongerenwerkers zijn hulpverleners geworden. Ook de activiteiten gericht op vrijetijdsbesteding van jongeren lijken steeds meer in het teken van voorkomen van problemen te staan in plaats van de bevordering van de participatie. De koersverandering in het jongerenwerk heeft gevolgen voor de doelgroep die door het jongerenwerk bereikt wordt: van alle jongeren naar jongeren uit risicogroepen die zelf problemen hebben of problemen bij anderen veroorzaken (Ginkel e.a. 2006).

Het oorspronkelijke jongerenwerk heeft volgens het rapport (Valkestijn, M. (i.s.m. Visitatiecommissie jongerenwerk) 2009: 7) verschillende doelen: bevorderen van jeugdparticipatie, vorming en opvoeding, educatie en voorlichting, versterken van sociale verbinding in de buurt, en ontmoeting en recreatie. De visitatiecommissie is echter van mening dat in de praktijk de gestelde doelen niet worden gehaald. Jongerenwerkers concentreren zich voornamelijk op probleemgevallen waardoor 'normale' jongeren niet bediend kunnen worden. De huidige situatie in Utrecht laat zien dat jongerenwerk er vooral op is gericht om maatschappelijke problemen die samenhangen met slechte sociale integratie zo klein mogelijk te houden. Daarmee worden de genoemde doelen niet bereikt. Als de conclusies van de visitatiecommissie kloppen, kan de gemeente Utrecht haar beleidsdoelstellingen op het gebied van jeugdbeleid niet behalen.

Het is problematisch als het jongerenwerk haar doelen niet verwezenlijkt, omdat jongerenwerk een soort vangnet is voor jongeren. Opgroeien tot volwassen burger gaat niet vanzelf. Naast de rol die ouders spelen in de opvoeding, dragen school en buitenschoolse activiteiten sterk bij aan een goede ontwikkeling van een kind. Het jongerenwerk is primair bedoeld voor jongeren die niet van huis uit gestimuleerd worden tot een evenwichtige opvoeding. Echter, wanneer het jongerenwerk zich niet houdt aan eerder genoemde doelen en zich alleen richt op het voorkomen van problemen, wordt er een grote groep jongeren niet opgevoed. Naast scholing missen zij vaak een belangrijk stuk vorming thuis. Daarin zou het jongerenwerk moeten voorzien. Het gezegde is niet voor niets *it takes a village to raise a child*. De vorming van een kind vindt niet alleen

thuis plaats, het jongerenwerk is een belangrijk onderdeel van deze *village*. En andersom kunnen we ook stellen dat de mate van ontwikkeling van jongeren veel zegt over de kwaliteit van de *village*, de directe samenleving waarin jongeren verkeren.

1.2 Het belang van jongerenwerk

De vrije tijd is een belangrijke leeromgeving voor jongeren. Jongeren worden opgevoed door ouders en krijgen veel ontwikkeling mee op school, maar de vrije tijd is evengoed essentieel. In de literatuur wordt gesproken van vijf ontwikkelingsterreinen bij kinderen: de cognitieve ontwikkeling, de sociaal-emotionele ontwikkeling, de morele ontwikkeling, de motorische ontwikkeling en de culturele ontwikkeling (Winter, M. de, 2003). De school alleen kan niet zorg dragen voor een juiste ontwikkeling van al deze terreinen. Het gezins- en vrije tijdsmilieu spelen hier ook een belangrijke rol in. Elk domein heeft eigen kenmerken die de ontwikkeling van verschillende ontwikkelingsterreinen stimuleren.

De school is van oudsher de plek waar voornamelijk de cognitieve ontwikkeling gestimuleerd wordt. De ontwikkeling van de andere terreinen vindt vooral plaats in het gezin en de vrije tijd, al speelt de school natuurlijk ook een belangrijke rol, maar minder dominante rol. De verantwoordelijkheid van ouders uit zich in de beslissingen die ze maken op het gebied van school, opvoeding en vrijetijdsbesteding van jongeren.

Uit de jeugdmonitor blijkt dat de meeste ouders deze rol serieus nemen. Met de meeste jongeren gaat het heel goed. Ze doen het goed op school, en nemen in hun vrije tijd actief deel aan activiteiten die hun talentontwikkeling stimuleren. Dit geldt voor zo'n 80 procent van alle jongeren.¹

Bij de overige 20 procent van de jeugd gaat het minder goed. Vaak is er sprake van een opeenstapeling van factoren, ze doen het niet goed op school, krijgen vaak weinig mee vanuit thuis en ontplooiën weinig tot geen activiteiten in hun vrije tijd. En dat is niet goed voor henzelf, maar ook niet voor de kwaliteit van de samenleving.

Voor deze jongeren ligt een belangrijke taak weggelegd in het jongerenwerk. Het jongerenwerk is er voor alle jongeren, maar zeker voor de jongeren waar het minder goed mee gaat. Jongerenwerk kan een belangrijke vormende rol vervullen, juist in situaties waarin ouders het in meer of mindere mate late afweten. Uit het rapport van de visitatiecommissie blijkt echter dat er in de praktijk weinig van deze vorming terechtkomt, omdat het jongerenwerk te druk is met 'probleemgevallen'.

1.3 Aanleiding: de rol van het geheel aan organisaties in het jongerenwerk

Het beeld dat de visitatiecommissie schetst van het jongerenwerk in Utrecht, is weinig hoopgevend. Wanneer het jongerenwerk zich voornamelijk richt op 'probleemjongeren' zal het jongerenwerk weinig bijdragen aan de vorming en opvoeding van jongeren. De visitatiecommissie heeft haar onderzoek echter toegespitst op voornamelijk het professionele welzijnswerk in Utrecht. Hoewel wijkwelzijnsorganisaties een belangrijke

---

¹ Jaarrapport 2008 Nationale jeugdmonitor (2008) CBS, Den Haag

pijler van het jongerenwerk vormen, wordt het jongerenwerk niet alleen uitgevoerd door welzijnsorganisaties, er zijn veel meer organisaties actief in het maatschappelijk middenveld.

In 2008 is er een inventarisatie gemaakt van alle organisaties die op de één of andere manier actief zijn in de wijk Kanaleneiland in Utrecht. Kanaleneiland is één van de wijken in Nederland met het grootste aantal bewonersactiviteiten en vrijwilligersorganisaties.² In deze wijk zijn zo'n 40 organisaties actief, en zo'n 20 daarvan bieden activiteiten voor jongeren aan. Dit valt niet onder het professionele jongerenwerk van welzijnsorganisaties, maar we kunnen het wel scharen onder een brede definitie van vrijwillig jongerenwerk. De visitatiecommissie heeft zich alleen gericht op het professionele jongerenwerk. In deze scriptie wil ik daarentegen het hele veld van organisaties in het jongerenwerk betrekken.

De visitatiecommissie stelt dat het jongerenwerk niet toekomt aan het echte werk. De vraag is echter of de problemen die de visitatiecommissie aandraagt een probleem is van de wijk, of veel meer een probleem van de welzijnsorganisaties. In Kanaleneiland worden tal van activiteiten georganiseerd voor jongeren. Het is goed mogelijk dat de oorspronkelijke doelen van het jongerenwerk daarmee behaald kunnen worden. Worden de problemen van de welzijnsorganisaties daarmee niet opgevangen door de rest van het maatschappelijk middenveld? In deze scriptie zal ik een weergave geven van de activiteiten die door het maatschappelijk middenveld voor de jongeren in de wijk Kanaleneiland worden georganiseerd. Deze activiteiten dienen verschillende doelen. We noemden ze al eerder: bevorderen van jeugdparticipatie; vorming en opvoeding; educatie en voorlichting; versterken van sociale verbinding in de buurt; en ontmoeting en recreatie. Deze doelen kunnen op verschillende manieren bereikt worden.

Een manier om deze doelen te bereiken, is door in te zetten op talentontwikkeling van jongeren. Recent is er veel meer aandacht gekomen voor talentontwikkeling. Er wordt zelfs gesproken van een 'talentontwikkelingsgolf' (Laarakker, K, 2007). Bij talentontwikkeling gaat het erom dat jongeren ontdekken waar ze goed in zijn. Door juist daarop te focussen, leren jongeren hun identiteit te ontwikkelen en in te zetten op hun sterke punten. Jongerenwerk kan een bijdrage leveren aan dit proces. In deze scriptie zal daarom de relatie tussen jongerenwerk en talentontwikkeling onderzocht worden.

Talentontwikkeling van jongeren kan voor het jongerenwerk een manier zijn om haar doelen te behalen. Maar als wordt ingezet op talentontwikkeling, is het jongerenwerk daarmee ook onderdeel van de organisaties die samen werken aan talentontwikkeling. De hoofdvraag van deze scriptie is welke plek het jongerenwerk kan innemen in het veld van organisaties dat actief in de talentontwikkeling van jongeren. Jongerenwerk kan een bijdrage leveren aan talentontwikkeling van jongeren, maar is onderdeel van alle organisaties die daarin een aandeel leveren. Jongerenwerk staat naast de school en andere organisaties die actief zijn in de vrije tijd van jongeren.

Samenvatten kunnen we concluderen dat jongerenwerk een belangrijke rol heeft in de opvoeding van een groep jongeren die niet wordt bereikt met reguliere activiteiten in de vrije tijd. Maar volgens het rapport van

---

2 Zie Wijkmonitor Utrecht 2008

de visitatiecommissie haalt het jongerenwerk haar doelen niet. Het jongerenwerk is echter breder dan alleen de professionele welzijnsinstellingen. In deze scriptie wordt daarom onderzocht hoe het hele maatschappelijke middenveld dat activiteiten aanbied voor jongeren, een bijdrage kan leveren aan de talentontwikkeling van jongeren. Door in te zetten op talent kan het jongerenwerk een aantal van haar doelen verwezenlijken. Door activiteiten aan te bieden die bijdragen aan talentontwikkeling, wordt het jongerenwerk ook onderdeel van het geheel aan organisaties die die bijdragen aan talentontwikkeling van jongeren. De voorgaande vragen culminereren daarom in de vraag op welke wijze het jongerenwerk een bijdrage kan leveren aan de talentontwikkeling van jongeren.

1.4 Probleemstelling

In deze scriptie staat de volgende probleemstelling centraal: *Hoe kan het jongerenwerk bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren in Kanaleneiland?* Om een antwoord te vinden op deze vraag zal in de literatuur een antwoord gezocht worden op de volgende drie vragen: *wat voor activiteiten worden er georganiseerd in het jongerenwerk, hoe worden talenten ontwikkeld en hoe kan het jongerenwerk bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren?* Er wordt allereerst ingaan op de vraag welke activiteiten worden georganiseerd door organisaties in het jongerenwerk. Daarvoor dient duidelijk te worden wat het jongerenwerk eigenlijk is en welke organisaties actief zijn in dit veld. Samen organiseren deze organisaties verschillende activiteiten. Welke doelen liggen ten grondslag aan deze activiteiten?

Voordat de relatie wordt verklaard tussen jongerenwerk en talentontwikkeling, staan we eerst stil bij de vraag wat talent en talentontwikkeling eigenlijk is. Wat voor vormen en soorten van ontwikkeling zijn er? Aan de hand van de talentenladder en de talentgebieden zullen deze vragen beantwoord worden. Als duidelijk is wat het jongerenwerk aan activiteiten organiseert, en aan welke criteria activiteiten die talent ontwikkelen moeten voldoen, kan de relatie tussen deze twee zaken beschreven worden. Kan het jongerenwerk activiteiten op het gebied van talentontwikkeling aanbieden en waaraan moeten deze activiteiten dan voldoen? Het jongerenwerk voldoet niet alleen aan haar doelen, maar levert daarmee een bijdrage aan talentontwikkeling. Op welke manier kan het jongerenwerk bijdragen aan talentontwikkeling van jongeren?

Als een antwoord is gegeven vanuit de literatuur op voorgaande vragen, kunnen deze vragen onderzocht worden in de praktijk. In de empirie staan drie vragen centraal: *welke activiteiten worden er voor jongeren georganiseerd in Kanaleneiland, welke vormen van talentontwikkeling treffen we aan en hoe draagt het jongerenwerk bij aan talentontwikkeling van jongeren in Kanaleneiland?* In het empirische gedeelte zullen we beschrijven hoe het jongerenwerk in Kanaleneiland eruit ziet en welke doelen worden nagestreefd met de georganiseerde activiteiten. Als de activiteiten helder zijn, kunnen we onderzoeken of er bij deze activiteiten sprake is van talentontwikkeling, en op welk niveau. In de analyse geven we een antwoord op de vraag hoe het jongerenwerk door deze activiteiten bijdraagt aan de talentontwikkeling van jongeren. Door deze deelvragen te beantwoorden is het mogelijk om een antwoord te geven op de vraag hoe het jongerenwerk in

het algemeen een bijdrage kan leveren aan talentontwikkeling van jongeren.

1.5 Het onderzoek

In deze scriptie wordt onderzocht op welke wijze activiteiten in het jongerenwerk kunnen bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren. Er dient eerst een theoretisch kader te worden gevormd, waarin de definities en rollen van het jongerenwerk als onderdeel van het maatschappelijk middenveld worden verklaard. Om iets te kunnen zeggen over de aard en het doel van de georganiseerde activiteiten, is het nodig eerst het jongerenwerk in kaart te brengen. Daarna dient het concept talentontwikkeling gedefinieerd te worden. Talentontwikkeling is een complex begrip, dat enige uitleg verdient. Als laatste moet helder worden gemaakt hoe talentontwikkeling samenhangt met jongerenwerk.

In de empirie van deze scriptie wordt de wijk Kanaleneiland uitgelicht om als case te dienen voor wat er georganiseerd wordt in het maatschappelijke middenveld voor jongeren. Kanaleneiland is een voorbeeld van een wijk waar veel meer organisaties dan alleen de professionele jongerenwerkers werkzaam zijn. In deze scriptie zal worden onderzocht wat er in het jongerenwerk gebeurt op het gebied van talentontwikkeling.

Vanuit de gestelde definities zal Kanaleneiland als case worden geanalyseerd, waarna het mogelijk moet zijn om een antwoord te geven op de vraag hoe overheid en maatschappelijk middenveld een rol kunnen spelen op het gebied van talentontwikkeling in het jongerenwerk.

1.6 Relevantie

Talentontwikkeling in het algemeen, maar ook talentontwikkeling in het jongerenwerk staat de laatste paar jaar flink in de (maatschappelijke) belangstelling. In Europees verband is de aandacht voor een 'leven lang leren' gekomen, waarbij de nadruk -naast de formele educatie- ligt bij buitenschools leren.³ Jongerenwerk en talentontwikkeling worden nadrukkelijk met elkaar verbonden. Jongerenwerk is een van de plekken waar buitenschools leren vorm krijgt.

Op nationaal niveau leggen steeds meer lokale, maar ook provinciale overheden de aandacht bij talentontwikkeling. In opdracht van overheden zijn recent onderzoeken gepubliceerd, over talentontwikkeling in Rotterdam, Amsterdam en Drenthe (Drenth, M. & Zant, P. van der, 2007) (Laarakker, K, 2007). Hierbij gaat het niet alleen om jongerenwerk, maar een heel veld aan organisaties die een rol spelen bij talentontwikkeling. Jongerenwerk maakt wel deel uit van deze organisaties.

Deze aandacht voor talentontwikkeling vertaalt zich door naar beleid. Verschillende beleidsstukken betreffende jeugdbeleid geven het ontwikkelen van talenten als beleidsdoel. Dit geldt voor landelijke publicaties, maar het komt ook naar voren uit beleidsdocumenten in de grote steden.⁴ Amsterdam en Utrecht zijn hier voorbeelden van. Het jongerenwerk is hierin een van de uitvoerders van dit beleid.

In Utrecht heeft de visitatiecommissie geconcludeerd dat er van de oorspronkelijke doelstellingen in het

---

³ Zie onder andere het White Paper on Intercultural Dialogue (2008) of Clarijs (2008)

⁴ WRR, Onderwijsraad, beleidsdocumenten Amsterdam en Utrecht

jongerenwerk weinig terechtkomt, omdat er wordt gefocust op de probleemgevallen. Tegelijkertijd gebeurt er heel veel in Kanaleneiland, gezien de activiteiten die worden aangeboden. De visitatiecommissie heeft zich in haar onderzoek alleen beperkt tot het professionele jongerenwerk. In mijn scriptie wil ik breder kijken, en alle organisaties die activiteiten aanbieden voor jongeren, onderzoeken. Hiermee wil ik aantonen dat er meer aan activiteiten plaatsvindt dan op het eerste gezicht, en na lezing van het rapport van de visitatiecommissie, lijkt. Aantonen dat er veel activiteiten plaatsvinden is echter niet genoeg. In deze scriptie onderzoek ik of bij de activiteiten sprake is van talentontwikkeling. Maatschappelijk gezien leeft talentontwikkeling momenteel. In de wetenschappelijke literatuur is er echter sprake van een onontgonnen terrein. Er zijn wel beleidsstukken geschreven, maar hoe talentontwikkeling wordt toegepast is amper onderzocht. Het is wetenschappelijk gezien dus heel relevant om te analyseren wat er nu werkelijk gebeurt in de wijk op het gebied van talentontwikkeling.

Door te onderzoeken of er sprake is van talentontwikkeling in het jongerenwerk in Kanaleneiland, hoop ik een bijdrage te kunnen leveren aan de vraag op welke wijze het jongerenwerk hieraan het beste bij kan dragen. Door mijn onderzoek wordt duidelijker hoe de relatie tussen activiteiten in het jongerenwerk en talentontwikkeling elkaar kunnen versterken.

1.7 Opbouw

In deze inleiding is het onderwerp van de scriptie geïntroduceerd en van enige context voorzien. Voordat tot het daadwerkelijke onderzoek kan worden overgegaan, dienen de concepten geïntroduceerd en gedefinieerd te worden. In hoofdstuk 2 worden de rollen van overheid en maatschappelijk middenkader in het jongerenwerk verklaard. Daarnaast wordt dieper ingegaan op de aard en doelen van de activiteiten die worden georganiseerd in en door het jongerenwerk. In hoofdstuk 3 ligt de focus op talentontwikkeling. Wat is talentontwikkeling en welke vormen en niveaus kunnen we onderscheiden? In hoofdstuk 4 worden de twee voorgaande hoofdstukken met elkaar verbonden. Wat is de relatie tussen talentontwikkeling en jongerenwerk en wat zijn de rollen van overheid en maatschappelijk middenkader? Kortom, hoe kan het jongerenwerk door haar activiteiten bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren?

In hoofdstuk 5 worden de methoden en technieken die in deze scriptie worden gebruikt, verantwoord en verklaard.

Hoofdstuk 6 geeft een overzicht van de organisaties die in Kanaleneiland deel uitmaken van het maatschappelijk middenkader en actief zijn op het gebied van jongeren. Wat voor activiteiten bieden zij aan en hoe zijn die activiteiten te categoriseren? In hoofdstuk 7 wordt beschreven hoe de activiteiten, die in Kanaleneiland georganiseerd worden, te linken zijn aan de verschillende niveaus van talentontwikkeling. In hoofdstuk 8 wordt de uiteindelijke analyse verwoord, waarbij de hoofdstukken 6 en 7 als basis dienen, en de hoofdstukken 2 tot en met 4 worden gebruikt als theoretisch raamwerk. In dit hoofdstuk wordt geanalyseerd

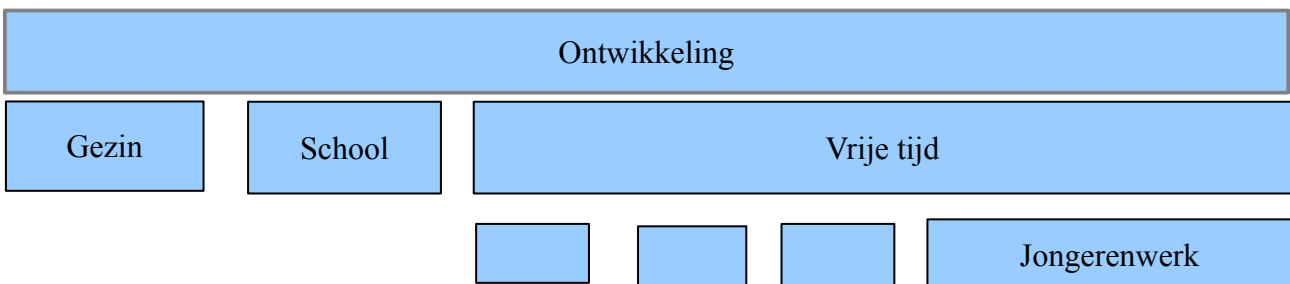
op wat voor manier het jongerenwerk in Kanaleneiland bijdraagt aan de talentontwikkeling van jongeren.

Hoofdstuk 9 tot slot bevat de conclusie. In dit hoofdstuk zal aan de hand van de deelvragen een antwoord worden gegeven op de hoofdvraag: *Hoe kan het jongerenwerk bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren in Kanaleneiland?*

Hoofdstuk 2: Activiteiten in het jongerenwerk

Jongerenwerk is een term die gebruikt wordt voor het werk van een scala aan verenigingen en organisaties die werkzaam zijn in het vrijetijdsmilieu van jongeren. De grote diversiteit aan organisaties en activiteiten maakt het lastig om over 'het' jongerenwerk te spreken. In samenwerking met de overheid zijn verschillende organisaties actief binnen het jongerenwerk. Door de jaren heen heeft het jongerenwerk verschillende betekenissen gehad en diverse doelen gediend. In dit hoofdstuk zal ik het begrip jongerenwerk definiëren. Vervolgens zal ik ingaan op het belang van het maatschappelijk middenkader. De laatste jaren is mede dankzij de rol van de overheid, een groot gedeelte van het jongerenwerk naar het maatschappelijk middenkader verplaatst. Om deze ontwikkeling te begrijpen en te duiden, wordt er vervolgens een korte schets van de geschiedenis gegeven. Van daaruit kunnen we de huidige situatie en ontwikkelingen beter duiden en begrijpen. Tot slot zal ik ingaan op de aard en de doelen van de georganiseerde activiteiten in het jongerenwerk.

2.1 Wat is 'het' jongerenwerk?

Tabel 1. Jongerenwerk in relatie tot andere milieus en onderdelen van de vrije tijdsactiviteiten

In de literatuur zijn veel verschillende definities te vinden van het jongerenwerk. Een definitie die veel gebruikt wordt is die van Van Ewijk (1989). Hij definieert jeugdwerk als 'de – niet op winst gerichte – poging van volwassenen om jeugd in aan leeftijd gebonden organisaties in de vrijetijdssector te pleziëren (recreatie), te vormen (educatie) en te helpen (zorg/hulp)' (Van Ewijk 1989:10). Van Ewijk stelt dat jongerenwerk een onderdeel is van het jeugdwerk, welke weer een onderdeel is van jeugdwelzijnswerk. Hij onderscheidt binnen het jeugdwerk de werksoorten; vrijwillig jeugdwerk, kindercentra, kinderwerk, tienerwerk en jongerenwerk. Hiermee grenst hij het jeugdwerk af van commerciële activiteiten zoals disco's en gokhallen, maar ook van activiteiten die jeugdigen onder elkaar organiseren, zoals schuurfeesten. Het jongerenwerk is binnen de definitie van Van Ewijk (1989) gericht op jongeren van 16 tot 25 jaar.

Hazekamp & Van der Zande (1992) volgen voor een groot deel de opvattingen van Van Ewijk en geven aan dat jongerenwerk een koepelbegrip is voor een scala aan activiteiten die een directe aansluiting beogen bij de leefwereld van jongeren die men wil bereiken. De persoonlijke ontwikkeling en de maatschappelijke

integratie van jongeren staat hierbij centraal. Volgens de Winter (2003) is jongerenwerk het bieden van steun aan jongeren en hulp bij het stellen van grenzen. Het ondersteunt jongeren bij het leggen van sociale verbindingen en bij het ontwikkelen van de eigen identiteit.

Bij jongerenwerk gaat het dus om de activiteiten die binnen de vrijetijdssector plaatsvinden (Van Ewijk, 1989) In die vrijetijdssector van jongeren zijn veel verenigingen en organisaties actief in het aanbieden van activiteiten. Naast de sportclubs en muziek- en toneelverenigingen is een belangrijke plaats ingeruimd voor het jongerenwerk.

Van Griensven en Smeets geven in *Jeugd- en jongerenwerk in Nederland. Huidige stand van zaken vanuit gemeentelijk perspectief* (2003) een opsomming en uitleg van de verschillende soorten jongerenwerk. Zij onderscheiden het professionele sociaal-culturele tiener- en jongerenwerk, vrijwillig jongerenwerk, ambulante jongerenwerk en sportbuurtwerk. Deze verschillende soorten lopen we achtereenvolgens langs.

2.1.1. Het professionele sociaal-culturele jongerenwerk

Het professionele sociaal-culturele jongerenwerk richt zich op de leeftijdsgroep van circa 10 tot 20 à 23 jaar. Het sociaal-cultureel jongerenwerk kent globaal gesproken twee typen werksoorten:

Het buurt- of omgevingsgericht jongerenwerk

Het buurt- of omgevingsgerichte jongerenwerk richt zich in een bepaalde woonomgeving. Aan de ene kant wordt doorgaans in één of meer jongerenaccommodaties gewerkt, zoals een jongeren centrum, een ruimte in een buurt- of dorps huis of een eenvoudige overdekte hangplek. Aan de andere kant heeft deze vorm van het jongerenwerk ook een functie voor jongeren die niet in deze accommodaties komen. Het gaat bijvoorbeeld om jongeren die verveeld rondhangen, in een kwetsbare positie verkeren of in een gedeelte van het werkgebied wonen waar geen accommodaties zijn. Prioriteiten voor bepaalde doelgroepen worden meestal gekozen in samenspraak met de subsidiërende lokale overheid. Jongerenwerkers komen in dit type werk in verschillende functies en benamingen voor, van coördinator tot assistent-jongerenwerker en van meidenwerker tot jongerenopbouwwerker.

Het open jongerenwerk

Het open jongerenwerk gaat uit van een vaste ruimte waar jongeren in hun vrije tijd terecht kunnen. Voorop staat de ontmoetingsfunctie en van daaruit kunnen, zo nodig, ook andere activiteiten worden georganiseerd. De opzet is zo dat door een aantrekkelijke programmering jongeren als bewuste consumenten op het programma afkomen. De jongerenwerker gaat ook niet zelf de straat op om met jongeren contact te leggen. Vaak wordt veel waarde gehecht aan een gezellige en sfeervolle inloop en aan evenementen met goede bands of andere aansprekende optredens. Soms heeft het open jongerenwerk ook een bredere functie, met inbegrip van bijvoorbeeld huiswerkondersteuning, cursussen, informatie en advies en activiteiten voor bijzondere groepen. Het open jongerenwerk komt vooral voor in grotere steden met een centrumfunctie.

2.1.2. Het professionele sociaal-culturele tienerwerk inclusief tieneropvang

Het tienerwerk richt zich op de doelgroep van circa 10- tot 15-jarigen. Er is geen principieel verschil tussen tiener- en jongerenwerk, wel een gradueel verschil in programmering. Tieners staan meer open voor gestructureerde activiteiten dan jongeren en hebben ook meer behoefte aan structuur.

Het tienerwerk maakt organisatorisch meestal deel uit van een instelling voor sociaal-cultureel werk, waar het in één sector is ondergebracht met het jongerenwerk. In open jongerencentra vinden vaak ook tieneractiviteiten plaats.

2.1.3. Vrijwillig jongerenwerk

Veel vrijwillig jongerenwerk gaat uit van plaatselijke organisaties of is het initiatief van privé-personen. Het is onmogelijk om hiervan een volledig beeld te schetsen. Het is belangrijk voor professionele jongerenwerkers om rekening te houden met een veelheid van op de jeugd gerichte initiatieven, die uit heel verschillende hoeken afkomstig kunnen zijn: kerken, scholen, buurtverenigingen, buurtbewoners met hart voor jeugd etc. De volgende vier typen organisaties komen relatief veel voor.

Identiteitsgebonden organisaties

Met identiteitsgebonden of levensbeschouwelijke organisaties doelen Van Griensveen en Smeets op het jeugdwerk dat uitgaat van kerken of andere religieuze of levensbeschouwelijke organisaties, met als primaire invalshoek ontmoeting en recreatie.

Spel- en interesseorganisaties

Een belangrijk voorbeeld van spelorganisaties vormen de speeltuinen. Veelal worden de speeltuinen gerund door speeltuinverenigingen, maar vooral in de grote steden spelen ook professionele speeltuinbeheerders een belangrijke rol. De meeste activiteiten richten zich op kinderen, maar er zijn ook activiteiten voor tieners.

Allochtone zelforganisaties

Vooraf in de grote steden, maar ook elders, zijn tal van allochtone zelforganisaties actief, die recreatieve activiteiten organiseren voor de jeugd. Vooral de Turkse gemeenschap organiseert veel voor de eigen jeugd en doet daarbij nauwelijks een beroep op het professionele sociaal-culturele jongerenwerk. Maar ook onder andere allochtone groeperingen in ons land komen veel zelforganisaties voor die activiteiten voor jongeren organiseren. Deze organisaties worden vaak gerund door volwassenen, maar soms ook door jongeren zelf.

2.1.4. Ambulant jongerenwerk en straathoekwerk

Bij ambulant jongerenwerk en straathoekwerk is de invalshoek de vrijetijdssfeer, maar de activiteiten zijn meestal gericht op een combinatie van dienstverlening en tijdsbesteding. Het straathoekwerk heeft in Nederland reeds een traditie vanaf circa 1970. Door los van accommodaties te werken is het mogelijk direct in contact te komen met jongeren in problematische situaties, variërend van drugsverslaafden tot tienerjeugd die experimenteert met riskant gedrag. Vanaf eind jaren tachtig is veel straathoekwerk opgegaan in het

reguliere sociaal-culturele jongerenwerk, maar in een aantal grotere steden heeft het werk zich als aparte organisatie gehandhaafd.

Ambulant jongerenwerkers maken vaak deel uit van het sociaal-cultureel jongerenwerk. De werkwijze is vergelijkbaar met die van het straathoekwerk, met dien verstande dat het zich richt op doelgroepen van het sociaal-cultureel jongerenwerk, dus bijvoorbeeld niet op ernstig verslaafden of dak- en thuisloze jongeren.

De laatste jaren maakt het ambulant jongerenwerk in de grote steden een periode van groei door. In aanvulling op het werk van meer accommodatiegebonden collega's maken ambulante werkers contact met jongeren op straat en onderhouden ze rond risicojongeren veel contacten met scholen, politie, ouders etcetera.

2.1.5. Sportbuurtwerk en aanverwante initiatieven

Het sportbuurtwerk vormt volgens Van Griensven en Smeets (2003) een werksoort die sterk in opkomst is. Het eerste begin van wat nu sportbuurtwerk heet, vond plaats in de jaren zeventig onder de noemer sportstimulering. Sportwerkers werkten in de begintijd meestal op stedelijk niveau, bijvoorbeeld in een sporthal. Het sportbuurtwerk werkt vandaag de dag veel meer op buurt- en wijkniveau en heeft naast de sportstimuleringsdoelstelling ook als doelstelling een bijdrage te leveren aan het oplossen van maatschappelijke problemen. In grootstedelijke wijken wordt sportbuurtwerk vaak ingezet om risicojongeren op te vangen met sportactiviteiten en ze mogelijk te begeleiden naar andere organisaties, variërend van het sportverenigingsleven tot jongerenwerk en hulpverlening. Ook aan groepen jonge kinderen wordt aandacht besteed. De medewerkers hebben vaak een sportachtergrond, maar of zij de vaardigheid bezitten jongeren op te vangen en door te leiden naar andere (hulpverlenende) instanties is maar de vraag.

Sport- en spelactiviteiten worden zowel 'buiten' als 'binnen' aangeboden, op pleinen in de wijk, in panden die zich daarvoor lenen of in een sporthal. Belangrijk is dat jongeren spontaan kunnen deelnemen, zonder speciale kleding of ander materiaal mee te hoeven brengen. De activiteiten trekken vaak veel jongeren. Behalve meer traditionele activiteiten, zoals voetbal en basketball, is er de laatste tijd ook meer aandacht voor 'trendy' activiteiten, zoals skaten, streetdance en survival. Een nadeel is dat deze activiteiten vaak relatief kostbaar zijn.

Bovenstaande opsomming aan de hand van Van Griensven en Smeets geeft aan dat het moeilijk is om over 'het' jongerenwerk te spreken. Door de jaren heen zijn er meerdere vormen van jongerenwerk ontstaan die naast elkaar bestaan, elkaar aanvullen maar ook overlappen. Om deze ontwikkeling naar de verschillende vormen van jongerenwerk te begrijpen, is het goed om een korte schets van de geschiedenis te geven. Van daaruit kunnen we de huidige situatie en ontwikkelingen beter duiden en begrijpen.

2.2 Korte geschiedenis van het jongerenwerk

Veel van het jongerenwerk dat we nu kennen heeft zijn vorm gekregen tijdens de hoogconjunctuur van de welvarende jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw, toen het jongerenwerk zich in sneltreinvaart uitbreidde. Het doel was vooral het lastige gedrag van 'nozems', 'hippies' of 'randgroepjongeren' binnen de

perken te houden door hen recreatieve activiteiten en opvang aan te bieden in een centrum of buurthuis. De oorsprong van het jongerenwerk moet echter worden gezocht in het begin van de twintigste eeuw, het tijdperk van de industrialisatie, toen er initiatieven ontstonden voor de zogenaamde ongeorganiseerde arbeidersjongeren. Uitgangspunten zijn 'verheffing van de lagere klassen' en bezorgdheid over het risico van moreel verval onder de jeugd. (Van Griensven en Smeets, 2003)

Het aanbod voor deze ongeorganiseerde jongeren in club- en buurthuizen wordt opgezet naar het model van de jeugdbeweging. De jeugdbeweging is de verzamelnaam voor initiatieven voor en door de jeugd die vanuit kerkelijke, politieke of sociale achtergrond georganiseerd was. Het betreft hier voorlopers van het vrijwillig jongerenwerk. Na de Tweede Wereldoorlog, omstreeks 1950, ontstaat opnieuw bezorgdheid over verwildering van de 'massajeugd'.

In de zestiger jaren van de vorige eeuw keert het tij van bezorgdheid. Plotseling is er aandacht voor de eigenheid van het jeugdleven en het jeugdwerk. Benamingen als 'instuif', 'jeugdsociëteit' en 'jeugdcafé' dateren uit die tijd. Het onderscheid tussen de activiteiten voor georganiseerde en ongeorganiseerde jeugd vervaagt en het 'open jeugdwerk' is geboren. (Van Griensven en Smeets, 2003)

Ook de aard van het club- en buurthuiswerk verandert. De aandacht wordt meer gevestigd op de 'jongere' en minder op de arbeidersjeugd. Toch blijft er zeker in grote stadsbuurten een duidelijk onderscheid tussen activiteiten voor jongeren uit laag- en ongeschoolde milieus via het zogenaamde buurtgerichte jongerenwerk en de 'hippe' en moderne doelgroep van het open jongerenwerk in de grote stadscentra. Het welzijnwerk wordt van grote waarde geacht voor een brede doelgroep, waardoor er sprake is van ruime financiering van allerlei activiteiten vanuit de rijksoverheid.

In deze situatie van expansie ontstond de behoefte aan systematisering en onderbouwing van het jongerenwerk. Op basis van onderzoek zijn toen inzichten ontwikkeld, waarmee een eerste fase van professionalisering werd ingegaan.

Die toon verandert in de jaren tachtig, wanneer de economie een periode van tegenspoed ingaat. Er is dan sprake van twee ontwikkelingen. In de eerste plaats komt steeds meer naar voren dat professioneel welzijnswerk voor iedereen onbetaalbaar is. Vrijwilligers moeten veel van het werk doen en de rol van betaalde krachten moet worden teruggedrongen. Alleen voor bijzondere groepen jongeren, zoals randgroepjongeren, voortijdig schoolverlaters en verslaafde jongeren, is extra aandacht nodig (Fabri, 2007).

In de tweede plaats komt het brede welzijnswerk na een aantal fikse bezuinigingen voortaan onder de hoede van de plaatselijke overheden: gemeenten en stadsdeelraden. Met beperkte middelen zijn de gemeenten voortaan zelf de regisseurs van het lokaal gedecentraliseerde welzijnsbeleid, dat ze naar eigen inzicht kunnen inrichten. In de praktijk betekent dit dat aparte aandacht voor het jeugd- en jongerenwerk wat op de achtergrond raakt en dat het welzijnswerk voor de bevolking als geheel centraal staat (Hazekamp en Zande, van der. In: Hazekamp, *Het jongerenwerk in hoofdlijnen*, 1992).

Door de decentralisatie is het nog moeilijker geworden om te spreken van 'het' jongerenwerk. Elke gemeente heeft eigen doelen met het jongerenwerk, en zet daar eigen vormen van jongerenwerk voor in. Daarbij komt dat er geen sterke centrale organen zijn die van bovenaf instrueren of regisseren. Iedere organisatie werkt

redelijk op zichzelf aan plannen.

De hoogtijdagen van het jongerenwerk als werksoort voor alle jongeren leken voorbij, maar aan de andere kant was het jongerenwerk als voorziening inmiddels ook niet meer weg te denken. De werksoort werd ingezet als een 'vliegende keep' voor bijna alle jeugdproblemen waar de maatschappij in die tijd mee te maken had: verveling, terugloop van het jeugdsportverenigingsleven, hulpverlening, arbeidstoeleiding, voortijdig schoolverlaten, vandalismebestrijding, criminaliteitspreventie en verslavingszorg. Het gereduceerde jongerenwerk greep elke subsidietitel aan om overeind te blijven. In die jaren heeft het jongerenwerk zich ontwikkeld als een wondermiddel voor veel maatschappelijke kwalen. Per werksetting verschilt het jongerenwerk van functie en werkvorm. Een jongerenwerker lijkt bijna alles te moeten kunnen, afhankelijk van de politieke visie of lokale situatie in een gemeente. Elke eenheid van opvatting over wat jongerenwerk is, is ver te zoeken. (Van Griensven en Smeets, 2003)

Kortom, door de decentralisering van het jongerenwerk, is het steeds moeilijker om te duiden wat jongerenwerk nu precies inhoudt. Jongerenwerk wordt niet meer centraal aangestuurd en kent verschillende uitvoerende organisaties en evenzovele doelen.

Deze ontwikkelingen zijn duidelijk terug te vinden in de invoering van de Wet Maatschappelijke Ordening (WMO). Door middel van deze wet wordt er een grote aanspraak gedaan op de burger. Het maatschappelijke middenveld wordt ingezet bij het oplossen van problemen. In de volgende paragraaf zal ik nader ingaan op de rol die het maatschappelijk middenveld speelt in de uitvoering en vormgeving van het jongerenwerk.

2.3 Het jongerenwerk als onderdeel van het maatschappelijk middenveld

Door het inwerking treden van de Wet Maatschappelijke Ordening (WMO) is de uitvoering van het welzijnswerk steeds meer een onderdeel geworden van de *civil society*. Een kernwoord van deze wet is 'meedoen'. Hieruit blijkt dat de nadruk gelegd wordt op de individuele burger, de kracht van vrijwilligers en mantelzorgers is essentieel geworden. De overheid is niet bedoeld als probleemoplosser, maar ondersteunt de probleemoplossers. De vrijwilligers staan centraal, want zij zijn degenen die de buurthuizen en verenigingen draaiende houden. De overheid ondersteunt de vrijwilligers in hun werk, maar neemt dat werk niet over. De WMO legt de nadruk op het maatschappelijk middenveld bij het oplossen van problemen (Ministerie van VWS, 2006).

Rond het begrip 'maatschappelijk middenveld' hing lange tijd de geur van bederf. Het middenveld werd door sommigen gezien als een complex, ondoorzichtig en ontoegankelijk complex van instituties dat in belangrijke mate verantwoordelijk werd gehouden voor de stroperigheid van het Nederlandse bestuursstelsel (Donk, W. van de, en Hendriks, F., 2001). Tegenwoordig wordt anders, en veelal positiever, tegen het middenveld aangekeken. Het middenveld wordt vaak breder beschouwd, als *civil society*, als geïnstitutionaliseerd *social capital*- en dat staat sinds de invloedrijke studies van Putnam (Making Democracy Work, 1993), Fukuyama (Trust, 1995), Scott (Seeing Like a State, 1997) en Etzioni (The Spirit of Community, 1993) in veel beter aanzien.

Veel gebruikte aanduidingen als *non-profit* of *non-government* organisaties zijn veelzeggend: we weten blijkbaar vooral wat middenveldorganisaties niet zijn. In bestuurskundig Nederland is het onderwerp 'maatschappelijk middenveld' tot op heden relatief onderbelicht gebleven. Pas in recente jaren is er meer aandacht voor gekomen. Wat we weten over het maatschappelijk middenveld komt van politicologen, vooral in het kader van studies over het corporatisme, die zich dan vooral weer bewegen op het meso-/macroniveau van beschouwing. Veel van wat we weten is bovendien verouderd, zeker als we in ogenschouw nemen dat het maatschappelijk middenveld aan sterke verandering onderhevig is. Processen van ontzuiling, individualisering, marktwerking, schaalvergroting en informatisering hebben zich doen voelen in het maatschappelijk middenveld en zijn relatie met het openbaar bestuur (Donk, W. van de, en Hendriks, F., 2001).

Zoals gezegd, is het makkelijker te zeggen wat het maatschappelijk middenveld niet is dan wat het wel is. Dat gaat ook op als we het jongerenwerk zien als *civil society*. Het veld dat activiteiten aanbiedt op het gebied van jongerenwerk is zeer breed. We treffen (wijk)welzijnsorganisaties, migrantenzelforganisatie, bewonersorganisaties, corporaties, individuele stichtingen, sportclubs, kerken en moskees aan. De laatste jaren is het aantal verschillende organisaties toegenomen, evenals de invloed van de Wet Maatschappelijke Ontwikkeling. Door de WMO hebben mensen veel vrijheid in hun keuze door welke organisatie ze hun maatschappelijke noden laten vervullen. Het gaat er tenslotte niet om wie het doet, maar dat het gebeurt. Dit zien we ook terug in het jongerenwerk. Het aanbod van activiteiten wordt steeds minder automatisch toegeschreven aan het professionele jongerenwerk, het is meer en meer een taak geworden voor het maatschappelijk middenveld. De overheid is eerder bereid om het vrijwillige jongerenwerk te subsidiëren, omdat het niet meer uitmaakt wie activiteiten aanbiedt, maar dat de activiteiten gebeuren. Het maatschappelijk middenveld is meer en meer centraal komen te staan, waarbij de rol van de overheid steeds meer faciliterend en regisserend wordt.

Op het gebied van jeugdbeleid, liggen de verantwoordelijkheden verspreid over de drie overheden rijk, provincie en gemeenten. Wat betreft het jongerenwerk -een onderdeel van dit jeugdbeleid- ligt deze verantwoordelijkheid voornamelijk bij de gemeenten zelf. Gemeenten geven zelf het jongerenwerk vorm. Althans, het beleid op dit gebied. Het echte werk is uitbesteed aan welzijnsinstellingen en andere organisaties. De rol van de gemeentelijke overheid ligt er vooral in het faciliteren en subsidiëren. Dit betekent niet dat de overheid niets meer te zeggen heeft over het activiteitenaanbod. Deze activiteiten worden voornamelijk betaald met middelen afkomstig van de overheid. Meestal zijn er afspraken gemaakt over de hoeveelheid middelen die tegenover welke activiteiten staat.

In die uitbesteding zijn de laatste jaren grote veranderingen opgetreden. Een paar jaar geleden werd al het professionele jongerenwerk gedaan door de (wijk)welzijnsorganisaties. Maar sinds de invoering van de Wet Maatschappelijke Ontwikkeling is dit niet meer vanzelfsprekend. Andere organisaties kunnen nadrukkelijker hun plek opeisen. De overheid heeft het maatschappelijk middenveld nodig om activiteiten gedaan te krijgen, en het maatschappelijk middenveld heeft de overheid nodig als faciliteerder en financier van activiteiten.

Samenwerking is dus van essentieel belang. Hierbij is niet meer sprake van een hiërarchie, maar overheid en organisaties zien elkaar als partners. Het netwerk wordt steeds belangrijker. De grote diversiteit aan organisaties die zich inzetten voor het jongerenwerk zorgen samen voor een wijde waaier aan activiteiten in de volgende paragraaf zal het activiteitenaanbod in het jongerenwerk besproken worden.

2.4 Activiteiten in het jongerenwerk

Jongerenwerk biedt veelal een vraaggestuurd aanbod aan activiteiten, want het jongerenwerk speelt zich af in de vrije tijd van jongeren. Activiteiten moeten dus bij de wensen van jongeren aansluiten, willen ze een succes worden. Jongeren zijn vrij om deel te nemen aan activiteiten die worden georganiseerd door het jongerenwerk, ze zijn niets verplicht. Deze vrijblijvendheid betekent niet dat er geen structurele of educatieve activiteiten kunnen plaatsvinden. Maar anders dan op school, moeten jongeren de motivatie hebben om deel te nemen. Veel van de activiteiten kennen een informeel karakter. Jongeren kunnen eenmalig komen, of altijd, net wat ze zelf willen. We zullen in deze paragraaf de activiteiten in het jongerenwerk langslopen aan de hand van het doel en de doelgroep.

Doelgroep

Er zijn verschillende doelgroepen te onderscheiden in het jongerenwerk. De doelgroep van het jongerenwerk hangt af van de context, evenals van de doelen die worden nagestreefd door middel van de activiteiten, zoals we hierboven beschreven. Zo'n 80 procent van alle jongeren kunnen geholpen worden met een laagdrempelig activiteitenaanbod. In achterstandswijken ligt dit percentage rond de 50 procent. 15 procent van alle jongeren horen tot de risicogroep, waarbij de nadruk ligt op voorkomen van problemen. In achterstandswijken ligt dit percentage hoger. Bij 4 procent van de jongeren, is het de taak van de jongerenwerker om de problemen te verhelpen (Dam, C. van en Zwikker N., 2008: 19).

Het jongerenwerk is ook een basisvoorziening voor jongeren die zonder al te veel problemen opgroeien. Een belangrijk onderdeel van het jongerenwerk vormt het animeren en stimuleren door samen met jongeren een uitnodigend of uitdagend activiteitenaanbod te ontwikkelen. In achterstandsbuurtten komt er een belangrijk onderdeel bij, namelijk het voorkomen van problemen bij jongeren. En als jongeren in de problemen zijn, is er een belangrijke taak voor de jongerenwerker om ze daar weer uit te halen (Dam, C. van en N. Zwikker (2008: 18).

Hoe meer probleemgevallen in een wijk, hoe kleiner de doelgroep wordt van de welzijnsorganisatie. De meeste energie gaat dan in de hulp aan probleemjongeren zitten. Probleemgevallen kosten veel energie en tijd, en dat gaat ten koste van het overige jongerenwerk. In het algemeen zal een professioneel jongerenwerker in een achterstandsbuurt dus veel tijd kwijt zijn aan het voorkomen en verhelpen van problemen bij jongeren. Activiteiten hebben dan minder prioriteit, omdat de (potentiële) probleemjongeren niet geholpen worden met activiteiten. De energie is nodig om de problemen op te lossen.

Afhankelijk van de doelgroep ligt de nadruk bij jongerenwerk dus op het positief beïnvloeden van de levens van jongeren, het voorkomen van problemen, of het verhelpen van problemen. In achterstandswijken ligt de

nadruk vooral op de laatste twee doelen. Daarbij is veelal geen sprake van talentontwikkeling van jongeren (Dam, C. van en N. Zwikker (2008: 20).

Andere organisaties dan het professionele jongerenwerk hebben minder te maken met de probleemgevallen. Veel organisaties gaan uit van de activiteiten die de betreffende organisatie organiseert. Deze activiteit is echter altijd voor een bepaalde doelgroep interessant en niet voor alle jongeren. Een activiteit kan open staan voor elke jongere, maar dat betekent niet dat elke jongere de activiteit aansprekend vindt.

Doel

Het jongerenwerk speelt zich voornamelijk af in de vrije tijd, buiten school, buiten werk en buiten het gezin. Het jongerenwerk heeft volgens Van Ewijk (1989) tot doel om jongeren in de leeftijd van 16 tot 25 jaar in de vrijetijdsector te plezieren (recreatie), te vormen (educatie) en te helpen (zorg/hulp) (Van Ewijk 1989, 10). Hazekamp en Van der Zande (1992) zien het bevorderen van de persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke integratie als doel van het jongerenwerk. Zij hanteren een leeftijdsbegrenzing van 17 tot 21 jaar. Hazekamp en Van der Zande bepleiten een herwaardering voor de jongerenwerker als pedagoog. Na een periode van ontpedagogisering van het vak en van het jeugdbeleid in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw dient de jongerenwerker in hun ogen weer pedagoog te worden. Ze bepleiten professionalisering van het vak en stellen dat daartoe een eenduidige definiëring moet plaatsvinden en een werktraditie ontwikkeld moet worden. Zij omschrijven de kwaliteiten die een jongerenwerker daarvoor nodig heeft als volgt: 'Verwacht mag worden dat hij in staat is gedachten en gevoelens onder woorden te brengen, problemen te lokaliseren en te analyseren.' (Hazekamp en van der Zande 1992, 96). Ook stellen zij dat een jongerenwerker beroepsmatig moet handelen, dat wil zeggen methodisch (doelgericht, planmatig en intentioneel) en pedagogisch (jongeren in staat stellen om te leren).

De tendens naar herpedagogisering van het vak zet door. Volgens de Winter (2004) moet de jongerenwerker vooral een pedagoog zijn in het publieke domein (de jongerenwerker als buurtpedagoog). Hij of zij draagt bij aan de inburgering van kinderen en jongeren in de samenleving door de dialoog met ze aan te gaan, ze te confronteren met hun eigen gedrag en ze te betrekken bij de samenleving (participatie) (de Winter, 2004).

De jongerenwerker geeft vanuit adolescentiepedagogische overwegingen steun aan jongeren en stelt grenzen. Hij of zij ondersteunt jongeren bij het leggen van sociale verbindingen en bij het ontwikkelen van de eigen identiteit. Deze twee taken zijn volgens de Winter even belangrijk en kunnen alleen geboden worden via vertrouwensrelaties en die hebben jongerenwerkers in veel gevallen met jongeren. De jongerenwerker kan ook een rol vervullen in de preventie van criminaliteit en overlast. De Winter haalt in dit verband de sociale bindingstheorie van Hirschi aan die het ontstaan van jeugdcriminaliteit verklaart dan wel voorspelt. Individuen met sterke persoonlijke en/of institutionele bindingen zullen zich niet snel delinquent gedragen, omdat ze daarmee het risico nemen deze bindingen te verliezen.

Als bindingen zwak of afwezig zijn, neemt de kans op delinquent gedrag toe. Binding aan deviante leeftijdsgenoten (criminele jongerengroepen) verhoogt de kans op delinquentie (de Winter 2003).

Movisie heeft onlangs een publicatie het licht doen zien, waarin de competenties en doelen van

jongerenwerk(ers) worden onderzocht. In de definitie die daarin wordt gegeven, komen alle doelen uit de voorgaande definities terug.

Jongerenwerkers begeleiden volgens deze definitie procesmatig groepen jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 in de vrije tijd, in aansluiting op hun leefwereld en sociale omgeving. Primaire doelgroep zijn de kanszoekende jongeren met een lage sociaal-economische status en opleidingsniveau. Het jongerenwerk richt zich op gedragsbeïnvloeding. Het doel van jongerenwerk is het leren aangaan van sociale verbindingen met anderen, het bevorderen van persoonlijke ontwikkeling en het stimuleren van maatschappelijke participatie (Dam, C. van en N. Zwikker 2008: 19). In *Hoe houden jongerenwerkers hun vak bij?* wordt een gelijksoortige definitie gegeven: jongerenwerk is gericht op (groepen) jongeren van 12 tot 23 jaar, organiseert activiteiten voor en met jongeren die voornamelijk in de vrije tijd uitgevoerd worden, en heeft een pedagogische en een maatschappelijke doelstelling (Fabri, 2007)

De pedagogische kant van jongerenwerk staat volop in de belangstelling. Volgens een rapport van de Onderwijsraad (Onderwijsraad 2008: 31) kunnen vrijetijdsvoorzieningen, waar het jongerenwerk onder valt, veel mogelijkheden bieden voor opvoeding en educatie. 'Het aanbod, bijvoorbeeld activiteiten op het gebied van cultuur en sport, kan een verrijking zijn op wat het kind in het gezin en op school meekrijgt. Ook voor de sociale en morele vorming bieden buitenschoolse opvang en vrijetijdsvoorzieningen veel mogelijkheden. Activiteiten vinden namelijk vaak plaats in groepsverband; soms ook zijn groepen gevarieerder qua leeftijdssamenstelling en vaak is er meer ruimte voor kinderen om activiteiten zelf in te vullen. De activiteiten bieden hierdoor veel gelegenheid om te oefenen met sociale vaardigheden als leren samenspelen en -werken, leren rekening houden met de ander, en leren omgaan met verschillen tussen kinderen', aldus het rapport.

Het jongerenwerk werkt daarmee aan sociaal kapitaal. Putnam (2003) maakt in zijn boek *Bowling alone: the collapse and revival of the American community* gebruik van de begrippen *bonding* en *bridging* om de werking van sociaal kapitaal te definiëren. Het ene bindt samen (*bonding*) en het andere slaat bruggen (*bridging*). Het samenbinden vindt plaats tussen mensen die zich in elkaar herkennen: mensen met gelijke leeftijd, ras, religie enzovoort. Maar in een multi-etnische samenleving is juist ook de tweede vorm van sociaal kapitaal van belang, namelijk *bridging*. Bruggen slaan is de verbinding tussen mensen die niet gelijk zijn in leeftijd, sekse, religie, interesses en dergelijke. Volgens Putnam bestaan deze twee vormen naast elkaar en versterken elkaar bovendien. Zijn stelling is dat met het verlies aan samenbindend sociaal kapitaal ook de etnische tegenstellingen groter worden en bruggen bouwen ook aan belang inboet.

In het jongerenwerk is ook sprake van *bonding* en *bridging*, want de doelen zijn onder andere het leren aangaan van sociale verbindingen met anderen, het bevorderen van persoonlijke ontwikkeling en het stimuleren van maatschappelijke participatie. Bij deze doelen kunnen we de begrippen die Putnam hanteert goed gebruiken om de verschillen tussen de verschillende organisaties uit te leggen. Veel organisaties zorgen voor een vorm van *bonding*. De doelgroep die bediend wordt is homogeen, en de activiteiten versterken het sociale kapitaal in de groep zelf. Voorbeelden hiervan zijn de activiteiten georganiseerd door migrantenzelforganisaties, kerken en moskeeën. Bij WijkWelzijnsOrganisaties (WWO) gaat het meer om

bridging. Een WWO organiseert activiteiten voor bijvoorbeeld alle jongeren in de wijk, en niet alleen voor de Marokkaanse jongeren. Sommige organisaties zorgen voor *bonding* en *bridging*. Een mooi voorbeeld is bijvoorbeeld een sportclub. Er vindt *bonding* plaats in het team zelf, maar ook *bridging* tussen de verschillende clubs in een competitie.

2.4 Deelconclusie

De aard en het doel van jongerenwerk is niet makkelijk te duiden. Door de decentralisatie van het jongerenwerk, wordt het jongerenwerk niet meer centraal aangestuurd. Het maatschappelijk middenveld en de overheid zijn 'partners' geworden. De overheid heeft het maatschappelijk middenveld nodig om activiteiten gedaan te krijgen en het maatschappelijk middenveld heeft de overheid nodig als faciliteerder en financier van activiteiten. Wanneer we spreken over het jongerenwerk, hebben we het over een breed scala aan organisaties die diverse activiteiten aanbieden aan jongeren. Het aanbod komt voort uit het doel welke de organisatie zichzelf stelt. Aangezien de doelen waaruit de organisaties werken van elkaar verschillen vindt dit ook haar weerslag in de activiteiten. Deze organisaties bieden verschillende activiteiten aan, omdat ze niet allemaal hetzelfde doel hebben en dezelfde doelgroep bedienen.

In het jongerenwerk zijn drie doelen te onderscheiden, namelijk het aanbieden van activiteiten, het voorkomen van problemen, en het verhelpen van problemen. Deze doelen hangen vaak samen, want het aanbieden van activiteiten kan problemen voorkomen. Wel is het zo dat probleemgevallen vaak zoveel energie kosten dat er weinig tijd overblijft voor het jongerenwerk om activiteiten te organiseren. Activiteiten kunnen preventief werken, maar verhelpen problemen niet. Grof genomen zijn de welzijnsorganisaties bedoeld voor de problemen in het jongerenwerk, en bieden de andere organisaties vooral activiteiten aan. Dit is echter wel erg grof, want ook de welzijnsinstellingen bieden (veel) activiteiten aan en andere organisaties bieden soms juist activiteiten aan om problemen te voorkomen of te verhelpen.

De activiteiten kennen verschillende doelen. Grof genomen gaat het om recreatie en educatie. De educatieve werking van activiteiten staat steeds meer in de belangstelling. In het volgende hoofdstuk zal het begrip talentontwikkeling geïntroduceerd worden. Talentontwikkeling kan een bijdrage leveren om educatieve doelen te verwezenlijken in het jongerenwerk.

Hoofdstuk 3: Meerwaarde van talentontwikkeling

Talentontwikkeling staat de laatste jaren flink in de belangstelling. In verschillende publicaties wordt aandacht gevraagd voor deze term. Daarin komt vaak het belang van talentontwikkeling naar voren. Het Innovatieplatform betoogt dat 'de maximale ontwikkeling van alle talenten waarover de Nederlandse bevolking beschikt van doorslaggevend betekenis is voor de toekomst van ons land.' (Innovatieplatform, 2005). Dit wordt ook onderstreept door het manifest *Kunst – goed om te doen!* van het Platform Amateurkunst (2006). Daarin wordt gezegd dat kunst en cultuur belangrijke elementen zijn voor een leefbare en bruisende samenleving. 'Daarom dienen ze door de overheid actief ondersteund te worden. De overheid kan dit doen door actieve kunstbeoefening en talentontwikkeling te bevorderen', aldus het manifest.

Maar waar hebben we het over bij talentontwikkeling? Welke vormen van talentontwikkeling zijn er en welke stadia van talentontwikkeling kunnen worden onderscheiden? Dit hoofdstuk zal een antwoord geven vanuit de literatuur op deze vragen. Daarmee is de vraag waarom je talenten zou ontwikkelen nog niet beantwoord. Bovenstaande citaten geven aan dat talentontwikkeling belangrijk is voor de samenleving. Talentontwikkeling behelst dus meer dan de persoonlijke ontwikkeling van mensen. In het tweede deel van dit hoofdstuk beantwoorden we daarom de vraag wat talentontwikkeling oplevert.

3.1 Wat is talentontwikkeling?

Het begrip 'talentontwikkeling' is oorspronkelijk afkomstig uit de sector van het personeelsbeleid (HRM). In de jaren '90 werd in Nederland de term Human Talent Management geïntroduceerd, met als doel 'potentieel aanboren, motiveren, behouden en ontwikkelen' (Drenth, M. & Zant, P. van der, 2007). Ook in de wereld van de (top)sport en cultuureducatie is het begrip geïntroduceerd. De definitie is elke keer anders. Om wat zinnigs te kunnen zeggen over talentontwikkeling, is het eerst van belang om helder te krijgen wat talent eigenlijk is.

Talent wordt als begrip veelvuldig gebruikt in de sport- en kunstwereld (Laarakker, K, 2007). De definitie verschilt, maar vaak wordt die definitie opgebouwd uit dezelfde criteria. In een onderzoek naar talentontwikkeling in de provincie Drenthe worden vier criteria onderscheiden bij talent (Drenth, M. & Zant, P. van der, 2007). Het gaat daarbij om:

- a. Aanleg.** Talenten beschikken over een bijzondere aanleg voor de beoefening van een bepaalde discipline (dans, muziek e.d.); vaak blijkt deze aanleg al op jonge leeftijd.
- b. Affiniteit.** Talenten voelen zich aangetrokken tot een bepaalde discipline.
- c. Ambitie.** Talenten hebben de wens en de wil om deze aanleg verder te ontwikkelen en te verdiepen.
- d. Activiteit.** Talenten zijn bereid om zich in te spannen en zich een (groot) aantal opofferingen te getroosten om zich verder te bekwamen en te ontwikkelen.

Afhankelijk van de nadruk op de verschillende criteria, zijn verschillende definities van talent te maken. Een

toptalent moet aan alle vier de criteria voldoen, anders zal het onmogelijk zijn de top te behalen. Zonder aanleg, affiniteit, ambitie en activiteit is dat niet mogelijk.

Niet iedereen met talent heeft echter de motivatie om uit te groeien tot toptalent. Aanleg en affiniteit zijn nodig om te kunnen spreken van talent. Ambitie en activiteit zeggen vooral iets over het niveau waarop het talent wordt ontwikkeld. Ambitie en activiteit worden belangrijker naarmate het meer gaat om toptalent. Er zijn echter verschillende niveaus van talentontwikkeling. Niet iedereen met aanleg voor voetbal heeft ook de ambitie om profvoetballer te worden. Dat doet niets af aan de hoeveelheid talent en het nut en voldoening dat het ontwikkelen van die talenten kan hebben.

Toptalenten die hun brood willen gaan verdienen met hun talent, ontwikkelen talent niet anders dan een amateur. De ontwikkeling gaat echter vaak wel langer door. Er kunnen namelijk verschillende niveaus van talentontwikkeling onderscheiden worden. Een handig middel om de verschillende niveaus te onderscheiden is de talentenladder. Deze ladder wordt veelvuldig gebruikt in de sport- en kunst en cultuursector (DMO, OOG, OSA: 2008), (Laarakker, K, 2007) en (Drenth, M. & Zant, P. van der, 2007). Vaak wordt de ladder weergegeven als een piramide. Dan wordt gevisualiseerd dat er sprake is van een brede basis, en een smalle top. Iedereen begint in zijn ontwikkeling bij de basis, maar niet iedereen zal de top halen.

Topprestatie Toptalent, dat zich door middel van talent in levensonderhoud kan voorzien
Bekwamen/Presteren Door middel van lid worden van vereniging of opleiding volgen
Ontwikkelen/Participeren Talent ontwikkelen door bijv. een cursus of training te volgen
Kennismaken Oriëntatie, in enkele uurtjes ontdekken of je er talent voor hebt

Bij elk niveau van de talentladder horen bepaalde criteria waaraan de activiteiten moeten voldoen. In de onderstaande tabel worden alle niveaus onderscheiden aan de hand van verschillende criteria die iets zeggen over de criteria waaraan de activiteit moet voldoen. Hierin komen de aanleg, affiniteit, ambitie en activiteit ook terug. Deze criteria zijn ontleend aan het onderscheid dat de gemeente Amsterdam maakt tussen de verschillende treden van de ladder (DMO, OOG, OSA: 2008).

	Georganiseerd	Structureel	Prof. leiding	Diploma	Laagdrempelig
Kennismaken	ja/nee	nee	ja/nee	nee	ja
Ontwikkelen	ja/nee	ja	ja/nee	ja/nee	ja
Bekwamen	ja	ja	ja	ja/nee	ja/nee
Topprestatie	ja	ja	ja	ja	nee

Hieronder lopen we de verschillende niveaus langs en verduidelijken we de verschillen tussen deze niveaus.

Kennismaken

Op het niveau van kennismaken met talenten, hoeven activiteiten aan weinig voorwaarden te voldoen. Het gaat erom dat er door de activiteit kennisgemaakt kan worden met bepaalde talenten. Een activiteit kan een incidenteel en laagdrempelig karakter hebben en hoeft niet geleid te worden door een professional. Een activiteit hoeft daarvoor niet in georganiseerd verband plaats te vinden. Door een spontaan potje voetbal kan iemand ook ontdekken dat hij/zij daarvoor affiniteit en aanleg heeft.

Ontwikkelen/participeren

We spreken van een ontwikkelniveau als er sprake is van een structurele training. Dit gaat verder dan kennismaken, er wordt echt gewerkt aan ontwikkeling van een talent. Naast affiniteit en aanleg spelen de criteria activiteit en ambitie een rol. De activiteit moet mogelijkheden bieden voor ontwikkeling. Het kan gaan om een activiteit als een workshop of cursus, maar als iemand iedere week voetbalt, met vrienden of in georganiseerd verband, is er ook sprake van een eerste ontwikkeling. Er moet ook sprake zijn van enige ambitie. Om talent te ontwikkelen is bereidheid nodig om naar de activiteit te komen.

Bekwamen/presteren

Op dit niveau neemt de ontwikkeling een hogere vlucht. We spreken hier van (semi)professionele opleidingen waar talenten met of zonder ambities tot professional, hun talenten bekwamen. Aanleg en affiniteit zijn uiteraard nodig, maar bij deze trede gaat het vooral om ambitie en activiteit. Om te bekwamen is meer ambitie nodig, en zullen structureel activiteiten gevolgd moeten worden. Om te bekwamen voldoet een cursus niet meer, maar hebben we het over een structurele activiteit. Daar is inzet voor nodig, de ambities liggen veel hoger.

Topprestatie

Bij het hoogste niveau van de talentenladder spreken we echt van een topprestatie. De opleiding is gericht op een te behalen prestatie. In de sportdiscipline is sprake van gerichte training, bijvoorbeeld om eerste te worden bij een wedstrijd op hoog niveau. Om tot een topprestatie te komen is vooral de ambitie van belang, als we vergelijken met de andere niveaus. Naast aanleg en affiniteit is een hoge mate van ambitie nodig om alle opofferingen te getroosten die nodig zijn om te komen tot een topprestatie.

Als we de ladder bekijken met de criteria aanleg, affiniteit, ambitie en activiteit, dan zien we dat voor elk niveau een bepaalde mate van affiniteit geldt. Voor de niveaus ontwikkelen, bekwamen en topprestatie is ook aanleg nodig. De mate van ambitie neemt per niveau toe. Voor ontwikkeling is al enige ambitie vereist, voor de niveaus bekwamen en topprestatie is die zeker vereist. Datzelfde geldt voor het criterium activiteit. Naarmate het niveau vordert zijn intensievere activiteiten nodig.

In het voorgaande hebben we uitgewerkt welke stadia er zijn in talentontwikkeling. Aan de hand van de talentladder zijn deze stappen onderscheiden. Talent is echter niet alleen in te delen in niveaus, maar ook in talentgebieden. Er zijn verschillende soorten talent te onderscheiden.

Prof. dr. Howard Gartner heeft de theorie van de meervoudige intelligenties ontwikkeld. Volgens Gartner is uit hersenonderzoek gebleken dat ieder mens over minimaal acht intelligenties beschikt: verbaal-linguïstisch, logisch-mathematisch, visueel-ruimtelijk, muzikaal-ritmisch, lichamelijk-kinetisch, naturalistisch, interpersoonlijk en intrapersoonlijk (Gartner, H., 1993).

De Gemeente Amsterdam heeft deze acht intelligenties vrij vertaald in hun beleidsdocument over talentontwikkeling bij jongeren (DMO, OOG, OSA: 2008). Daarin worden de volgende zes talentgroepen onderscheiden:

1) Sport, Lijf & Gezondheid: kennis/bewustzijn van sport, beweegmogelijkheden en factoren die van invloed zijn op lijf en gezondheid, sportieve vaardigheid ontwikkelen en gebruiken als sporter (en begeleider van sport).

2) Kunst & Cultuur: kennis van meerdere uitdrukkingmogelijkheden, creativiteit ontwikkelen en gebruiken op artistiek en muzikaal gebied.

3) Techniek & ICT: ontwerpen, onderzoeken, werken met nieuwe technologische mogelijkheden.

4) Wetenschap & Natuur: tellen en rekenen (wiskunde), gebruik maken van (natuurkundige) onderzoeksmethodes, samenhang herkennen, probleemanalyses maken en met oplossingen komen.

5) Communicatie/Taalvaardigheid: kennis van taal, media- en communicatietechnieken en weten hoe deze te gebruiken als ondernemer en als organisator.

6) Sociale Vaardigheden: kennis/bewustzijn van eigen en andermans identiteit en plek binnen de maatschappij en daarin actief deelnemen als bijvoorbeeld ondernemer of organisator.⁵

Deze talentgroepen zijn van belang als een overzicht gegeven moet worden van alle activiteiten die plaatsvinden op het gebied van talentontwikkeling. Een combinatie van de talentenladder met de talentgebieden levert een model op waarmee alle activiteiten op een overzichtelijke manier gegroepeerd en gekwalificeerd kunnen worden. Dat model zou er als volgt uitzien.

	Sport	Kunst en cultuur	Techniek en ICT	Wetenschap en natuur	Sociale vaardigheden
Ontdekken					
Ontwikkelen					
Bekwamen					
Topprestatie					

Voor 'de maximale ontwikkeling van alle talenten' waar het Innovatieplatform (2005) voor pleit, is het nodig dat alle vakjes ingevuld zijn en er een soepele overgang is tussen de verschillende stadia van ontwikkeling.

3.2 Wat levert talentontwikkeling op?

Talentontwikkeling zorgt voor de ontwikkeling van talent tot een bepaald niveau. Iemand ontwikkelt,

⁵ Zie o.a. Howard Gardner, Multiple Intelligences (1993), Creating Minds (1993), The Disciplined Mind (1999).

bekwaamt of professionaliseert zijn talent. Dit levert verschillende dingen op. Er wordt vaak een onderscheid gemaakt tussen toptalent en 'talent in brede zin' (Laarakker, K, 2007). Voor beide groepen levert talentontwikkeling andere dingen op.

Toptalent heeft betrekking op een selecte groep. Voor toptalent is de ontwikkeling een manier om te komen tot professionalisering van het specifieke talent. Een persoon met aanleg voor bijvoorbeeld voetbal wordt zo begeleid en opgeleid, dat het voetbaltalent optimaal ontwikkeld kan worden. Het doel van talentontwikkeling is dat zo'n persoon doordringt naar het hoogste niveau van de piramide van talentontwikkeling. Door de professionalisering van het talent is het voor de persoon mogelijk om daarvan te leven (Laarakker, K., 2007). Talentontwikkeling hoeft niet te leiden tot professionalisering. Iemand kan veel talent hebben voor voetbal, maar besluiten dat alleen als hobby te beschouwen. Dan kan deze persoon nog steeds zijn best doen om steeds beter te worden, en daarmee zijn talent te ontwikkelen, maar het doel is niet om ervan rond te kunnen komen. Het kan ook zo zijn dat zo'n persoon op voetbal zit omdat hij voetballen leuk vindt en omdat hij mensen ontmoet. Het ontwikkelen van zijn voetbaltalent heeft dan niet perse als doel om steeds beter te worden, maar om deel te nemen aan de maatschappij.

Talentontwikkeling kan dus leiden tot belangrijke 'neveneffecten'. Bij talentontwikkeling wordt vaak gesproken van een hoge top, en een brede basis (Onderwijsraad, 2004). Talent in brede zin haakt aan bij thema's als diversiteit en de bindende werking van educatie. Dit is een van de speerpunten in het cultuureducatieve beleid van het Ministerie van OCW. Het heeft als doelstelling om alle kinderen de kans te geven talenten te ontdekken en ontplooien (Laarakker, K, 2007). Doel daarvan is niet om allemaal toptalenten te kweken die daarmee hun brood gaan verdienen.

Voor iemand die zijn talent gaat ontwikkelen, gaat het in eerste instantie vaak om het ontwikkelen van zijn talent. Maar vanuit beleidsmatig oogpunt bekeken, kan talentontwikkeling ook worden ingezet als middel tot maatschappelijke participatie, omdat educatie een bindende werking heeft. Talentontwikkeling geeft veel meer kansen dan het ontwikkelen van de specifieke talenten door activiteiten.

Hierbij kunnen we terugrijpen op de theorie van Putnam (2000). Tijdens activiteiten op het gebied van talentontwikkeling vindt 'bonding' en/of 'bridging' plaats. Vaak vormen de organisaties die werken aan talentontwikkeling een soort van community.

De gemeente Amsterdam heeft dit opgenomen in de doelstellingen van Jong;-) Amsterdam (DMO, OOG, OSA, 2008). Het doel van het programma voor brede talentontwikkeling is om alle ca. 188.000 Amsterdamse kinderen en jongeren van 0 tot en met 23 jaar de mogelijkheid te bieden zichzelf te ontplooien; hun talenten te ontdekken en ontwikkelen. Het ontwikkelen van een talent betekent dat kinderen de mogelijkheden krijgen te ontdekken waar ze goed in zijn, om vervolgens verder te werken aan het ontwikkelen van dat talent. Dit draagt op een positieve wijze bij aan het ontwikkelen van de persoonlijke identiteit van kinderen en hun doorzettingsvermogen. Het gezamenlijk ontwikkelen van talenten biedt tevens de mogelijkheid om samen plezier te beleven en met en van elkaar te leren. Als kinderen vanuit diverse culturele achtergronden samen naar school gaan, samen gebruik maken van naschoolse activiteiten en elkaar tegen komen in de buurt levert

het een bijdrage aan de integratie. Investeren in de ontplooiing van kinderen verkleint achterstanden, kan bijdragen aan het terugdringen van de schooluitval en een betere overgang van vmbo naar mbo realiseren worden. Brede Talentontwikkeling draagt bij aan integratie in de wijk. Vooral wanneer kinderen en ouders gezamenlijk meedoen aan activiteiten. Positief gedrag vervangt negatief gedrag (zoals overlast op straat, verveling en agressie). Ook motiveert Brede Talentontwikkeling jongeren om actief mee te doen aan het maatschappelijke leven. Het kan jongeren stimuleren om hun school af te maken. Aandacht voor sportief talent kan kinderen in beweging brengen. Dat kan helpen in de strijd tegen overgewicht. (DMO, OOG, OSA, 2008). Talentontwikkeling dient hierbij duidelijk niet alleen als doel op zich, maar ook als middel om sociaal kapitaal te versterken. Jongeren leren hun talenten kennen en kunnen die ontwikkelen. Maar deze ontwikkeling heeft als neveneffect dat ze onderdeel worden van de samenleving. De activiteiten op het gebied van talentontwikkeling zijn daarmee een middel om sociale integratie te bevorderen.

3.3 Deelconclusie

Bij talentontwikkeling onderscheiden we vier criteria: aanleg, affiniteit, activiteiten en ambitie. Op basis van deze criteria is het mogelijk om meer te zeggen over het niveau van talentontwikkeling. De ontwikkeling van talent is onder te verdelen in vier niveaus: kennismaken, ontwikkelen, bekwamen en professionaliseren. We spreken van een ladder of piramide. Want er is sprake van een brede basis, maar naar mate we hoger komen, wordt de top steeds smaller. Bij talentontwikkeling spreken we van verschillende talentgebieden. In deze scriptie is sprake van zes verschillende gebieden. Het gaat om Sport, Lijf & Gezondheid, Kunst & Cultuur, Techniek & ICT, Wetenschap & Natuur, Communicatie/Taalvaardigheid, en Sociale Vaardigheden. Als we deze talentgebieden combineren met de talentenladder, hebben we een instrument om alle activiteiten die georganiseerd worden, in te delen.

In dit hoofdstuk hebben we laten zien dat talentontwikkeling verschillende resultaten oplevert. Talentontwikkeling kan een doel op zich zijn, maar ook een middel tot het bereiken van andere doelen, zoals maatschappelijke participatie. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen smalle top en brede basis. De smalle top zal alle ontwikkelniveaus doorlopen en opgeleid worden tot professional. Voor de brede basis gaat het er niet om dat alle ontwikkelniveaus doorlopen worden, maar leidt talentontwikkeling tot een bepaalde mate van ontwikkeling van het talent, en is het daarnaast vooral een middel tot sociale integratie.

Hoofdstuk 4: Hoe kan het jongerenwerk bijdragen aan talentontwikkeling?

In de vorige twee hoofdstukken hebben we stilgestaan bij de kenmerken van het jongerenwerk en die van talentontwikkeling. We hebben gezien dat 'het' jongerenwerk eigenlijk niet bestaat. Wanneer we spreken over het jongerenwerk, hebben we het over een breed scala aan organisaties die vanuit verschillende doelen een breed scala aan activiteiten aanbieden aan verschillende doelgroepen jongeren.

Er zijn drie doelen te onderscheiden in het jongerenwerk. Het aanbieden van activiteiten, het voorkomen van problemen, en het verhelpen van problemen. Deze doelen hangen vaak samen, want het aanbieden van activiteiten kan problemen voorkomen. En sommige problemen zijn te verhelpen door bepaalde activiteiten aan te bieden.

In hoofdstuk 3 hebben we gezien dat er verschillende vormen van talentontwikkeling zijn. We kunnen talentontwikkeling onderverdelen in vier niveaus en zes gebieden. Deze combinatie van talentenladder en talentgebieden geven samen een goed beeld van de keten die nodig is om smalle en brede talentontwikkeling mogelijk te maken. Bij smalle talentontwikkeling gaat het erom een talent zo te ontwikkelen dat degene waar het om gaat, zijn talent als professional kan inzetten. Bij brede talentontwikkeling is de ontwikkeling van talent -naast de ontwikkeling op zichzelf- ook een manier om integratie te bevorderen.

Beide concepten zijn afzonderlijk gedefinieerd. In dit hoofdstuk zullen we onderzoeken of er een relatie mogelijk is tussen activiteiten in het jongerenwerk en talentontwikkeling. Zijn de doelen van het jongerenwerk te bereiken door activiteiten op het gebied van talentontwikkeling? En als we de talentenladder en talentgebieden gebruiken om de activiteiten in te delen, waar zullen de meeste activiteiten dan gesitueerd worden? Door deze vragen te beantwoorden, kunnen we beschrijven op welke wijze activiteiten in het jongerenwerk kunnen bijdragen aan talentontwikkeling.

4.1 Kunnen activiteiten in het jongerenwerk samengaan met talentontwikkeling?

Het jongerenwerk kent in zijn algemeenheid drie doelen. Activiteiten organiseren, problemen voorkomen en problemen verhelpen. Om talentontwikkeling mogelijk te maken, komen we al snel bij het eerste doel uit. Bij de andere twee doelen, de problemen, gaat het om schuldhulpverlening, verslaving enzovoort. Om die problemen te verhelpen, zijn activiteiten niet geschikt. Talentontwikkeling zal moeten gebeuren in de activiteiten.

Het bieden van activiteiten in het jongerenwerk kan om verschillende redenen gebeuren. Het jongerenwerk heeft volgens Van Ewijk (1989) tot doel om jongeren in de vrijetijdsector te plezieren (recreatie), te vormen (educatie) en te helpen (zorg/hulp) (Van Ewijk, 1989). Hazekamp en Van der Zande (1992) zien het bevorderen van de persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke integratie als doel van het jongerenwerk. Volgens de Winter (2004) moet het jongerenwerk jongeren confronteren met hun eigen gedrag en ze

betrekken bij de samenleving (participatie). Talentontwikkeling van jongeren kan deze doelen bevorderen. Er wordt bij talentontwikkeling vaak een onderscheid gemaakt tussen toptalent en 'talent in brede zin' (Laarakker, K, 2007). Maar bij beide vormen van talent begint de ontwikkeling bij het eerste niveau. Talentontwikkeling draagt bij aan de ontwikkeling van de persoonlijke identiteit van kinderen en hun doorzettingsvermogen. Het gezamenlijk ontwikkelen van talenten biedt tevens de mogelijkheid om samen plezier te beleven en met en van elkaar te leren. Als kinderen vanuit diverse culturele achtergronden samen naar school gaan, samen gebruik maken van naschoolse activiteiten en elkaar tegen komen in de buurt levert het een bijdrage aan de integratie. (DMO, OOG, OSA, 2008)

Als we de doelen van het jongerenwerk vergelijken met wat talentontwikkeling oplevert, dan zien we grote overeenkomsten. Talentontwikkeling kan helpen bij het verwezenlijken van doelen van het jongerenwerk, namelijk persoonlijke ontwikkeling en participatie van jongeren. Dit kan de sociale cohesie of integratie versterken. Talentontwikkeling levert ontwikkelde talenten op, maar ook ontwikkelde kinderen. In hoofdstuk 2 hebben we gezien dat het jongerenwerk richt zich op gedragsbeïnvloeding, het leren aangaan van sociale verbindingen met anderen, het bevorderen van persoonlijke ontwikkeling en het stimuleren van maatschappelijke participatie (Dam, C. van en N. Zwikker, 2008: 18). Talentontwikkeling past prima in de persoonlijke ontwikkeling van jongeren. Want een persoonlijkheid ontwikkel je juist door in te zetten op de talenten. Talentontwikkeling past dus prima in de doelstellingen van het jongerenwerk. Dat betekent niet dat bij alle activiteiten sprake is van talentontwikkeling. Ook is het de vraag of alle talentgebieden en de hele talentenladder aangesproken wordt. In de twee volgende paragrafen onderzoeken we daarom hoe het jongerenwerk zich verhoudt tot de talentgebieden en de talentenladder.

4.2 Talentgebieden en talentladder toegepast op activiteiten in het jongerenwerk

Jongerenwerk speelt zich af in de vrije tijd van jongeren, en richt zich met name op vrijetijdsactiviteiten. Daarmee komen activiteiten al snel in de recreatieve sfeer. Niet alle talentgebieden sluiten hier op aan. Activiteiten in de vrije tijd van jongeren vinden we vooral op het gebied van sport en kunst en cultuur. Dit zien we ook terug in de jeugdmonitor. De meeste kinderen zijn lid van een sportclub of bijvoorbeeld een muziek- of toneelvereniging. In het jongerenwerk is dit niet anders. De meeste activiteiten die worden aangeboden liggen op het gebied van sport of kunst en cultuur (CBS 2008).

Dit is ook te verklaren door de rol van de school. Op school is gaat veel aandacht uit naar de talentgebieden die zich richten op het cognitieve deel van de ontwikkeling. Die zijn voornamelijk te vinden in de gebieden Techniek & ICT, Wetenschap & Natuur en Communicatie/Taalvaardigheid. Jongeren houden zich daar minder mee bezig in de vrije tijd. Het laatste talentgebied Sociale Vaardigheden komt eigenlijk in alle activiteiten terug, zij het zijdelings. Of je nu sport, muziek maakt of op school zit, er is altijd sprake van een groep waarin je moet leren participeren. En daar heb je sociale vaardigheden voor nodig, maar die leer je vooral door deel te nemen aan een groep.

Het ligt daarom voor de hand dat activiteiten in de vrije tijd zich zullen toespitsen op de talentgebieden sport, en kunst en cultuur. Dit zien we terug bij activiteiten die worden georganiseerd in de vrije tijd, en dus ook in

het jongerenwerk. Jongeren doen mee aan activiteiten vanuit eigen motivatie. Activiteiten moeten daarop aansluiten. Kenmerkend voor de activiteiten in de vrije tijd is de laagdrempeligheid. Dat hoeft niet altijd het geval te zijn, want als iemand gemotiveerd is om deel te nemen aan activiteiten, kan er ook meer gevraagd worden aan inzet. Lid worden van een muziekschool of toneelvereniging vraagt discipline en doorzettingsvermogen om structureel deel te nemen. In het jongerenwerk is het veel moeilijker om deze discipline en inzet van jongeren te vragen. In de praktijk zijn de meeste activiteiten laagdrempelig van aard (Dam, C. van en Zwicker N., 2008). We hebben het dan over bijvoorbeeld pannavoetbal, of activiteiten op een Johan Cruijffcourt . Jongeren kunnen op een laagdrempelige manier kennismaken met sport of cultuur, maar van een educatief doel is vaak geen sprake. Desalniettemin kun je ook veel leren van een potje pannavoetbal. Maar het is geen talentontwikkeling waar het ontwikkelen van talent centraal staat. Het gaat vooral om een leuke en zinvolle vrijetijdsbesteding.

Wanneer activiteiten zich richten op talentontwikkeling, is er sprake van vier criteria: aanleg, affiniteit, ambitie en activiteit (Drenth, M. & Zant, P. van der, 2007). In het jongerenwerk is affiniteit onontbeerlijk om de doelgroep aan te spreken. Daarnaast kunnen aanleg en ambitie een rol spelen om jongeren te trekken. Als ze aanleg en ambitie hebben, zijn er meer mogelijkheden om structurele activiteiten op een hoger niveau van de talentenladder aan te bieden.

Activiteiten in het jongerenwerk kunnen talentontwikkeling als doel op zich hebben, maar vaak is de talentontwikkeling ook een middel tot andere doelen. De bijkomende effecten van talentontwikkeling zijn vaak genoeg om de doelen van het jongerenwerk te behalen. Jongeren worden een zinvolle activiteit aangeboden waarmee ze zichzelf kunnen ontwikkelen. Talentontwikkeling op zichzelf is meegenomen, maar activiteiten zijn vaak niet bedoeld om op een hoger niveau van de talentladder te komen. Vaak gaat het om het kennismaken, verdieping van een talent moet ergens anders gezocht worden. Als we de talentenladder toepassen op de activiteiten in het jongerenwerk, ligt het voor de hand dat er vooral sprake zal zijn van de onderste treden, kennismaken en ontwikkelen.

4.3 Wat leveren de activiteiten in het jongerenwerk op aan talentontwikkeling?

Activiteiten in het jongerenwerk kunnen goed samen gaan met talentontwikkeling. Talentontwikkeling kan de doelen van het jongerenwerk versterken, maar het jongerenwerk kan daardoor ook een bijdrage leveren aan de talentontwikkeling van jongeren. De vraag is echter op welke wijze het jongerenwerk kan versterken. Het is niet aannemelijk dat in het jongerenwerk toptalenten ontwikkeld kunnen worden tot het hoogste niveau van de talentladder. Dit past niet bij de aard en doelen van het jongerenwerk. Maar op een lager niveau kan het jongerenwerk wel veel bieden, ook aan beginnende toptalenten. Talentontwikkeling begint altijd met het niveau kennismaken, of het nu gaat om de smalle of brede definitie van talent. Activiteiten in het jongerenwerk kunnen die kennismaking heel goed bieden. Verdieping van talent is moeilijker te realiseren, maar niet per definitie onmogelijk. Voor de ontwikkeling van talent is het nodig om activiteiten die een bepaald talent ontwikkelen, structureel aan te bieden. Naast affiniteit worden aanleg en ambitie

belangrijker. Het jongerenwerk is hier niet altijd geschikt voor, maar kan wel een rol spelen in het doorverwijzen naar andere organisaties waar de talenten wel verder ontwikkeld kunnen worden.

Om iets te zeggen over talentontwikkeling is het goed om een onderscheid te maken tussen de verschillende organisaties die actief zijn in het jongerenwerk. Ze hebben niet allemaal dezelfde doelen. De wijkwelzijnsorganisatie, die vaak bedoeld is voor het reguliere jongerenwerk, heeft vaak de handen vol met ervoor zorgen dat jongeren geen overlast bezorgen. Activiteiten zijn daarop gericht. Talentontwikkeling kan een rol spelen, maar is geen doel op zichzelf. De overige organisaties zijn vaak opgericht om activiteiten voor jongeren aan te bieden. De focus ligt dan meer op de activiteit dan op jongeren 'van de straat houden'. Dit zien we het sterkste terug bij de sportverenigingen. Daar staat een sport centraal. Datzelfde geldt voor de Kunst en Cultuurcentra. Bij zulke organisaties is meer ruimte voor talentontwikkeling als doel op zichzelf (Van Griensven en Smeets, 2003). Bij de overige organisaties en stichtingen kunnen beide doelen gelden. Sommige zijn opgericht om zinvolle activiteiten aan te bieden aan de jeugd, waarbij de nadruk kan liggen op de activiteit of de doelgroep. Er is sneller sprake van talentontwikkeling als een organisatie als doel heeft een activiteit aan te bieden, dan als het doel is om jongeren 'van de straat' te houden (Van Griensven en Smeets, 2003).

Kortom, als we de talentgebieden en talentenladder projecteren op activiteiten in het jongerenwerk, verwachten we dat de meeste activiteiten waarbij sprake is van talentontwikkeling, zullen passen in de eerste twee treden van de talentenladder en zich bevinden op het gebied van sport en kunst en cultuur. Er kan dan sprake zijn van talentontwikkeling, met als doel het ontwikkelen van talent zelf. We hebben het dan over kennismaken en eerste ontwikkeling van het talent. Maar meestal heeft de talentontwikkeling als doen om jongeren zichzelf te laten ontdekken en maatschappelijk te laten participeren, waarbij de talentontwikkeling een middel daartoe is. Maar beide doelen passen in de definitie van jongerenwerk.

Hoofdstuk 5: Methoden en technieken

In dit hoofdstuk wordt stilgestaan waaruit het onderzoek bestaat en welke methoden en technieken gebruikt zullen worden bij de verzameling en analyse van de benodigde data. In de voorgaande hoofdstukken zijn vanuit de literatuur enkele concepten geïntroduceerd, namelijk activiteiten in het jongerenwerk en talentontwikkeling. Als deze twee concepten gecombineerd worden, krijgen we een definitie van de bijdrage die het jongerenwerk kan leveren. In het eerste deel van dit hoofdstuk worden deze concepten geoperationaliseerd.

Daarnaast wordt ingegaan op de aard en het doel van het onderzoek. In deze scriptie wordt gebruikgemaakt van een casestudy. Door een inventarisatie te maken van alle activiteiten die worden georganiseerd door het jongerenwerk in de vrije tijd van jongeren, is het mogelijk om te onderzoeken hoe deze activiteiten een bijdrage kunnen leveren aan talentontwikkeling. Voor deze inventarisatie is contact gezocht met alle organisaties die op dit vlak activiteiten aanbieden. De methoden en technieken die daarvoor worden gebruikt, worden na de aard en het doel verantwoord. Hierbij wordt dieper ingegaan op de keuzes die zijn gemaakt bij selectie, verzameling en analyse van de empirische informatie. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een reflectie op de gebruikte technieken en methoden.

5.1 Operationalisatie

Concept 1: activiteiten in het jongerenwerk

In hoofdstuk 2 is uiteengezet wat voor activiteiten er door het jongerenwerk georganiseerd worden. Er is toen betoogd dat er verschillende vormen van jongerenwerk zijn. Deze aanname dient dus eerst getoetst te worden. Hiervoor kunnen de volgende indicatoren worden geformuleerd:

1. Professioneel sociaal-cultureel jongerenwerk
2. Professioneel sociaal-cultureel tienerwerk
3. Vrijwillig jongerenwerk
4. Ambulant jongerenwerk/straathoekwerk
5. Sportbuurtwerk

Deze indicatoren zijn echter nog te conceptueel om te kunnen toetsen in de praktijk. Uit de theorie zijn kenmerken verwoord die staan vermeldt in de onderstaande tabel.

Indicator	Kenmerken
1. Professioneel sociaal-cultureel jongerenwerk	- Richt zich op jongeren van 10-23 jaar, vanuit de buurt of een accommodatie
2. Professioneel sociaal-cultureel tienerwerk	- Idem aan 1, maar dan gericht op jongeren van 10-15 jaar
3. Vrijwillig jongerenwerk	- Bestaat uit identiteitsgebonden organisaties, spel- en interesse organisaties en allochtone zelforganisaties.

4. Ambulant jongerenwerk/straathoekwerk	- Richt zich vooral op jongeren in problematische situaties, die op de straat worden bereikt
5. Sportbuurtwerk	- Richt zich op sportstimulering

Indien blijkt dat er sprake is van een vorm van jongerenwerk, kan worden onderzocht wat het doel is van dit werk. Uit de theorie kunnen we drie doelen halen.

6. activiteiten organiseren
7. preventie problemen
8. verhelpen problemen

Indicator	Kenmerken
6. Activiteiten organiseren	• Het bieden van bepaalde activiteiten voor een bepaalde doelgroep
7. Preventie problemen	• Het voorkomen van problemen, door middel van straathoekwerk
8. Verhelpen problemen	• Jongeren een helpende hand bieden bij problemen, op gebied van verslaving, schulden enzovoort

In dit onderzoek zal vooral worden ingezoomd op de activiteiten die door het jongerenwerk worden georganiseerd. Deze activiteiten kunnen verschillende doelen hebben. Als indicatoren worden genoemd:

9. recreatie
10. persoonlijke ontwikkeling
11. maatschappelijke participatie

Deze doelstellingen van activiteiten zijn te theoretisch om te onderzoeken in de praktijk. In de onderstaande tabel worden de doelen gekoppeld aan kenmerken die deze in de praktijk mogelijk kunnen hebben.

Indicator	Kenmerken
8. recreatie	- activiteiten met als doel om jongeren in de vrijetijdsector te plezieren
9. persoonlijke ontwikkeling	- activiteiten met als doel om jongeren persoonlijk te vormen
10. maatschappelijke participatie	- activiteiten met als doel om jongeren actief te laten meedoen in de maatschappij

Concept 2: talentontwikkeling

In hoofdstuk 3 hebben we betoogd dat talentontwikkeling valt te meten aan de hand van het A-model. We onderscheiden de volgende 4 A's als indicator:

12. aanleg
13. affiniteit
14. ambitie
15. activiteit

Deze vier A's hebben de volgende kenmerken:

Indicator	Kenmerken
12. aanleg	Talenten beschikken over een bijzondere aanleg voor de beoefening van een bepaald talent.
13. affiniteit	- Talenten voelen zich aangetrokken tot een bepaalde discipline.
14. ambitie	- Talenten hebben de wens en de wil om deze aanleg verder te ontwikkelen en te verdiepen.
15. activiteit	- Talenten zijn bereid om zich in te spannen en zich een (groot) aantal opofferingen te getroosten om zich verder te bekwamen en te ontwikkelen.

Talentontwikkeling is in te delen naar verschillende niveaus, vaak weergegeven als talentladder. We onderscheiden hierbij de volgende vier indicatoren:

- 16. kennismaken
- 17. ontwikkelen
- 18. bekwamen
- 19. toptalent

Deze indicatoren voldoen aan verschillende kenmerken, die hieronder in een tabel zijn weergegeven.

Indicator	Kenmerken
16. kennismaken	- Oriëntatie, in enkele uurtjes ontdekken of je er talent voor hebt
17. ontwikkelen	- Talent ontwikkelen door bijv. een cursus of training te volgen
18. bekwamen	- Door middel van lid worden van vereniging of opleiding volgen
19. toptalent	- Toptalent, dat zich door middel van talent in levensonderhoud kan voorzien

Naast verschillende niveaus zijn in de literatuur ook verschillende talentgebieden onderscheiden. We komen tot de volgende indicatoren:

- 20. Sport, Lijf & Gezondheid
- 21. Kunst & Cultuur
- 22. Techniek & ICT
- 23. Wetenschap & Natuur
- 24. Communicatie & Taalvaardigheid
- 25. Sociale Vaardigheden

Deze indicatoren voldoen aan verschillende kenmerken, die hieronder in een tabel zijn weergegeven.

Indicator	Kenmerken
20. Sport, Lijf & Gezondheid	- kennis/bewustzijn van sport, beweegmogelijkheden en factoren die van invloed zijn op lijf en gezondheid, sportieve vaardigheid ontwikkelen en gebruiken als sporter (en begeleider van sport).

21. Kunst & cultuur	- kennis van meerdere uitdrukkingsmogelijkheden, creativiteit ontwikkelen en gebruiken op artistiek en muzikaal gebied.
22. Techniek & ICT	- ontwerpen, onderzoeken, werken met nieuwe technologische mogelijkheden.
23. Wetenschap & natuur	- tellen en rekenen (wiskunde), gebruik maken van (natuurkundige) onderzoeksmethodes, samenhang herkennen, probleemanalyses maken en met oplossingen komen.
24. Communicatie & taalvaardigheid	- kennis van taal, media- en communicatietechnieken en weten hoe deze te gebruiken als ondernemer en als organisator.
25. Sociale vaardigheden	- kennis/bewustzijn van eigen en andermans identiteit en plek binnen de maatschappij en daarin actief deelnemen als bijvoorbeeld ondernemer of organisator

Concept 3: bijdrage jongerenwerk aan talentontwikkeling

Activiteiten in het jongerenwerk en talentontwikkeling zijn twee afzonderlijke concepten, die niet noodzakelijk aan elkaar verbonden zijn. Ze passen niet een op een over elkaar. Niet alle vormen en gebieden van talentontwikkeling zijn te vinden in het jongerenwerk. De bijdrage van het jongerenwerk zijn beperkt tot enkele niveaus en talentgebieden. In hoofdstuk 4 zijn de verwachte resultaten besproken van de bijdrage die het jongerenwerk kan leveren aan de talentontwikkeling van jongeren. De bijdrage van het jongerenwerk kan worden omgezet in de volgende indicatoren:

- 26. introductie
- 27. ontwikkeling
- 28. doorverwijzen

In onderstaande tabel worden deze begrippen nader toegelicht.

Indicator	Kenmerken
26. introductie	- Door middel van activiteiten talenten laten ontdekken
27. ontwikkeling	- Door middel van structurele activiteiten gelegenheid geven voor ontwikkeling van talent
28. doorverwijzen	- Talent stimuleren om het talent verder te ontwikkelen op de daarvoor geschikte plaatsen.

De verwachting is uitgesproken dat deze bijdrage vooral geldt voor twee talentgebieden. Deze zijn vertaald in de volgende indicatoren:

- 29. Sport
- 30. Kunst en cultuur

In onderstaande tabel worden deze talentgebieden gekenmerkt:

Indicator	Kenmerken
29. Sport	- kennis/bewustzijn van sport, beweegmogelijkheden en factoren die van invloed zijn op lijf en gezondheid, sportieve vaardigheid ontwikkelen en gebruiken als sporter

	(en begeleider van sport).
30. Kunst en cultuur	- kennis van meerdere uitdrukkingsmogelijkheden, creativiteit ontwikkelen en gebruiken op artistiek en muzikaal gebied.

Concepten en indicatoren

De bovenstaande concepten en indicatoren worden hieronder overzichtelijk weergegeven in een tabel.

Overzicht concepten en indicatoren	
Concept	Indicatoren
Concept 1: activiteiten in het jongerenwerk	<ol style="list-style-type: none"> 1. Professioneel sociaal-cultureel jongerenwerk 2. Professioneel sociaal-cultureel tienerwerk 3. Vrijwillig jongerenwerk 4. Ambulant jongerenwerk/straathoekwerk 5. Sportbuurtwerk 6. activiteiten organiseren 7. preventie problemen 8. verhelpen problemen 9. recreatie 10. persoonlijke ontwikkeling 11. maatschappelijke participatie
Concept 2: talentontwikkeling	<ol style="list-style-type: none"> 12. Aanleg 13. affiniteit 14. ambitie 15. activiteit 16. kennismaken 17. ontwikkelen 18. bekwamen 19. toptalent 20. Sport, Lijf & Gezondheid 21. Kunst & Cultuur 22. Techniek & ICT 23. Wetenschap & Natuur 24. Communicatie & Taalvaardigheid 25. Sociale Vaardigheden
Concept 3: bijdrage van het jongerenwerk aan talentontwikkeling	<ol style="list-style-type: none"> 26. Introductie 27. ontwikkeling 28. doorverwijzen 29. sport 30. kunst en cultuur

5.2 Onderzoek: verkennend en beschrijvend

In deze scriptie wordt de vorm casestudy gebruikt om de hoofdvraag van het onderzoek te kunnen beantwoorden. Het doel van de scriptie is om door middel van een casestudy te bekijken wat er werkelijk gebeurt in Kanaleneiland op het gebied van talentontwikkeling in het jongerenwerk. Aan de hand daarvan wordt geprobeerd algemene lessen te trekken om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden.

In het onderzoek wordt gekeken welke organisaties welke activiteiten aanbieden. Het verloop onder organisaties is niet zo groot, en er zal gekeken worden wat er de afgelopen jaren is georganiseerd. Om een

helder beeld te krijgen is gevraagd wat er afgelopen jaar precies is gedaan, en of elk jaar ongeveer hetzelfde wordt georganiseerd.

Door middel van deze casus moet het mogelijk zijn om een antwoord te geven op de hoofdvraag van dit onderzoek namelijk *op wat voor manier activiteiten in het jongerenwerk kunnen bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren*. Het antwoord op deze vraag zegt in principe alleen wat over het jongerenwerk in Kanaleneiland. Tegelijkertijd kan het ook wat zeggen over het jongerenwerk in het algemeen.

5.3 Methoden om data te verzamelen

Bij het vormgeven van het theoretisch kader wordt vooral gebruikgemaakt van literatuurstudie. In het theoretisch kader wordt een overzicht gegeven van wat eerder geschreven is over talentontwikkeling en hoe het jongerenwerk zich daartoe verhoudt. Ik heb geprobeerd in mijn onderzoek aan te sluiten bij wat eerder gezegd en geschreven is. Dit valt niet mee, omdat er nog weinig literatuur te vinden is. Er is veel gaande op het gebied van talentontwikkeling, maar veel gebeurt in de praktijk. Daarom heb ik ook gebruik gemaakt van beleidsstukken van gemeenten, waarin wordt uiteengezet waarom talentontwikkeling een juist instrument is. Voor deze casestudy worden alle relevante kwalitatieve gegevens verzameld (holistische aanpak). Daarvoor worden meerdere methoden gebruikt (triangulatie) om te kunnen komen tot een kwalitatieve inhoudsanalyse. Naast de interviews met sleutelfiguren in organisaties die activiteiten aanbieden in het jongerenwerk, heb ik meerdere databronnen (websites, folders, beleidsstukken) geraadpleegd. Het gaat daarbij om informatie die bij de gemeente en de onderzochte organisaties beschikbaar was. Bij de betrokken organisaties heb ik alleen gebruik kunnen maken van de beschikbare websites. Organisaties waren niet genegen om beleidsstukken te overhandigen. Veelal waren deze er ook niet. De meeste organisaties hebben een doel, en daaruit komen activiteiten voort. Voor die activiteiten wordt subsidie aangevraagd. Daarvoor is het subsidieformulier en een evaluatie achteraf voldoende. Wat betreft de gemeente heb ik alle stukken betreffende jeugdbeleid gebruikt.

Geselecteerde organisaties

In Kanaleneiland zijn veel organisaties actief. Via de website van het wijkbureau zijn de meeste organisaties te vinden, doordat in 2008 een boek is samengesteld waarin alle organisaties zijn voorgesteld. Op basis van deze informatie heb ik een eerste schifting gemaakt in deze organisaties. Alle organisaties die geen activiteiten organiseren of niet betrokken zijn bij het jongerenwerk heb ik eruit geselecteerd. Alle organisaties die overbleven heb ik stuk voor stuk aangeschreven met het verzoek voor een interview. Via het wijkbureau, websites en informatiefolders kon ik een voorlopig beeld vormen van de organisaties. Met alle organisaties heb ik contact gehad via mail, telefoon of in persoon.

Bij de selectie van de organisaties heb ik geselecteerd op basis van de activiteiten die organisaties aanbieden. Alle organisaties die onder de in hoofdstuk 2 genoemde vormen van jongerenwerk vallen, zijn geselecteerd. Daarnaast heb ik ook de sportclubs meegenomen, om een volledig beeld te vormen van alle organisaties die actief zijn in de vrije tijd. Op het gebied van Kunst en cultuur zijn geen andere vrije tijdsorganisaties bekend.

Organisaties in het jongerenwerk en sportverenigingen

Jongerenwerk	Sportverenigingen:
Doenja Dienstverlening	De Halter U.K.V.
3 generatiecentrum	Zwaluwen Utrecht 1911
Al Amal	Ons Genoegen
Baptistenkerk De Rank	Den Hommel
Bundel	Medicort
CeminComeback	Domstad Dodgers
De Hand	Shaolin Kemposchool Qian Long
De Slinger	Zwaluwen Utrecht 1911
FourstaR	Taji Gym
Image Support	Taekrosa
Islamitische Vereniging Kanaleneiland	TC Domstad
Jongeren in Aktie	Attila
JongerenCultuuhuis	KDS
Ladyfit Sportvereniging	Magreb '90
MORK	Fraternitas
Oecumenisch buurtpastoraat Kanaleneiland	Switch
Soda Producties (cultureel projectbureau)	Volleybalvereniging Utrecht
Trendy	Op Sterke Benen
UCee station Kanaleneiland	Zwaluwen Utrecht 1911
Vadergroep Kanaleneiland Zuid	JCK-Aiso
Van & Voor Jongeren	
Volksdansgroep Nazar	
Youth for Christ	

In het theoretisch kader worden definities gegeven van de verschillende vormen en soorten van talentontwikkeling. De eigenschappen zijn daarmee duidelijk omschreven. In de empirie is het zaak deze eigenschappen bloot te leggen. Er is enige informatie over alle organisaties in Kanaleneiland beschikbaar, maar de meeste informatie die nodig was om te beoordelen of er bij organisaties sprake is van talentontwikkeling, moest via semigestructureerde interviews verkregen worden. De keuze voor semi-

gestructureerde interviews (Van Thiel: 2007, 107) is gebaseerd op het gegeven dat er een zekere vrijheid blijft bestaan in het gesprek waardoor mogelijke onverwachte invalshoeken duidelijk kunnen worden. De respondent houdt hierdoor een vrijheid om informatie te geven die misschien niet direct relevant lijkt, maar toch nieuwe invalshoeken kan bieden. Als basis voor deze interviews is gewerkt met een topiclijst. Op de topiclijst staan de criteria waaraan activiteiten moeten voldoen om te vallen onder een vorm van talentontwikkeling. Het was dus zaak om al die criteria af te gaan in het gesprek.

Topiclijst met vragen die gesteld zijn aan alle respondenten	
Het doel	
1	Wat is het doel van de organisatie en hoe dragen de activiteiten daaraan bij?
De Doelgroep	
1	Wat is jullie doelgroep? Bereiken jullie jongens en meisjes, verschillende leeftijdsgroepen, verschillende culturele achtergronden?
2	Hoe proberen jullie de doelgroepen te bereiken?
De activiteiten	
1	Welke activiteiten organiseren jullie voor/met de jongeren?
2	Gebruiken jullie bepaalde methodieken?
3	Zijn de activiteiten structureel of incidenteel?
4	Hoe achterhalen jullie de behoefte van de jongeren?
5	Sluit jullie aanbod van activiteiten aan bij de vraag/behoefte van jongeren?
6	Weten jullie welke beleidsdoelstellingen de gemeente Utrecht nastreeft met de subsidiëring van de jongerenwerkactiviteiten?
De talentvelden en talentenladder	
1	Welk van de zes talentvelden wordt aangesproken?
2	Is er een visie op talentontwikkeling?
3	Is talentontwikkeling een doel op zich of wordt het gebruikt als middel?
4	In welke fase van talentontwikkeling kan de activiteit worden ingedeeld?
De organisatie	
1	Welke taken hebben jullie als organisatie?
2	Krijgen jullie subsidie?
3	Maken jullie gebruik van professionals?
De samenwerking	
1	Met welke organisaties werken jullie samen voor dezelfde doelgroep?
2	Gaat die samenwerking goed?
3	Verwijs uw organisatie jongeren wel eens door?
De plek	
1	Waar vinden de activiteiten plaats?

Ik heb geprobeerd alle activiteiten in kaart te brengen, die in Kanaleneiland georganiseerd worden. Dit was

niet altijd gemakkelijk. Voor sport bestaat een gezamenlijke activiteitenkalender, maar deze bleek niet up-to-date. Via de websites die bijna alle organisaties hebben, kon ik niet veel achterhalen. Vaak stond het doel beschreven, maar activiteiten zelf worden maar sporadisch aangekondigd via websites, behalve bij organisaties als Doenja en het JCK. De meeste informatie moest gehaald worden uit de interviews met sleutelfiguren uit de organisaties. Soms werd hier gemakkelijk aan meegewerkt, maar in veel gevallen bleven de concrete activiteiten enigszins vaag omschreven. Ik heb hierbij zo goed mogelijk door gevraagd om zo precies mogelijk te horen wat er werkelijk georganiseerd wordt.

5.4 Data analyse

Bij de kwalitatieve dataverzameling is gewerkt met een topiclijst om een overzicht te verkrijgen van het activiteitenaanbod van alle organisaties in Kanaleneiland. Alle interviews werden geanalyseerd op twee niveaus. In de eerste plaats werden de indicatoren gebruikt. Wat zeggen de verschillende bronnen over de indicatoren? Ten tweede werden de interviews naast elkaar gelegd om eventueel overige relevante informatie te vinden.

In de analyse heb ik onderzocht of de activiteiten aan de criteria voor een van de vormen van talentontwikkeling voldoen. Als dat beeld compleet is, kan een analyse worden gemaakt van het totale aanbod in Kanaleneiland. Van daaruit kunnen conclusies worden getrokken die leiden tot het beantwoorden van de vraag hoe het jongerenwerk kan bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren. In de volgende hoofdstukken is een verwerking van deze data te vinden. Vanuit de verzamelde data wordt een antwoord gegeven op de drie empirische deelvragen, te weten: *welke activiteiten worden er door het jongerenwerk georganiseerd in Kanaleneiland, in hoeverre is er bij die activiteiten sprake van talentontwikkeling, en op welke manier kan het jongerenwerk door middel van haar activiteiten bijdragen aan de talentontwikkeling?* In de conclusie worden de antwoorden uit de deelvragen van de empirie gebruikt om een antwoord te geven op de hoofdvraag uit het onderzoek: *op welke wijze kan het jongerenwerk bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren.*

5.5 Reflectie

Dit is een onderzoek over talentontwikkeling. Tegelijkertijd zijn veel van de activiteiten die ik onderzocht manieren om kansarme jongeren aan te laten sluiten bij het niveau dat nodig is om bijvoorbeeld school af te maken. Dat kwam soms verward over. Talentontwikkeling gaat over het beste halen uit jezelf, je talenten ten volle ontplooien. Bij veel activiteiten is dat helemaal niet 'im fringe'. Een fantastische organisatie als de Voorleesexpress zou eigenlijk niet nodig hoeven zijn.

Ik voelde me soms een tamelijk elitair ventje. Als ik denk aan talentontwikkeling denk ik aan toneel, muziek en sport. Dit vindt je terug in de wijk, maar toch op een andere manier. Een cursus dj'en heeft voor mij een andere betekenis dan viool leren spelen. Een toneelstuk opvoeren over het leven op straat is wat anders dan Shakespeare. Mijn vooronderstellingen bij talentontwikkeling werden daardoor wel duidelijk. Voor mij is talentontwikkeling ook iets van cultuuroverdracht. En dat vind ik niet terug in de wijk. Kanaleneiland heeft

toch trekjes van een parallelle samenleving met een eigen cultuur en gebruiken. Jongeren interesseren zich voor de straatcultuur, voor voetbal en vechtsporten. Als blanke autochtoon val je in het theehuis uit de toon. Dit onderscheid gaat verder dan de grens kansarm/kansrijk.

In dit onderzoek was het moeilijk om alle gegevens boven tafel te krijgen van de afzonderlijke organisaties. Soms was het onduidelijk wat er concreet gebeurde door organisaties. Elke organisatie heeft wel een website, maar de meeste sites leken meer een promotieplek voor de organisaties op zich, dan een manier om activiteiten aan te prijzen. Juist die activiteiten ontbraken vaak. De vraag is waarom dit zo is. Veel organisaties zijn afhankelijk van subsidie. Soms kreeg ik het gevoel dat het gepresenteerde verhaal veel mooier was dan de werkelijkheid. Ik ben bang dat ik daar niet altijd juist zicht op kreeg. Om dat te verhelpen zou je alle activiteiten voor een langere periode moeten meemaken, en structureel mensen moeten tellen. Maar dat was voor dit onderzoek onmogelijk. Daarom heb ik ruime marges gebruikt bij de schatting van het aantal jongeren dat gebruik maakt van een activiteit.

Dit is een onderzoek naar talentontwikkeling en jongerenwerk. Ik heb me hierin beperkt tot het jongerenwerk, als een van de organisaties die activiteiten aanbieden in de vrije tijd van jongeren. Talentontwikkeling beperkt zich niet tot de vrije tijd. Een vervolgonderzoek zou dat hele gebied van talentontwikkeling kunnen blootleggen. Veel beleid wordt tegenwoordig gefocust op de school. Dat is de plek waar alle jongeren bereikt kunnen worden. Landelijk zien we een trend naar brede scholen, waarbij naast de school welzijnsinstellingen, sportclubs en cultuurinstanties betrokken zijn. Dit gebeurt ook in Kanaleneiland, al staan we aan het begin van deze ontwikkelingen. Het zou heel interessant kunnen zijn om deze ontwikkelingen in zijn geheel te bezien. Dat geldt voor deze wijk, maar nog mooier zou het zijn om een beeld te krijgen van de hele stad. Kanaleneiland is een wijk waar veel gebeurt. Het is een wijk met meer dan gemiddeld actieve organisaties. Het zou interessant zijn om alle organisaties in Utrecht in beeld te brengen. Dan kan gelijk breder gekeken worden dan alleen op wijkniveau. Op stedelijk niveau zijn ook veel organisaties actief. Vanuit Kanaleneiland blijkt het moeilijk om te participeren in deze stedelijke organisaties. De vraag is of dit alleen voor wijken als deze geldt, of dat de keten niet sluitend is.

Hoofdstuk 6: Activiteiten georganiseerd door het jongerenwerk in Kanaleneiland

Kanaleneiland is een wijk met 15.000 inwoners. Er wonen veel kinderen en jongeren in de wijk. Van de inwoners is 28,1 procent jonger dan 17 jaar, en 47 procent jonger dan 26 jaar. In de wijk wonen weinig autochtone Nederlanders. De Marokkanen vormen met 40,1 procent de grootste groep. Het percentage autochtonen bedraagt 22,5 procent, van de Turken 18 procent. 18,9 procent van de inwoners heeft een andere afkomst (Wijkmonitor Gemeente Utrecht, 2009). Kanaleneiland is rijk aan initiatieven vanuit de buurt zelf. Veel bewoners, van alle leeftijden en nationaliteiten, zetten zich op veel verschillende manieren in voor de wijk. In Kanaleneiland zijn zo'n 40 stichtingen bekend die activiteiten aanbieden aan bewoners uit de wijk. Kenmerkend voor veel van deze stichtingen is dat ze door enkele betrokken wijkbewoners zijn opgericht. Vaak begon het als klein initiatief en groeide uit tot iets structureels. Dit geldt ook voor het jongerenwerk.

In dit hoofdstuk wordt op basis van de gehouden interviews een overzicht gegeven van de activiteiten die het jongerenwerk organiseert in Kanaleneiland. Alvorens in te gaan op de activiteiten, wordt eerst een overzicht gegeven van alle organisaties in het jongerenwerk en de manier waarop wordt samengewerkt met de gemeente. Als het maatschappelijk middenveld op het gebied van jeugdwerk in kaart is gebracht, gaan we over op de activiteiten die georganiseerd worden. Daarbij staan we in het bijzonder stil bij de aard, doelen en doelgroep van de activiteiten.

6.1 Het jongerenwerk in Kanaleneiland

In het maatschappelijk middenveld zijn verschillende soorten organisaties actief. Dit is ook in Kanaleneiland het geval. In het jongerenwerk zijn een wijkwelzijnsorganisatie actief, een cultuurcentrum, maar ook migrantenzelforganisaties, particuliere stichtingen, religieuze instellingen en sportclubs. In het overzicht aan de hand van het schema van Van Griensven en Smeets (2003) nemen we alle organisaties op die activiteiten aanbieden voor jongeren. De input is verkregen uit de interviews die zijn afgenomen met de organisaties. Sommige organisaties zijn geen onderdeel van het jongerenwerk, zoals veel sportclubs. Voor de volledigheid nemen we die ook op om zo een compleet beeld te krijgen van alle organisaties die actief zijn in de vrije tijdssector. Naast de sportverenigingen vinden we geen andere reguliere organisaties uit de vrije tijdssector, zoals bijvoorbeeld een muziekschool.

6.1.1. Het professionele sociaal-culturele jongerenwerk

In Utrecht zijn verschillende welzijnsorganisaties actief op het gebied van jongerenwerk. De stad is echter opgedeeld in gebieden, zodat er per wijk maar een wijkwelzijnsorganisatie actief is. Als Wijkwelzijnsorganisatie is in Kanaleneiland in opdracht van de gemeente Doenja Dienstverlening actief.

Doenja is een welzijnsorganisatie met activiteiten voor jong en oud. Het zwaartepunt van de activiteiten ligt bij de kinderen tot 12 jaar en ouderen (50+). Doenja werkt nauw samen met de gemeente. Vanuit bestuurlijk oogpunt is Doenja de belangrijkste speler in het jongerenwerk. Doenja beheert bijvoorbeeld gebouwen waar andere organisaties gebruik van kunnen maken.

Er worden de volgende activiteiten voor kinderen tot 4 jaar aangeboden: peuterspeelzaal, de voorschool, de moeder en kindspelgroep of spel-aan-huis. Voor kinderen van 4-12 jaar zijn er speeltuinen, kindervakantieweken, VET(verdien een tien) activiteiten, sport- en speluitleen, activiteiten (kinderatelier, kinderbioscoop, enz.), en SDNS (samen doen na schooltijd). De activiteiten voor jongeren van 12-24 jaar bestaan uit de inloop, en daarnaast zijn de jongerenwerkers beschikbaar.

Doenja maakt gebruik van buurt- en omgevingsgericht jongerenwerk, maar ook van open jongerenwerk. Het werkgebied is de wijk Kanaleneiland. In deze wijk beheert Doenja een jongerenplek, maar veel activiteiten vinden in de buurt plaats, bijvoorbeeld op de Johan Cruijfcourt.

6.1.2. Het professionele sociaal-culturele tienerwerk

Het tienerwerk is onderdeel van het gehele sociaal-culturele jongerenwerk. Doenja Dienstverlening is hier verantwoordelijk voor. In de praktijk komt tienerwerk weinig voor. De doelgroep is breder, meer volgens het jongerenwerk. Doenja maakt onderscheid in kinderen van 4-12 jaar en jongeren van 12-24 jaar.

6.1.3. Vrijwillig jongerenwerk

De meeste organisaties die actief zijn in Kanaleneiland, vallen onder het vrijwillig jongerenwerk. In de indeling van Van Griensven en Smeets (2003) wordt een onderscheid gemaakt tussen identiteitsgebonden organisaties, spel- en interesseorganisaties en zelforganisaties. Het verschil tussen de laatste twee soorten jongerenwerk is niet altijd duidelijk te maken. Veel zelforganisaties uit de wijk bieden bepaalde activiteiten aan, waardoor ze ook goed onder de spel- en interesseorganisaties passen. Alle organisaties die hier genoemd worden vallen we onder het grote kopje vrijwillig jongerenwerk. Naast het professionele jongerenwerk vallen bijna alle actieve organisaties onder het kopje vrijwillig jongerenwerk. Het aantal organisaties is de laatste jaren gegroeid. Een decennium geleden bestonden de hieronder genoemde organisaties nog niet.

Identiteitsgebonden organisaties

Kanaleneiland is een multiculturele en multireligieuze wijk. Dat is terug te zien onder de organisaties die actief zijn. Een aantal kerken, moskeen en religieuze organisaties zijn actief in het jongerenwerk. Het gaat om Youth for Christ, Moskee, Evangelische gemeente Het Anker, Stichting de Hand, en Buurtpastoraat. Vaak zijn deze organisaties gelieerd aan een kerk of moskee in de wijk. Dat geldt niet voor Stichting de Hand. Deze stichting biedt vanuit religieuze overtuiging activiteiten aan.

Spel- en interesseorganisaties

Onder de spel- en interesseorganisaties vallen de organisaties waarbij een bepaalde interesse centraal staat. In Kanaleneiland gaat het meestal om sportactiviteiten of om kunst en cultuur. Over de precieze aard gaan we

verder in hoofdstuk 7. Veel van deze organisaties kunnen ook geschaard worden onder het kopje allochtone zelforganisaties. Daar komen we later op terug.

Enkele jaren geleden is er vanuit Doenja en stedelijke culturele organisaties een nieuw initiatief ontplooid waarin kunst en cultuur een plek kregen. In het jongeren cultuurcentrum Kanaleneiland (JCK) kunnen jongeren workshops en cursussen volgen op het gebied van onder andere muziek, toneel, film en dans. Zo'n honderd jongeren per week maken gebruik van de cursussen. In het pand is ook een radiostation (UCEE Station) gevestigd. Daarbij zijn gemiddeld zo'n 20 jongeren betrokken. Daarnaast wordt er intensief samengewerkt met de ROC school.

Naast cultuur richten een aantal organisaties zich op sport. Ladyfit is een organisatie die sporten voor vrouwen uit de wijk mogelijk maakt. Deze vrouwen gaan niet zo snel naar de gewone fitness, maar hier voelen ze zich thuis en kunnen ze tegen gereduceerd tarief sporten als vrouwen onder elkaar. Van de 1200 ingeschreven vrouwen komen er zo'n 450 uit Kanaleneiland zelf. Hoeveel daarvan jongere zijn, was niet duidelijk aan te geven.

Sport maakt ook deel uit van de activiteiten van Comeback, Jongeren in Actie en Van & Voor Jongeren. Activiteiten zijn de reden van bestaan van deze organisaties, waardoor ze onder deze vorm van jongerenwerk vallen.

Allochtone zelforganisaties

In Kanaleneiland zijn een aantal (migranten)zelforganisaties actief. Hieronder vallen de meeste organisaties die actief zijn in het jongerenwerk. Te denken valt aan Al-Amal, 3-Generatiecentrum, Cemin, Comeback, Jongeren in Actie, MORK, Vadergroep Kanaleneiland-Zuid, Van & Voor Jongeren. Een aantal zijn ook al genoemd bij het kopje spel- en interesseorganisaties. Uit de interviews blijkt dat deze organisaties vaak zijn opgericht door enkele Marokkanen, die uit onvrede over het toenmalige activiteitenaanbod, zelf activiteiten gingen opzetten. Daarmee komen we eigenlijk te spreken over allochtone spel- en interesse zelforganisaties. Heel belangrijk is dit niet, want beide soorten vallen onder het vrijwillig jongerenwerk.

6.1.4. Ambulant jongerenwerk en straathoekwerk

In Kanaleneiland wordt ook gebruik gemaakt van straathoekwerk. Doenja Dienstverlening heeft dit uitbesteed aan Streetcornerwerk Amsterdam. Door de wijk fietsen zogenaamde straatcoaches, in totaal acht. Hun taak is vooral de overlast op straat tegen te gaan. Zij organiseren geen activiteiten voor jongeren, en zullen verder niet aan bod komen in dit onderzoek.

6.1.5. Sportbuurtwerk en aanverwante initiatieven

Sportbuurtwerk op de specifieke manier van de gegeven omschrijving vinden we niet in de wijk. Er zijn geen aparte professionele organisaties die speciaal activiteiten op het gebied van sport verzorgen. Er worden wel sportactiviteiten georganiseerd door Doenja, de organisatie die we ook al bespraken onder het kopje sociaal-cultureel jongerenwerk. Veel van de sportactiviteiten van Doenja zijn echter bedoeld voor kinderen en niet

voor jongeren. Desalniettemin kent de wijk wel een Richard Krajicek Playground en een Johan Cruijff Court. Hier wordt op eigen initiatief veel gebruik van gemaakt.

Er zijn een aantal organisaties in de wijk die zich voornamelijk op sport richten. Deze hebben we al genoemd bij het vrijwillig jongerenwerk. Officieel vallen ze niet onder het sportbuurtwerk, omdat ze niet rechtstreeks door de gemeente zijn aangesteld voor dit werk. Het initiatief kwam bij deze organisaties bij de mensen zelf vandaan, waarna de gemeente in veel gevallen bereid was te subsidiëren. Het bestaan van deze organisaties is wel een reden om zelf minder in te zetten op het sportbuurtwerk. De gedachte daar achter is sluit goed aan bij de ideeën over de civil society. Want waarom zou de gemeente deze activiteiten moeten initiëren als het al gebeurt in de wijk?

Voor de volledigheid noemen we hier ook de sportclubs uit de wijk. Officieel maken deze geen deel uit van het jongerenwerk, maar wel van de organisaties in de vrije tijd. In Kanaleneiland is een groot aantal sportclubs actief. Voetballen, worstelen, korfballen, fitnessen, schaken en wandelen, het is allemaal mogelijk. Sommige clubs hebben een maatschappelijk doel, omdat ze nieuwe groepen aan het sporten krijgen. Ladyfit, al genoemd bij de vrijwillige organisaties, is daar een voorbeeld van. Daar is subsidie voor vanuit de gemeente. Dat reguliere sportclubs zich in de wijk bevinden, betekent niet dat ook de jongeren uit de wijk worden bereikt. Dit kan aan het aanbod liggen van de club, jongeren zullen bijvoorbeeld niet snel gaan wandelen. Maar voetbalclubs zoals Maghreb zijn juist weer duidelijk gekleurd. Op deze club zijn amper jongens te vinden die niet van Marokkaanse afkomst zijn.

Het geheel overziende, bestaat het jongerenwerk in Kanaleneiland uit een rijk palet van organisaties. Grof zijn ze op te delen in professioneel en vrijwillig jongerenwerk. Daarnaast is er ambulante jongerenwerk, maar dat is niet relevant voor deze scriptie omdat het straathoekwerk geen activiteiten ontplooid. Voor de volledigheid is ook een overzicht gegeven van de sportclubs. Hiermee is gelijk een overzicht gegeven van alle organisaties die actief zijn in de vrije tijd van jongeren in Kanaleneiland, behalve stedelijke organisaties. In het jongerenwerk worden alle activiteiten gefinancierd door de gemeente. In de volgende paragraaf staan we daarom stil hoe de gemeente betrokken is bij het jongerenwerk.

6.2 Relatie overheid en maatschappelijk middenveld jongerenwerk

In het maatschappelijk middenveld zijn onafhankelijke organisaties actief die hun eigen beleid maken. De gemeentelijke overheid heeft echter wel een belangrijke rol, omdat de organisaties voor het grootste gedeelte afhankelijk zijn van plaatselijke overheidsgelden. Het jongerenwerk wordt betaald vanuit verschillende stromen. Enerzijds geldt het integrale jeugdbeleid als leidraad. Om de doelen te behalen wordt in eerste instantie het professionele welzijnswerk ingesteld, waar het professionele jongerenwerk onder valt. Daarnaast zijn er ook afspraken gemaakt in een wijkplan. Hieruit komt ook geld richting organisaties in het jongerenwerk. Daarnaast maken de organisaties gebruik van fondsen, subsidie, en -ook vanuit de gemeente- het leefbaarheidsbudget. Deze verschillende manieren worden kort langsgelopen.

Utrecht kent al jaren een redelijk consistent jeugdbeleid. Het belangrijkste document is de brochure

jeugdbeleid 2004-2007. Dit document vormt nog steeds de basis van het jeugdbeleid. Naast dit document zijn er tien urgente vraagstukken aangewezen. In 2007 is er tot slot een beleidsstuk van de nieuwe wethouder jeugd verschenen. Veel concreet beleid wordt op wijkniveau geregeld. De gemeente Utrecht zet hiervoor verschillende instrumenten en organisaties in. Van 0 tot 4 jaar ligt de nadruk op consultatiebureaus, kinderopvang, speeltuinwerk, opvoedingsondersteuning, peuterspeelzalen, maatschappelijke opvang, de Jantje Betonnorm, voorscholen. Van 4 tot 12 jaar verschuift die nadruk naar de basisscholen, schoolartsen, schoolmaatschappelijk werk, sportverenigingen, brede school, speciaal onderwijs, veilige school, jeugdzorg, en participatie. Van 12 tot 18 jaar is een belangrijke rol weggelegd voor de jeugdzorg, en wordt gewerkt aan jeugdcriminaliteit, jongerenoverlast (JongerenOpvangPlekken), veilige school, toegankelijke school, voortgezet onderwijs, uitbreiding stageplaatsen en wederom participatie. Van 18 tot 27 jaar heeft de gemeente een rol bij preventief beleid, drugs- en drankbeleid, schuldhulpverlening en werkgelegenheid van jongeren.

De nadruk in het jeugdbeleid ligt in het voorkomen van problemen. Jonge kinderen moeten zonder achterstand op school beginnen, en er wordt alles aangedaan om kinderen en jongeren hun school af te maken. Bij jongeren gaat het erom de overlast te voorkomen en te zorgen voor scholing of werk. Wat opvalt aan dit rijtje, is de nadruk op ontwikkeling op school in de eerste twaalf jaar van het kind, en het min of meer ontbreken daarvan in de jaren daarna. De focus ligt dan veel sterker op (voorkomen van) overlast.

Elke wijk kent andere organisaties op het gebied van jongerenwerk, met veel daarvan heeft de gemeente afspraken gemaakt. In Kanaleneiland worden deze afspraken uiteengezet in het beleidsstuk *Kanaleneiland leert!* In 2007 heeft de gemeente samen met veel organisaties die werkzaam zijn in Kanaleneiland een wijkplan opgesteld voor 2007-2011. Het wijkactieplan *Kanaleneiland leert!* geeft een goed beeld hoe de relatie tussen overheid en maatschappelijk middenveld werkt. In dit geval zijn gezamenlijk plannen en afspraken gemaakt, en werd er aangesloten bij wat er al was in de wijk. Met veel organisaties zijn in dit plan afspraken gemaakt over de budgetten voor de komende jaren. De ambitie voor de inzet, bestaand en extra, vertaalt zich in de volgende 2 hoofddoelstellingen:

- De wijk wordt voor de huidige bewoners aantrekkelijker om in te wonen en nieuwe bewoners kiezen vanuit een positief perspectief voor Kanaleneiland.
- De deelname van bewoners aan het maatschappelijk leven neemt toe en achterstanden op het gebied van leren en werken verminderen.

In de wijk is volgens het wijkplan een veelheid aan perspectiefvolle initiatieven ontstaan bij de verschillende organisaties van bewoners, jongeren, vrouwen, kerken en moskeeën. Deze initiatiefgroepen zien de gemeente als 'het kapitaal van de wijk dat met een beperkte steun in de rug grote invloed kan hebben op de toekomst van Kanaleneiland.' Daarom wordt ingezet op het faciliteren en ondersteunen van kansrijke bewonersinitiatieven. De focus ligt op het voorkomen van problemen en het wegwerken van achterstanden. Leren speelt een belangrijke rol, zeker bij jongeren. Jongeren worden echter vooral beschreven als risicogroep en niet als talenten. Leren staat in het teken van preventie, getuige de volgende maatregelen:

- Uitbreiding van de voorschoolgroepen,

- Vroegsignalering van problemen bij kinderen tot 2 jaar,
- Ondersteuning van ouders bij de opvoeding: Opvoedbureau, cursussen
- Oprichten Forumschool Hart van Noord en een Forumschool in Kanaleneiland Zuid
- Gezinsaanpak: het aanstellen van casemanagers en gezinscoaches

Maar er zijn ook maatregelen die wel specifiek inzetten op ontwikkeling van de jeugd:

- Het realiseren van een speeltuin in Kanaleneiland Noord, het ondersteunen van de sportverenigingen en het uitbreiden van het begeleid spelen/sporten op straat
- Meer werk voor jongeren: leerwerktrajecten en toeleiding naar werk
- Opzetten Activeringscentrum met activiteiten op het gebied van werk en ondernemerschap
- Meer mogelijkheden voor actieve vrije tijdsbesteding door de aanleg van een Playground,

De gemeente heeft naast de regisserende rol een subsidiërende rol. Op het gebied van talentontwikkeling in het jongerenwerk gaat het om de volgende bedragen in euro's (2007 tot 2011):

Naschoolse activiteiten op het gebied van cultuur, sport etcetera, gekoppeld aan school (5 scholen)	160.000 per jaar
Aanleg Playground in Kanaleneiland Noord	100.000 incidenteel
Ondersteuning sportverenigingen: Vrijwilligers en bestuur van sportverenigingen worden ondersteund in het aantrekken van en werken met (allochtone) kinderen uit Kanaleneiland door het aanstellen van een professionele ondersteuner	25.000 per jaar
Laagdrempelig beweeg- en sportaanbod: 100-150 kinderen en volwassenen per jaar nemen deel aan sportaanbod in de wijk.	80.000 per jaar
Vrije tijdsbesteding: 200 kinderen per jaar die (nog) niet tot de overlast veroorzakers behoren nemen deel aan zinvolle vrije tijdsactiviteiten waarin zij hun talenten kunnen ontwikkelen.	70.000 per jaar
Speelplek De Bijnker	100.000 incidenteel

Tabel 2. Geldelijke bijdrage aan projecten in Kanaleneiland in wijkactieplan

Met veel organisaties zijn in dit plan afspraken gemaakt over de budgetten voor de komende jaren. Veel van het vrijwillige jongerenwerk wordt uit het wijkactieplan bekostigd. Daarnaast maken de organisaties gebruik van fondsen, subsidie, en -ook vanuit de gemeente- het leefbaarheidsbudget. De gemeente subsidieert op basis van jaarplannen van de organisaties. In deze plannen worden de activiteiten verantwoordt die maatschappelijke middenveldorganisaties hebben aangeboden. In de volgende paragraaf willen we stilstaan bij de activiteiten die georganiseerd worden.

6.3 Activiteiten georganiseerd door het jongerenwerk in Kanaleneiland

In de vorige paragraaf is uiteengezet wat de doelen van de gemeente zijn wat betreft jeugdbeleid. De gemeente maakt afspraken met organisaties in het jongerenwerk, regisseert en subsidieert. Het jongerenwerk heeft drie rollen: het organiseren van activiteiten, preventie van problemen en het verhelpen van problemen. In deze paragraaf worden de activiteiten die worden uitgevoerd door organisaties in het jongerenwerk nader belicht. In onderstaande tabel worden een overzicht gegeven van alle activiteiten.

	Recreatie	Persoonlijke ontwikkeling	Maatschappelijke participatie	Voor jongens	Voor meiden
WijkWelzijnsOrganisatie					
Doenja dienstverlening	o	O	o	O	O
Vrijwillig jongerenwerk					
Al Amal: arabische les voor vrouwen (14-71)		O			O
Cemin: huiswerkbegeleiding		O			O
Cemin: cursus robots maken		O		O	
Comeback: worstelen en zaal- en straatvoetbal	o		o	O	
Comeback: huiswerkbegeleiding		O			O
Comeback: arabische les		O		O	O
Comeback: meidenactiviteiten, waaronder straatvoetbal	o	o			O
De Slinger: regelen van stageplekken		o		O	O
FourstaR: voorbereiding voor vinden van werkplek		O		O	O
Image Support: jongeren begeleiden naar professionele sport (voetbal)		O		O	
Jongeren in Actie: sportactiviteiten	o		o	O	
JongerenCultuurCentrum Galecop: cultuurles		O		O	O
JongerenCultuurCentrum Galecop: Blend festival, Broodje Noord		O	o	O	O
Ladyfit Sportvereniging: sportactiviteiten voor vrouwen	o				O
Ladyfit Sportvereniging: moeder-kind sporten (4-12)	o				O
MORK: arabische les		O		O	O
MORK: sportactiviteiten	o			O	
Soda Producties (cultureel projectbureau): voorleesexpress		O		O	O
Trendy: helpt jongeren aan werk		O		O	O
UCee station Kanaleneiland: internet mediastation (13-23)		O	o	O	O
Vadergroep Kanaleneiland Zuid: sport	o			O	
Vadergroep Kanaleneiland Zuid: computerles		O		O	O
Vadergroep Kanaleneiland Zuid: huiswerkbegeleiding		O		O	O
Van & Voor Jongeren: sport	o		o	O	
Van & Voor Jongeren: cultuur i.c. Blend Festival		O	o	O	O
Van & Voor Jongeren: Flex magazine		O	o	O	O
Volksdansgroep Nazar: dansen voor alle leeftijden	o	O			O
De Hand: huiswerkbegeleiding		O		O	
Oecumenisch buurtpastoraat Kanaleneiland: cursussen voor kinderen	o	O		O	O
Islamitische Vereniging Kanaleneiland: voetbal	o			O	
Islamitische Vereniging Kanaleneiland: huiswerkbegeleiding		O		O	O
Baptistenkerk De Rank: pannavoetbal i.s.m. YfC	o	O		O	
Baptistenkerk De Rank: kinderwerk i.s.m. buurtpastoraat	o	O		O	O
Baptistenkerk De Rank: meidenclubs i.s.m. YfC	o	O			O
Baptistenkerk De Rank: voorleesactiviteiten i.s.m. Voorleesexpress		O		O	O
Youth for Christ: sport	o	O		O	
Youth for Christ: huiswerkbegeleiding		O		O	O
Youth for Christ: inloop	o	O			O

Tabel 3. Alle activiteiten in het jongerenwerk met doel en doelgroep

Activiteiten organiseren is een van de doelen van het jongerenwerk. Deze activiteiten kunnen vanuit verschillende motieven georganiseerd worden. We hebben er drie onderscheiden op basis van de literatuur. Het gaat om het bieden van recreatie, persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke integratie. In de tabel is te zien wat voor activiteiten worden aangeboden, wat de doelen zijn, voor wie ze zijn bedoeld. In het volgende hoofdstuk zal worden ingegaan op de activiteiten zelf, hier beperken we ons tot een overzicht.

Doel activiteiten

Activiteiten kunnen dienen ter recreatie, zorgen voor persoonlijke ontwikkeling en zorgen voor maatschappelijke participatie. Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van de organisaties blijkt dat deze doelen elkaar vaak versterken en aanvullen. Samen recreëren kan zorgen voor de in hoofdstuk 2 genoemde *bonding* en *bridging*. Dit bevordert de cohesie. Recreatie kan daarmee samenvallen met maatschappelijke participatie van jongeren. In deze paragraaf lopen we de drie doelen langs, die beoogd worden te behalen met de organisatie van activiteiten.

Recreatie

Een aantal organisaties organiseert activiteiten om jongeren op die manier mogelijkheden tot recreatie te geven. Sommige organisaties zijn daarom zelfs opgericht. Van & Voor Jongeren is zelf activiteiten gaan organiseren, omdat er zo weinig te doen was voor jongeren. Dit geldt ook voor Vadergroep Kanaleneiland Zuid en Ladyfit. Ladyfit is speciaal opgericht om vrouwen de mogelijkheid te geven op een laagdrempelige manier te kunnen sporten. Organisaties die zijn opgericht om te zorgen voor recreatie, richten zich allemaal op sport. Met recreatie in de wijk wordt bijna altijd sport bedoeld. Dat wordt ook onderkend door de organisaties. 'Er is veel behoefte aan sport', is een veelgehoorde reactie.

Een aantal organisaties zijn vanuit een ander doel opgericht, maar bieden nu wel activiteiten aan gericht op recreatie. Omdat het welzijnswerk veel jongeren niet bereikte en daardoor geen oplossing kon bieden voor problemen van die doelgroep (een van de doelen van het jongerenwerk), hebben wijkbewoners zelf organisaties opgericht om deze jongeren te bereiken. MORK, Jongeren in Actie en Comeback zijn hier voorbeelden van. Tegenwoordig richten deze organisaties zich niet alleen op de probleemjongeren, maar bieden ze breder activiteiten aan. Deze activiteiten zijn gericht op recreatie.

Sommige organisaties bieden wel recreatieve activiteiten aan, maar het doel daarvan is niet het bieden van recreatie, maar persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie. Het gaat om het Jongeren Cultuurcentrum, de Voorleesexpress, UCEE station, het buurtpastoraat en Youth for Christ. Op deze organisaties komen we later terug. Het professionele jongerenwerk richt zich vooral op de jongeren met problemen en de preventie van probleemgedrag. Activiteiten gericht op recreatie zijn er wel, maar die zijn vooral gericht op kinderen in de basisschool leeftijd. Voor jongeren is er een hangplek in het JCK.

Persoonlijke vorming

Een tweede doel dat bereikt kan worden door het organiseren van activiteiten in het jongerenwerk is de

persoonlijke vorming van jongeren. In de tabel vinden we een aantal organisaties terug die zich hier specifiek op richten. Bij bijna alle activiteiten, behalve sport, is persoonlijke vorming een van de doelen. De meeste activiteiten hebben de vorm van een cursus of les.

Het Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland springt hier als eerste in het oog. Zo'n 100 jongeren per week volgen workshops en cursussen op het gebied van kunst en cultuur. Daarnaast zijn er ook projecten zoals een filmproject, festivals en een kookproject. Doel van deze activiteiten is de ontwikkeling van jongeren. Veel jongerenwerk richt zich op de problemen, maar bij deze activiteiten wordt de nadruk gelegd op positieve aspecten van jongeren. Door de activiteiten leren ze niet alleen bepaalde kunstdisciplines kennen, maar krijgen ze ook zelfvertrouwen en leren jongeren zichzelf beter kennen. Datzelfde kan ook gezegd worden van de activiteiten die georganiseerd worden bij UCEE station. Hier kunnen jongeren zelf radioshows produceren en bijdragen aan de presentatie en productie van reportages. Op kleinere schaal biedt Van & Voor jongeren ook cursussen aan in de vorm van een workshop koken, percussie of schrijven. Een aantal organisaties bieden Arabische lessen aan. Het gaat om Al-Amal, Comeback en MORK. Bij de Vadergroep Kanaleneiland Zuid kunnen computerlessen gevolgd worden.

Veel van de activiteiten gericht op persoonlijke vorming zijn gericht op huiswerkbegeleiding. Kinderen van de hoogste klassen van de basisschool, en eerste jaren van het voortgezet onderwijs, worden na schooltijd opgevangen en geholpen bij het huiswerk maken. Als ze hulp nodig hebben worden ze dan direct geholpen door de huiswerkbegeleiding. In de tabel vinden we een aantal organisaties die jongeren uit de wijk proberen te helpen bij het vinden van een stageplek of baan. Het gaat om De Slinger, Fourstar, Jongeren in Actie, Trendy en Image Support. Huiswerkbegeleiding en hulp bij het vinden van een baan of stageplek, zijn activiteiten die noodzakelijk zijn om jongeren verder te helpen. Kanaleneiland is een achterstandswijk, en zonder deze activiteiten is het voor jongeren moeilijk om hun persoonlijke ontwikkeling richting afstuderen en baan goed te laten verlopen. Het jongerenwerk helpt hier jongeren in de vrije tijd om beter mee te kunnen komen in het domein school.

Sommige organisaties maken gebruik van recreatieve activiteiten om daardoor met jongeren in contact te komen. Door met deze jongeren een vertrouwensband op te bouwen, proberen de jongerenwerkers hierna jongeren te vormen. Dit geldt voor Youth for Christ en het buurtpastoraat. Pannavoetbal en de meidengroep worden gebruikt om jongeren zelfvertrouwen, identiteitsvorming en zelfredzaamheid bij te brengen. Een ander voorbeeld van een activiteit die vormend werkt door recreatie, is de Voorleesexpress. Door kinderen voor het slapen gaan voor te lezen, wordt gewerkt aan de woordenschat en begrijpend lezen.

Maatschappelijke participatie

De derde doelstelling van de organisatie van activiteiten is de bevordering van maatschappelijke participatie. Veel organisaties die activiteiten organiseren op het gebied van sport hebben dit als doelstelling. Het gaat om Comeback, Jongeren in Actie en Van & Voor Jongeren. Deze organisaties organiseren niet alleen recreatieve sportactiviteiten, maar zorgden dat jongeren elkaar ontmoeten op sporttoernooien. Dit zijn toernooien op

wijkniveau. Deze toernooien zijn plekken waar processen van *bonding* en *bridging* plaatsvinden. Datzelfde geldt voor de festivals, die door het Jongerencultuurcentrum -wat het Blend festival betreft in samenwerking met Van & Voor Jongeren- georganiseerd worden. Op deze festivals ontmoeten jongeren uit de buurt elkaar en zijn er mogelijkheden voor uitwisseling.

UCEE Station en Flexx Magazine bieden een platform om de wijk en alles wat er gebeurt te belichten en te verbinden. Bij UCEE Station komen niet heel veel jongeren uit de wijk, maar het wordt wel door honderden jongeren beluisterd. Dat geldt ook voor Flexx Magazine. Van de eerste editie zijn 2000 exemplaren verkocht. Deze activiteiten werken niet alleen mee aan de ontwikkeling van de mensen die erbij betrokken zijn, maar zijn platforms om de buurt een stem te geven en jongeren met elkaar te verbinden.

Als we alle activiteiten bekijken, hebben veel organisaties met de organisatie niet als doel om maatschappelijke participatie te stimuleren, maar zijn de activiteiten meer gericht op recreatie en persoonlijke ontwikkeling. Maar deze twee doelen dragen vaak wel bij aan de maatschappelijke participatie van jongeren. Door deel te nemen aan de activiteiten, doen ze mee in de buurt, leren ze nieuwe mensen kennen, en om te gaan met andere culturen. Dit draagt ook bij aan de maatschappelijke participatie, al is dat vaak niet het specifieke doel van een activiteit.

Activiteiten worden georganiseerd met het oog op de drie doelen die we hiervoor besproken hebben. Als we de case vergelijken met de literatuur, valt op dat in de praktijk in Kanaleneiland activiteiten ook worden ingezet ter preventie van problemen. En wel op twee manieren. Enerzijds worden activiteiten aangegrepen om jongeren iets positiefs te bieden vanuit het jongerenwerk. Jongerenwerk staat vaak in het teken van problemen, maar bij de organisatie van activiteiten worden jongeren juist positieve kansen geboden. Anderzijds worden de activiteiten ook gebruikt voor het tweede doel van jongerenwerk, namelijk preventie van problemen. Dit werd bijvoorbeeld expliciet genoemd door de respondent van het Jongeren Cultuurhuis. Daarmee zou een vierde doel aan het organiseren van activiteiten kunnen worden toegevoegd, namelijk preventie van problemen. Dit zien we sterk terug in activiteiten die gericht zijn op persoonlijke ontwikkeling. Deze persoonlijke ontwikkeling houdt vooral in dat jongeren kansen worden geboden om schoolprestaties op te krikken door middel van huiswerkbegeleiding, en wordt geholpen om een stage of baan te vinden. Daarmee wordt schooluitval of werkloosheid voorkomen. Want zonder deze hulp is dat snel het geval.

Doelgroep

In de vorige paragraaf zijn de doelen behandeld die worden beoogd met de organisatie van activiteiten in het jongerenwerk in Kanaleneiland. In de literatuur hebben we verschillende doelgroepen onderscheiden in het jongerenwerk. De activiteiten worden vooral georganiseerd voor de 'normale' jongeren. Daarmee worden jongeren zonder grote (potentiële) problemen bedoeld. In Kanaleneiland zien we dit onderscheid terug. Doenja en het streetcornerwerk houden zich vooral bezig met de probleemjongeren. Soms in samenwerking met het vrijwillig jongerenwerk. Vrijwillige organisaties kunnen deze jongeren vaak veel beter bereiken, omdat ze de jongeren kennen. Mensen van vrijwillige organisaties komen zelf uit de buurt.

De meeste activiteiten uit de tabel worden echter georganiseerd voor alle jongeren in de wijk. De organisaties bieden in bijna alle gevallen open activiteiten aan. Iedereen uit de wijk kan meedoen. Sommige organisaties, zoals het Jongeren Cultuurhuis en Ladyfit, staan open voor jongeren die niet uit de wijk komen. In de praktijk ligt dit echter wel iets anders. Veel organisaties hebben een eigen achterban die bediend wordt. Er is niet sprake van een algemene doelgroep in het jongerenwerk. Om wat te kunnen zeggen over de doelgroep, moeten we onderscheid maken tussen de verschillende organisaties die werkzaam zijn in het jongerenwerk.

Het streetcornerwerk en de wijkwelzijnsorganisatie zijn, zoals gezegd, met name druk met de eerste twee doelgroepen. Dit betekent niet dat er geen activiteiten voor de gewone jongeren georganiseerd worden. Zeker voor de kinderen in de basisschool leeftijd is er van alles te doen. Maar de energie gaat vooral in de probleemgevallen zitten. Dat heeft de visitatiecommissie niet voor niets geconcludeerd. Doenja wil zich graag op alle jongeren richten, maar daar is de capaciteit niet toereikend voor.

Veel organisaties maken onderscheid tussen activiteiten voor jongens of voor meiden. Al-Amal is geheel op vrouwen gericht, al hebben ze ook moeder-zoon begeleiding. Ladyfit en het 3-generatiecentrum zijn ook alleen bedoeld voor vrouwen. Soms wordt het verschil tussen jongens en meiden niet expliciet genoemd, maar in de praktijk trekken beide groepen veel gescheiden op. Hiervan getuigd ook een nota die enkele partijen uit de gemeenteraad publiceerden. Daarin wordt de wethouder opgeroepen om beleid te maken voor meidenwerk (Pvda Utrecht: 2009), omdat er zo weinig te doen is voor hen. Veel van de algemene activiteiten zijn bedoeld voor jongens. Huiswerkbegeleiding vormt hier een uitzondering op. Workshops zijn vaak algemeen, maar trekken afhankelijk van de inhoud alleen meiden of jongens.

Veel organisaties organiseren activiteiten voor alle jongeren in de wijk. Een van de grote vragen in het jongerenwerk is echter 'hoe bereik ik de jongeren en zorg ik dat ze naar de activiteiten komen'. Dit is een belangrijke zin in de bepaling van de doelgroep. Veel van de organisaties staan open voor alle jongeren in de wijk, maar in de praktijk is de groep die komt veel kleiner. Dit kan verschillende oorzaken hebben. We lopen achtereenvolgens de activiteit, de deelnemers en de organisatie langs als belemmering. Om jongeren te trekken, moeten er activiteiten aangeboden worden die jongeren leuk vinden. Gezien de activiteiten in Kanaleneiland ligt de interesse vooral bij sport. Daarnaast zijn er structurele activiteiten te vinden op het gebied van kunst en cultuur. Naar de workshops van het Jongeren Cultuurhuis en Van & Voor Jongeren vindt er elk jaar een Blendfestival en een Broodje Noord (georganiseerd door JCK) plaats. Een activiteit kan leuk zijn, maar wat voor deelnemers participeren is ook van doorslaggevend belang voor de groep die je bereikt. Veel van de migrantenzelforganisaties hebben een Marokkaanse achtergrond. De activiteiten worden ook vooral door Marokkanen bezocht. Als er veel Marokkanen op een activiteit afkomen, zul je de Turken er niet zo snel vinden. Dit kan ook andersom werken. Bij UCEE Station werken zo'n 20 jongeren mee, maar er is bijna nooit een Marokkaanse jongere te vinden. Het is moeilijk om alle jongeren samen te krijgen. Veel jongeren die zelf niet van Marokkaanse komaf zijn vinden dat er te weinig voor hen georganiseerd wordt. Naast de activiteit en de deelnemers, kan de organisatie die activiteiten organiseert, een belemmering

vormen. Veel organisaties in Kanaleneiland hebben een Marokkaanse achtergrond. Het is positief dat zij zich hebben weten te verenigen, en ook goed dat hun activiteiten open staan voor alle jongeren. Maar in de praktijk blijkt het moeilijk te zijn om ook jongeren te bereiken die niet uit de eigen achterban komen.

Er is ook een duidelijk verschil in doelgroepen te ontwaren tussen de activiteiten die de wijkwelzijnsorganisatie aanbiedt en de andere organisaties. Doenja richt zich vooral op kinderen op de basisschool. Activiteiten worden in nauwe samenspraak met scholen aangeboden. De andere organisaties richten zich met namen op jongeren (12-24). Kortom, alle jongeren zijn welkom bij vrijwel alle activiteiten. Maar in de praktijk ligt dit iets moeilijker.

6.4 Deelconclusie

In dit hoofdstuk is een overzicht gegeven van alle organisaties die activiteiten organiseren voor jongeren in Kanaleneiland. Deze organisaties vallen -als er sprake is van het organiseren van activiteiten- voornamelijk onder het professionele sociaal-culturele jongerenwerk of het vrijwillige jongerenwerk. De activiteiten vinden voornamelijk plaats door subsidie van de gemeente, waarbij met de meeste organisaties afspraken zijn gemaakt in het wijkactieplan *Kanaleneiland leert!* In de activiteiten vinden we de drie doelen terug die in de literatuur naar voren zijn gebracht. Activiteiten worden georganiseerd om recreatie mogelijk te maken, persoonlijke ontwikkeling te stimuleren en mogelijkheden te scheppen voor maatschappelijke participatie. Deze doelen hangen vaak met elkaar samen. Vanuit de empirie is ook een ander doel gevonden voor het organiseren van activiteiten. Veel activiteiten dragen eraan bij dat jongeren hun school afmaken en een baan vinden. Zonder deze activiteiten zou dat veel minder jongeren lukken. Het jongerenwerk levert daarmee een belangrijke bijdrage voor resultaten buiten het vrije tijdsdomein, namelijk het domein van school en werk. In het volgende hoofdstuk wordt onderzocht of activiteiten in het jongerenwerk ook bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren.

Hoofdstuk 7: Talentontwikkeling in Kanaleneiland

In hoofdstuk 6 hebben we gezien dat er een veelheid van activiteiten voor jongeren wordt georganiseerd door het jongerenwerk. Met deze activiteiten wordt recreatie, persoonlijke ontwikkeling of maatschappelijke participatie beoogd. Bij veel van deze activiteiten is de conclusie gerechtvaardigd dat er wordt ingezet op talent. In dit hoofdstuk wordt onderzocht en nader uitgewerkt hoe het activiteiten aanbod voor jongeren in Kanaleneiland valt te plaatsen in de verschillende talentniveaus en in welk talentgebied. In de onderstaande tabel zijn alle relevante activiteiten verdeeld over de verschillende gebieden van talentontwikkeling.

	Sport	Kunst en Cultuur	Techniek en ICT	Wetenschap en natuur	Communicatie en taalvaardigh	Sociale vaardigheden
WijkWelzijnsOrganisatie						
Doenja dienstverlening	☐			☐	☐	☐
Vrijwillig jongerenwerk						
Comeback: worstelen en zaal- en straatvoetbal	☐					
Comeback: meidenactiviteiten, waaronder straatvoetbal	☐					
Jongeren in Actie: sportactiviteiten	☐					
Ladyfit Sportvereniging: sportactiviteiten voor vrouwen	☐					
Ladyfit Sportvereniging: moeder-kind sporten (4-12)	☐					
MORK: sportactiviteiten	☐					
Vadergroep Kanaleneiland Zuid: sport	☐					
Van & Voor Jongeren: sport	☐					
Islamitische Vereniging Kanaleneiland: voetbal	☐					
Baptistenkerk De Rank: pannavoetbal i.s.m. YfC	☐					
Youth for Christ: sport	☐					
Volksdansgroep Nazar: dansen voor alle leeftijden		☐				
Oecumenisch buurtpastoraat Kanaleneiland: cursussen voor kinderen						☐
Baptistenkerk De Rank: kinderwerk i.s.m buurtpastoraat						☐
Baptistenkerk De Rank: meidenclubs i.sm. YfC						☐
Youth for Christ: inloop						☐
Al Amal: arabische les voor vrouwen (14-71)					☐	
Comeback: arabische les					☐	
MORK: arabische les					☐	
Vadergroep Kanaleneiland Zuid: computerles			☐			
Cemin: huiswerkbegeleiding				☐	☐	
Comeback: huiswerkbegeleiding				☐	☐	
Vadergroep Kanaleneiland Zuid: huiswerkbegeleiding				☐	☐	
De Hand: huiswerkbegeleiding				☐	☐	
Islamitische Vereniging Kanaleneiland: huiswerkbegeleiding				☐	☐	
Youth for Christ: huiswerkbegeleiding				☐	☐	
Soda Producties (cultureel projectbureau): voorleesexpress					☐	☐
Baptistenkerk De Rank: voorleesactiviteiten i.s.m Voorleesexpress					☐	☐
Trendy: helpt jongeren aan werk						
De Slinger: regelen van stageplekken						
FourstaR: voorbereiding voor vinden van werkplek						
Image Support: jongeren begeleiden naar professionele sport (voetbal)	☐					
Cemin: cursus robots maken			☐			
JongerenCultuurCentrum Galecop: cultuurles		☐				
JongerenCultuurCentrum Galecop: Blend festival, Broodje Noord		☐			☐	
UCee station Kanaleneiland: internet mediastation (13-23)		☐			☐	
Van & Voor Jongeren: cultuur i.c. Blend Festival		☐			☐	
Van & Voor Jongeren: Flex magazine					☐	

We zullen eerst nagaan aan de hand van de talentenladder op welk niveau alle activiteiten te plaatsen zijn, daarna besluiten we dit hoofdstuk met een antwoord op de vraag hoeveel jongeren werken aan talentontwikkeling door de activiteiten in het jongerenwerk.

7.1 De talentenladder toegepast op de verschillende talentgebieden

In deze paragraaf worden alle activiteiten die worden georganiseerd ondergebracht in het talentgebied. Daarnaast wordt geanalyseerd op wat voor niveau de talentontwikkeling plaatsvindt. Hiervoor worden de 4 A's gebruikt, te weten affiniteit, aanleg, ambitie en activiteit. Niet alle activiteiten die worden georganiseerd door organisaties in het jongerenwerk, kunnen geplaatst worden in een talentgebied. Er worden bijvoorbeeld cursussen koken gegeven, maar deze activiteit valt buiten de talentgebieden. Daarentegen kunnen alle activiteiten onder het gebied sociale vaardigheden vallen. Een kenmerk van de activiteiten is dat in groepsverband deelgenomen wordt. Daardoor wordt dit talentgebied altijd gestimuleerd, al is er over het algemeen slecht sprake van indirecte ontwikkeling. Per talentgebied zal een schatting worden gegeven van het aantal jongeren dat heft gewerkt aan talentontwikkeling. Dit is met nadruk een schatting. Vrijwel alle organisaties wilden pas na aandringen getallen noemen. Dit heeft ermee te maken dat activiteiten op vrijwillige basis worden gevolgd. Sommige jongeren komen altijd, maar velen op incidentele basis. Het verloop is groot. Dit zegt al veel over het niveau van talentontwikkeling dat mogelijk is in het jongerenwerk. Desalniettemin is er per talentgebied geprobeerd een schatting te geven op basis van de genoemde cijfers. En wat vaak terugkwam als naar de aantallen werd gevraagd, is de constatering dat de vraag groter is dan het aanbod. Er is vaak een tekort aan ruimte, middelen of personeel.

7.1.1 Sport, lijf en gezondheid

In Kanaleneiland wordt veel gesport. Verschillende organisaties bieden sportactiviteiten aan. Soms samen, soms zelfstandig, maar er wordt altijd gebruik gemaakt van dezelfde locaties. Alle sportactiviteiten worden georganiseerd op het Crujfcourt, de Krajicek Playground, de sporthal bij het ROC of de zaal van Hart van Noord. Vaak is het mogelijk om incidenteel te komen sporten, maar er zijn ook organisaties die van de deelnemers vragen om elke week te komen. Veel van deze activiteiten vallen onder de eerste en tweede trede van de talentenladder. Dat komt omdat veel sportaanbod wordt georganiseerd vanuit oogpunt van recreatie en ontmoeting. Affiniteit met sport is genoeg reden om mee te doen. Ontwikkeling van sporttalent is vrijwel nooit een doel van de organisatie. Het gaat er eerder om een zinvolle activiteit te bieden. Er wordt niet gekeken naar aanleg of ambitie. Een aantal organisaties, zoals Jongeren in Actie en Comeback, zetten in op het organiseren van toernooien. Hierbij wordt echter niet getraind voor wedstrijden zoals bij reguliere sportverenigingen. Het is dus moeilijk om hier van bekwaming van een talent te spreken.

Enkele organisaties vallen op door hun activiteit. Image Support heeft als doel om talentvolle jongeren te

begeleiden op weg naar professionele beoefening van sport. Jongeren met aanleg en ambitie worden gescout bij sportactiviteiten in de wijk. Daarna worden zij doorverwezen. Er zijn geen voorbeelden bekend van jongeren die verder zijn gekomen dan de voetbalvereniging. Image Support heeft wel 75 jongeren uit de wijk opgeleid tot sportrecreatieleider. Daarmee is hun talent wel een middel geworden om brood te verdienen, al is het niet als topsporter. Ladyfit is een organisatie die een laagdrempelige -gesubsidieerde- mogelijkheid voor vrouwen biedt om te sporten. Het is mogelijk om cursussen te volgen op het gebied van fitness, waarmee deze activiteiten vallen voldoen aan het tweede niveau van de talentenladder, namelijk ontwikkeling van talent.

Sport is het meest vertegenwoordigde talentgebied, en alle niveaus van de talentladder komen aan bod in de wijk. Aan de basis bieden heel veel organisaties in het jongerenwerk activiteiten aan. Daarnaast zijn er ook verschillende locaties waar spontaan gesport kan worden, zoals de Cruijffcourt en Krajicek Playground. Beide activiteiten zijn manieren om kennis te maken met sport, of het nu georganiseerd wordt of via de beschikbare faciliteiten. Als er sprake is van structurele activiteiten, kan er ook aan ontwikkeling van talent gewerkt worden. Het jongerenwerk biedt dus mogelijkheden tot het ontdekken en ontwikkelen van talenten op het gebied van sport. Daarnaast wijst het jongerenwerk jongeren zoveel mogelijk door naar reguliere sportverenigingen. Op de sportclubs wordt weer op hoger niveau ontwikkeld, dan spreken we van bekwamen. Jongeren uit de wijk maken daar ook gebruik van, al geldt dat vooral voor de voetbalverenigingen. De hoogste sport van de ladder vindt niet in de wijk plaats, maar via sportscouts en een organisatie als Image Support is het wel mogelijk om faciliteiten te bereiken die op professioneel niveau werken en opleiden.

Als we sport in het geheel bezien, valt de dominantie van voetbal op. Wat hiervoor is gezegd, zegt voornamelijk iets over ontwikkelingsmogelijkheden wat betreft voetbaltalent. Daarnaast biedt het jongerenwerk mogelijkheden om te worstelen en te fitnesssen, maar veel meer variatie is er niet. Dat heeft vooral met de interesses van jongeren te maken. Het basketbalveld naast de Johan Cruijffcourt wordt vrijwel nooit gebruikt voor basketbal. En de Playground heeft mogelijkheden om te tennissen, maar in de praktijk willen jongeren dat helemaal niet.

Al met al zijn er een tiental organisaties die activiteiten aanbieden op het gebied van sport. Dit aanbod is niet altijd structureel, en jongeren sporten vaak incidenteel mee. Een precies aantal jongeren geven dat deelneemt aan activiteiten die sporttalent ontwikkelen is onmogelijk. Organisaties vinden het zelf al moeilijk om een schatting te geven. Het is ook onduidelijk hoeveel jongeren bij verschillende organisaties sporten, maar dat is zeer aannemelijk bij een aantal. Toch zijn voorzichtige schattingen te geven. Kennismaken met sport kan bij de organisaties, maar ook spontaan op de Cruijffcourt en de Playground. Iedere jongere met affiniteit heeft zeker kennism gemaakt met sport op deze velden. Ze liggen midden in de wijk en zijn het middelpunt van alle activiteiten. Wat betreft ontwikkeling en bekwaming heeft de gemeente streefcijfers gegeven in het

wijkactieplan (2007). Er wordt gestreefd naar 100-150 jongeren die deelnemen aan sport. Als alle deelnemers van activiteiten bij elkaar opgeteld worden, en een grove schatting wordt gegeven, blijkt dat het daadwerkelijke getal wel hogere ligt, tussen de 300 en 400 jongeren.

7.1.2 Kunst en Cultuur

De grootste aanbieder van activiteiten op het gebied van kunst en cultuur is het Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland. Jongeren kunnen workshops in rappen, dj'en, koken, gitaarspelen, breakdance, buikdans, Turkse Saz en Darbouka volgen. Zo'n 100 jongeren per week maken gebruik van de workshops en cursussen, die meestal een duur van tien weken hebben. Sommige activiteiten worden in samenwerking met het VMBO in Kanaleneiland georganiseerd. Het JCK gaat uit van de vraag. Als jongeren een bepaalde cursus willen volgen, wordt er een geschikte cursusleider bij gezocht. Het JCK is vooral geschikt voor kennismaking en een eerste ontwikkeling van bepaalde talenten. Ook heeft het een belangrijke doorverwijsfunctie. In de wijk wordt er op andere niveaus niets aangeboden, maar er zijn lijntjes met organisaties in de stad die wel op hoger niveau lesgeven. Het JCK heeft ook projecten, zoals toneelstukken en een filmproject. Hierbij wordt toegewerkt naar een gezamenlijke productie.

Van & Voor Jongeren organiseert eens per jaar in juli het Blend Festival. Op dit evenement is veel ruimte voor talent uit Kanaleneiland. Er kan podiumervaring worden opgedaan, en veel activiteiten geven jongeren de kans om te ontdekken wat zij leuk vinden. Jongeren werken naar het festival toe en ontwikkelen daartoe hun optreden. Dat optreden kan ook in het talentgebied sport of kunst en cultuur liggen. Dit festival wordt samen met het Jongeren Cultuurhuis georganiseerd.

Van & Voor Jongeren biedt ook cursussen aan. Onder de noemer 'Werken aan de Toekomst' zijn er cursussen mogelijk met als onderwerp cultureel koken, dichten en percussiewerkshops. Deze cursussen worden incidenteel gegeven, maar ze beslaan wel meerdere momenten. Naast kennismaking kunnen we dus ook spreken van een eerste ontwikkeling van talent op een specifiek cultureel vlak. De cursussen gaan uit van de vraag van jongeren.

Dansgroep Nazar is een Turkse volksdansgroep, waar voornamelijk meiden verschillende Turkse dansen leren. Naast kennismaking is er zeker sprake van ontwikkeling en bekwaming. Er zijn verschillende groepen, waarbij het niveau steeds hoger wordt. De hoogste groepen geven ook demonstraties.

Doenja organiseert voor kinderen op de basisschool activiteiten uit school. Hierbij komen ook wel eens activiteiten als schilderen aan bod. Dit kan hoogstens als kennismaken met kunst worden gezien, van ontwikkeling is geen sprake.

Als we de activiteiten overzien en een schatting proberen te doen van alle jongeren (exclusief het werk van Doenja op basisscholen) die aan activiteiten hebben deelgenomen die talent op het gebied van kunst en cultuur stimuleerden, komen we op zo'n 200-300 jongeren. Hierbij is het aandeel dat het Jongeren

Cultuurhuis levert het grootst.

7.1.3 Techniek en ICT

Op het talentgebied techniek en ICT is er maar twee activiteiten in het jongerenwerk te vinden die daarop aansluiten. Bij het Cemin, een organisatie die vooral huiswerkbegeleiding aanbiedt, is het mogelijk om zelf robots te bouwen. Dit wordt in een soort cursusvorm gegoten, maar het blijft vooral een mogelijkheid voor jongeren om aan de techniek te ruiken. Van echte ontwikkeling is geen sprake. Nu is dat misschien ook meer een taak voor de specifieke techniekopleidingen die in het MBO gevolgd kunnen worden.

Bij de Vadergroep Kanaleneiland Zuid is het mogelijk om computerles te volgen, maar veel verder dan het basaal leren omgaan met standaard programma's gaan deze lessen niet. Voor kinderen en jongeren zijn deze lessen niet zo interessant, omdat ze deze vaardigheden vaak snel zelf onder de knie kunnen krijgen.

Resumerend zien we dat techniek en ICT in het jongerenwerk geen rol van betekenis speelt. Hoogstens tien tot twintig kunnen door de genoemde activiteiten ruiken aan aspecten van het talentgebied techniek en ICT.

7.1.4 Wetenschap en natuur

Bij dit talentgebied gaat het om tellen en rekenen (wiskunde), gebruik maken van (natuurkundige) onderzoeksmethodes, samenhang herkennen, probleemanalyses maken en met oplossingen komen. De ontwikkeling van deze gebieden gebeurt vooral op school. In het algemeen zien we weinig activiteiten in het vrije tijds milieu die daarop gericht zijn, en dat geldt ook voor het jongerenwerk in Kanaleneiland. Tellen en rekenen komt wel terug bij de huiswerkbegeleiding. Het is een aanvulling op wat op school geleerd wordt, en nodig om de jongeren mee te laten komen op school. Bij huiswerkbegeleiding gaat het om ontwikkeling en bekwaming van talent om het niveau op school te kunnen halen.

Bezien we het jongerenwerk door de bril van de talentgebieden, dan vinden we -behalve huiswerkbegeleiding- geen activiteiten die bijdragen aan talentontwikkeling op dit gebied. Als wetenschap en natuur een rol speelt in lesstof op school, kan de huiswerkbegeleiding een bijdrage leveren om jongeren bij te scholen. Dan gaat het in de praktijk om tellen en rekenen. Dit is een belangrijk onderdeel bij huiswerkbegeleiding. Zo'n 200-400 kinderen maken hier gebruik van. Een preciezer aantal jongeren is moeilijk te geven, omdat het aanbod van huiswerkbegeleiding versnipperd is over verschillende organisaties, en jongeren onregelmatig verschijnen. Wat wel gezegd kan worden is dat Doenja nieuwe huiswerkgroepen wil opzetten omdat de vraag momenteel groter is dan het aanbod.

7.1.5 Communicatie en taalvaardigheid

Een aantal activiteiten zijn onder het talentgebied communicatie en taalvaardigheid te scharen. Als eerste komen we weer uit bij huiswerkbegeleiding. Een van de grootste problemen op school is voor veel kinderen

en ook jongeren de taalachterstand. Huiswerkbegeleiding is een extra middel om die achterstand in te lopen. Dit onderdeel valt onder het niveau ontwikkeling, in aanvulling op school. Net als bij het gebied wetenschap en natuur is deze ontwikkeling nodig om jongeren mee te laten komen op school. Soms is er wel sprake van extra ontwikkeling. Al-Amal, Comeback en MORK bieden Arabische les aan voor jongeren. Hierbij is sprake van een andere taalontwikkeling dan op school. Enkele tientallen jongeren verbeteren per jaar hun arabisch.

Bij UCEE Station Kanaleneiland zijn zo'n 20 jongeren actief met het maken van reportages en radioshow's die via internet te beluisteren zijn. UCEE werkt nauw samen met de ROC in de wijk. Jongeren kunnen hier kennismaken met alle wat met radio te maken heeft en hun talenten op dit gebied ontwikkelen. We kunnen zelfs van bekwamen spreken als ze daarbij een opleiding op dit vlak op het ROC volgen. Dankzij contacten met professionele radiozenders als FunX, is het mogelijk om professioneel door te groeien.

Van & Voor Jongeren heeft in 2008 twee keer het Flexx Magazine uitgegeven. Dit gaf een aantal jongeren de kans om zelf een journalistieke productie te maken. Portaal Wonen zorgde ervoor dat deze jongeren een cursus schrijven konden volgen. Voor deze jongeren was dit een mooie kans om te ruiken aan een journalistieke productie. Van ontwikkeling kunnen we echter moeilijk spreken, omdat daar meer voor nodig is dan het schrijven van een eenmalig artikel. Het is onduidelijk of Flexx magazine structureel uitgebracht wordt. Er zijn twee nummers verschenen tot nu toe.

7.1.6 Sociale vaardigheden

De kern van het talentgebied sociale vaardigheden is kennis en bewustzijn verkrijgen van eigen en andermans identiteit en plek binnen de maatschappij en daarin actief deelnemen als bijvoorbeeld ondernemer of organisator. Daarvan zien we op verschillende manieren voorbeelden in Kanaleneiland.

Veelvuldig zijn jongeren actief betrokken bij organisatie, een aantal zijn zelfs opgericht door jongeren zelf. Veel activiteiten worden ook door jongeren zelf georganiseerd. De organisaties zijn zo zelf -los van wat er georganiseerd wordt- al een instrument om sociale vaardigheden te ontwikkelen. Het is wel moeilijk om deze vormen van organiseren te kwalificeren naar niveau. Jongeren kunnen sociale vaardigheden ontwikkelen, maar het is moeilijk aan te geven wanneer er sprake is van ontwikkeling en wanneer van bekwamen en presteren, of zelfs professioneel niveau. Sociale vaardigheden leer je vaak door andere talentgebieden te ontwikkelen.

Sommige organisaties bieden wel specifieke activiteiten aan die onder dit thema vallen. Al-Amal biedt een aantal 'cursussen' aan. Voor meiden 'hoe ga ik om met mantelzorg', 'opgroeien tussen twee culturen' en 'hoe kan ik participeren in de maatschappij'. Ook wordt er met een groep meiden gekeken op wat voor manieren de vrije tijd ingevuld kan worden. Voor jongens is er het project 'gewoon doen is cool', waarbij jongens van

8-12 waarden en normen worden bijgebracht. In totaal worden met deze activiteiten enkele tientallen jongeren bereikt.

7.2 Deelconclusie

In dit hoofdstuk zijn de activiteiten in het jongerenwerk gespiegeld aan de talentgebieden en verschillende niveaus van talentontwikkeling. De vraag stond centraal of activiteiten in het jongerenwerk kunnen vallen onder de criteria van de verschillende niveaus van talentontwikkeling. Niet alle activiteiten in het jongerenwerk kunnen beschouwd worden als manier om talent te ontwikkelen. Activiteiten op het gebied van *chillen* en hangen vallen af, omdat er geen concrete activiteit of ontwikkeling plaatsvindt. Andere activiteiten, zoals koken vallen buiten de talentgebieden.

Wat betreft de talentgebieden springen activiteiten op het gebied van sport en kunst en cultuur er bovenuit. Dit blijken activiteiten te zijn die jongeren graag bezoeken. De vraag is veel hoger dan het aanbod. Jongeren kunnen tijdens de activiteiten kennismaken met bepaalde talenten en er kan een eerste ontwikkeling plaatsvinden. Daarnaast kan het jongerenwerk doorverwijzen naar andere organisaties als verdere ontwikkeling wenselijk of mogelijk is. Zo'n 300-400 jongeren hebben hun talent kunnen ontwikkelen op het gebied van sport, en zo' 200-300 op het gebied van kunst en cultuur.

Op de talentgebieden techniek en ICT, wetenschap en natuur, en communicatie en taalvaardigheid treffen we weinig activiteiten aan in het jongerenwerk, en alleen als activiteit om bepaalde talenten te ontdekken. Wat wel veel voorkomt is dat deze talentvelden terugkomen in activiteiten op het gebied van huiswerkbegeleiding. Huiswerkbegeleiding is hard nodig in Kanaleneiland om het niveau van jongeren op school op peil te houden. Bij deze activiteiten is wel sprake van talentontwikkeling, maar het gaat dan om talenten die primair op school ontwikkeld worden. Deze activiteiten bieden niets nieuws, maar versterken de talenten die nodig zijn om een kwalificatie te behalen.

Op het gebied van sociale vaardigheden treffen we weinig activiteiten aan in het jongerenwerk. De activiteiten die er zijn, zijn gericht op de maatschappelijke participatie van jongeren. Dit valt wel onder de definitie van dit talentgebied. Daarnaast worden sociale vaardigheden vaak ontwikkeld tijdens andere activiteiten, zonder dat er bewust de nadruk op wordt gelegd.

Hoofdstuk 8: Bijdrage van het jongerenwerk aan talentontwikkeling van jongeren in Kanaleneiland

In de twee vorige hoofdstukken is een overzicht gegeven van alle activiteiten in het jongerenwerk en is onderzocht in hoeverre is sprake is van talentontwikkeling bij deze activiteiten. In dit hoofdstuk zal de relaties tussen activiteiten in het jongerenwerk verder worden uitgewerkt en verklaard. Vanuit de literatuur is de verwachting uitgesproken dat het jongerenwerk een bijdrage kan leveren aan talentontwikkeling. Het jongerenwerk zou die bijdrage vooral kunnen leveren in de talentgebieden sport en kunst en cultuur, en op het niveau van kennismaken, ontwikkelen en doorverwijzen naar andere talentniveaus. In dit hoofdstuk wordt geanalyseerd of de uitkomsten van het onderzoek in Kanaleneiland overeenkomen met de conclusies en verwachtingen uit de literatuur.

8.1 Hoe ziet talentontwikkeling eruit in het jongerenwerk?

	Sport	Kunst en cultuur	Techniek en ICT	Wetenschap en natuur	Communicatie en taakvaardigheid	Sociale vaardigheden
Topprestatie	Image Support					
Bekwamen/presteren	Sportclubs	NAZAR		Huiswerkbegeleiding	Huiswerkbegeleiding	
Ontwikkelen	MORK Jongeren in actie Ladyfit Youth for Christ Van & Voor Jongeren Comeback	Cultuurhuis UCEE station NAZAR		Huiswerkbegeleiding Vadergroep: computerles	Huiswerkbegeleiding Al-Amal: Arabische les Comeback: Arabische les MORK: Arabische les UCEE Station Flex Magazine	Al-Amal
Kennismaken	MORK Jongeren in actie Ladyfit Youth for Christ Comeback	Cultuurhuis UCEE station NAZAR	CEMIN		Voorleesexpress Flex Magazine UCEE Station	

Tabel 5. Activiteiten in jongerenwerk, ingedeeld naar niveau en talentgebied

In hoofdstuk 4 is de verwachting uitgesproken vanuit de literatuur, dat de relatie tussen activiteiten in het jongerenwerk en talentontwikkeling waarschijnlijk vooral mogelijk zou zijn in de talentvelden sport en kunst en cultuur, en dat het daarbij vooral zou gaan om de niveaus kennismaken en ontwikkelen. Daarnaast zou het jongerenwerk een belangrijke rol kunnen spelen in het doorverwijzen naar andere organisaties in de vrije

tijdssector. Op basis van hoofdstuk 7 kunnen we enkele conclusies trekken over deze aannames.

Talentontwikkeling van jongeren vindt voor een groot gedeelte plaats op school. Vooral de talentgebieden techniek en ICT, wetenschap en natuur, communicatie en taalvaardigheid, en sociale vaardigheden worden ontwikkeld op school. In het vrije tijdsmilieu zijn de talentgebieden sport en kunst en cultuur bepalend voor de aangeboden activiteiten. Volgens de theorie kunnen de meeste jongeren in Nederland terecht bij instanties die activiteiten aanbieden op deze gebieden, denk aan de muziekvereniging, muziekschool, toneelclub, sportverenigingen en de scouting. Het jongerenwerk is een aanvulling waar vooral jongeren gebruik van maken die niet op bovenstaande clubs zitten. In de ideale situatie zouden alle kinderen gebruik maken van bovenstaande clubs.

In Kanaleneiland maakt bijna niemand gebruik van de reguliere activiteiten van vrije tijdsverenigingen. Behalve op het gebied van sport zijn die niet te vinden in de wijk. Daarom zijn er allerlei organisaties opgericht om te zorgen voor activiteiten voor jongeren. In eerste instantie is het welzijnswerk hiervoor bedoeld, maar daar is te weinig capaciteit om deze activiteiten aan te bieden. De activiteiten die worden aangeboden door het jongerenwerk liggen voornamelijk op het gebied van sport en kunst en cultuur. Op andere gebieden vinden we slecht incidenteel activiteiten. Festivals en Flexx Magazine maken het aandeel van activiteiten in het talentgebied communicatie en taalvaardigheid groter, maar er zijn maar weinig jongeren betrokken bij deze activiteiten. En vaak dan vanuit de kunst en cultuur, omdat er een optreden in een kunstdiscipline wordt verzorgt.

De nadruk van alle activiteiten ligt bij sport en kunst en cultuur. Zo'n 300-400 jongeren ontwikkelen talenten op het gebied van sport en zo'n 200-300 jongeren worden aangesproken op hun talenten op gebied van kunst en cultuur. Veel van de vrije-tijdsactiviteiten die aangeboden worden, passen in de eerste en tweede trede van de talentenladder. We hebben het dan over kennismaken en ontwikkelen. Het jongerenwerk vervult hier een belangrijke taak. Want als deze activiteiten er niet waren, zouden jongeren vrijwel geen kansen hebben om met de desbetreffende talentgebieden kennis te maken in de vrije tijd, en een eerste ontwikkeling door te maken. Meer dan een eerste ontwikkeling zit er vaak niet in. Daarvoor duren activiteiten niet lang genoeg en zijn ze te vrijblijvend. In beide talentvelden worden jongeren met potentie wel doorverwezen naar instanties waar verdere ontwikkeling kan plaatsvinden. Dit bleek onder andere uit gesprekken met vertegenwoordigers van het Jongeren Cultuurhuis, Image Support en Youth for Christ. Veel jongens in de wijk stromen door naar de voetbalclub en een zeventigtal jongeren zijn door Image Support begonnen aan een opleiding als sportrecreatieleider. Er zijn veel faciliteiten in de stad, het jongerenwerk hoeft niet alle activiteiten zelf aan te bieden. Wel is er weinig vastgelegd, er is geen sprake van een sluitende ketenaanpak. Hierdoor komen niet alle jongeren met talent op de juiste plek terecht.

Doordat talentontwikkeling bij veel activiteiten niet expliciet wordt nagestreefd, kan bij veel van deze

activiteiten alleen worden gesproken van een eerste kennismaking en voorzichtige eerste ontwikkeling. Dit heeft meestal te maken met de frequentie van deelnemen. Aan activiteiten in het jongerenwerk wordt op vrijwillige basis deelgenomen. Een aantal jongeren komt structureel naar activiteiten, maar velen maar af en toe. Door jongeren te vragen structureel te komen, zou er eerder sprake kunnen zijn van talentontwikkeling die verder gaat dan kennismaken. Daar zijn manieren voor. Bij Doenja en MORK kosten activiteiten een euro, om daarmee *commitment* te vragen van de deelnemers. Door zulke kleine eisen is het wel mogelijk om activiteiten structureler aan te bieden. Daardoor is er meer talentontwikkeling mogelijk dan kennismaken.

Wat betreft de talentgebieden sport en kunst en cultuur kwamen de aannames uit de literatuur uit. Wat niet terugkomt uit de literatuur, maar wel te vinden is in de empirie, is het grote aantal activiteiten gericht op huiswerkbegeleiding. Wat betreft huiswerkbegeleiding draagt het jongerenwerk bij aan het niveau dat jongeren nodig hebben om op school mee te kunnen komen. Veel activiteiten zijn gericht op huiswerkbegeleiding. Dit is te zien als een vorm van talentontwikkeling, maar wel een vorm die nodig is om te zorgen dat een jongere niet uitvalt op school. Dit is geen extra ontwikkeling, maar een vorm van bijles. Hierbij worden talentvelden, of eigenlijk competenties, aangesproken die op school al worden ontwikkeld. Hierbij gaat het niet om aanleg of affiniteit. Jongeren worden niet aangesproken op hun talenten, waar ze goed in zijn, maar worden bijgespijkerd tot een algemeen benodigd niveau. Deze huiswerkbegeleiding is hard nodig, er komen groepen bij.

Kortom, als het jongerenwerk geen activiteiten zou organiseren op het gebied van sport en kunst en cultuur, dan zouden de mogelijkheden voor jongeren om zinvol bezig te zijn in de vrije tijd drastisch afnemen. Van talentontwikkeling in de vrije tijd zou geen sprake zijn, op een potje voetbal na. Daarnaast heeft het jongerenwerk een belangrijke rol in het bijspijkeren van het niveau dat jongeren nodig hebben om op school mee te komen.

8.2 Wie worden er bereikt door het jongerenwerk?

In Kanaleneiland zijn veel organisaties actief die nog meer activiteiten organiseren voor alle jongeren in de wijk. In hoofdstuk 6 is ingegaan op de doelgroep van het jongerenwerk. Die is voor elke organisatie verschillend. Het is daarom moeilijk om te betogen wie er bereikt worden door het jongerenwerk. Daarvoor is het beeld te versnipperd. Deze versnippering heeft te maken met het aantal organisaties dat activiteiten organiseert. Door de vele activiteiten is het moeilijk om een totaaloverzicht te krijgen. We kunnen niet volstaan met bijvoorbeeld alle jongeren, die sporten bij een organisatie, bij elkaar op te tellen. Want sommigen komen bij meerdere activiteiten. Daarnaast vinden organisaties het al moeilijk om een goede schatting te geven van het aantal jongeren, omdat sommigen af en toe en anderen altijd komen.

Veel activiteiten, zoals huiswerkbegeleiding of pannavoetbal, bereiken weinig jongeren per keer, want veel activiteiten zijn niet geschikt voor grote groepen. Voetballen kan met twintig mensen, maar met veertig gaat

lastig. Huiswerkbegeleiding heeft alleen zin als een begeleider iedereen die er is kan helpen, daarom zijn groepen vaak niet groter dan tien tot twintig jongeren. Bij zulke activiteiten is de vraag vaak groter dan het aanbod.

Veel organisaties zijn ontstaan uit een bepaalde behoefte. Zolang er genoeg animo is voor de activiteiten die daardoor georganiseerd worden, gaan organisaties door op de ingeslagen weg. Er wordt bijna nooit nagedacht over de vraag of iedereen wel bereikt wordt. Vrijwillige organisaties putten veelal uit eigen achterban, en zolang die achterban er is, is er ruimte voor de activiteiten. Deze activiteiten worden niet sterk gepromoot, behalve van mond op mond. Van veel activiteiten moet je maar net weten dat die georganiseerd wordt, je merkt niet veel van promotie, behalve voor de activiteiten van Doenja. Er is wel een activiteitenladder van alle sportactiviteiten, maar deze blijkt van enkele jaren geleden niet meer helemaal *up-to-date*.

Activiteiten worden vooral vanuit vraag georganiseerd. De vraag of iedereen bereikt wordt, kan zelf bij de welzijnsorganisatie niet positief beantwoord worden. Doenja gaf aan dat er veel te weinig capaciteit is en dat daardoor genoeg ideeën niet uitgevoerd kunnen worden. De vertegenwoordiger van het Jongeren Cultuurhuis stelde ook dat er op het gebied van kunst en cultuur veel meer mogelijk is, maar dat de financiële middelen daartoe ontoereikend zijn. De vraag in het jongerenwerk qua doelgroep is daarmee niet of alle jongeren bereikt kunnen worden, maar hoe er meer capaciteit, meer activiteiten en meer financiën geregeld kan worden. Want de vraag blijkt groter dan het aanbod. En pas als het aanbod toereikend is, kan de vraag gesteld worden of all jongeren van de doelgroepen wel bereikt worden. Hiermee wordt wel duidelijk dat het jongerenwerk geen vangnet is voor alle jongeren die niet actief zijn bij andere organisaties in de vrije tijd.

8.3 Deelconclusie

Aan het begin van dit hoofdstuk hebben we gezien dat er sprake is van talentontwikkeling bij een aantal activiteiten in het jongerenwerk. Niet bij alle activiteiten die georganiseerd worden in Kanaleneiland kunnen we spreken van talentontwikkeling. Maar bij een groot aantal activiteiten kan worden geproefd aan bepaalde talentgebieden en vaak kan een eerste ontwikkeling van het talent worden behaald. Dat komt terug in het model van talentontwikkeling. De meeste activiteiten vinden plaats op het gebied van sport en kunst en cultuur. In alle andere talentgebieden vinden we veel minder activiteiten die voldoen aan de definitie van talentontwikkeling.

Naast de genoemde activiteiten, is er een aanbod van huiswerkbegeleiding. Daarbij worden talenten ontwikkeld uit talentvelden die vooral het domein van de school zijn. We kunnen niet spreken van extra talentontwikkeling, maar deze ontwikkeling is wel essentieel. Zonder de activiteiten in het jongerenwerk op dit gebied, zouden veel jongeren eerder uitvallen op school. Daarmee heeft het jongerenwerk ook een rol en

functie ten opzichte van het domein school.

Door de focus op talentontwikkeling kunnen de doelen van het jongerenwerk gehaald worden. Jongeren hebben mogelijkheden om te recreëren, maar persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie kunnen eveneens worden nagestreefd. In Kanaleneiland komen alle drie de doelen voor, en bij een aantal activiteiten worden zelfs meerdere doelen beoogd. De nadruk op talentontwikkeling versterkt deze doelen. Door te focussen op de rol die het jongerenwerk heeft in het gehele veld van organisaties die actief zijn met het ontwikkelen van talent, blijft het jongerenwerk niet een vangnet voor kansarme jongeren, maar kunnen deze jongeren ook doorverwezen worden naar andere organisaties.

Hoofdstuk 9: Conclusie en aanbevelingen

Conclusie

In deze conclusie zal een antwoord worden gegeven op de vraag: *Op welke wijze kan het jongerenwerk bijdragen aan de talentontwikkeling van jongeren in Kanaleneiland?* Deze hoofdvraag is in deze scriptie uitgesplitst in drie deelvragen, welke alle drie zijn beantwoord in het theoretische en empirische gedeelte. In deze deelvragen werd een antwoord gegeven op de vragen welke activiteiten het jongerenwerk organiseert, in hoeverre en op welke wijze er sprake is van talentontwikkeling bij deze activiteiten en op welke wijze het jongerenwerk met deze activiteiten bijdraagt aan de talentontwikkeling van jongeren. Als deze vragen beantwoord zijn, volgen enkele aanbevelingen die door middel van het onderzoek naar boven kwamen.

Het jongerenwerk is een van de spelers in de vrije tijd van jongeren. In het vrije tijdsmilieu zijn verschillende organisaties actief. Veel jongeren zijn lid van een muziekschool of sportclub. Het jongerenwerk is vooral bedoeld voor jongeren die geen deel uit maken van zulke clubs. Daarmee is het een soort vangnet, om toch activiteiten te bieden in de vrije tijd van deze jongeren. Het jongerenwerk bestaat uit verschillende organisaties. Deze organisaties vallen -als er sprake is van het organiseren van activiteiten- voornamelijk onder het professionele sociaal-culturele jongerenwerk of het vrijwillige jongerenwerk. De activiteiten vinden voornamelijk plaats door subsidie van de gemeente, waarbij met de meeste organisaties afspraken zijn gemaakt in het wijkactieplan *Kanaleneiland leert!* In de activiteiten vinden we de drie doelen terug die in de literatuur naar voren zijn gebracht. Activiteiten worden georganiseerd om recreatie mogelijk te maken, persoonlijke ontwikkeling te stimuleren en mogelijkheden te scheppen voor maatschappelijke participatie. Deze doelen hangen vaak met elkaar samen. Vanuit de empirie is ook een ander doel gevonden voor het organiseren van activiteiten. Veel activiteiten dragen eraan bij dat jongeren hun school afmaken en een baan vinden.

Niet alle activiteiten in het jongerenwerk kunnen beschouwd worden als manier om talent te ontwikkelen. Activiteiten op het gebied van *chillen* en hangen vallen af, omdat er geen concrete activiteit of ontwikkeling plaatsvindt. Andere activiteiten, zoals koken vallen buiten de talentgebieden. Maar de meeste activiteiten in het jongerenwerk kunnen geschaard worden onder een van de talentgebieden. Wat betreft de talentgebieden springen activiteiten op het gebied van sport en kunst en cultuur er bovenuit. Dit blijken activiteiten te zijn die jongeren graag bezoeken. De vraag is veel hoger dan het aanbod. Jongeren kunnen tijdens de activiteiten kennismaken met bepaalde talenten en er kan een eerste ontwikkeling van deze talenten plaatsvinden. Zo'n 300-400 jongeren ontwikkelen hun talent op het gebied van sport, en zo'n 200-300 op het gebied van kunst

en cultuur. Het jongerenwerk hoeft niet dezelfde activiteiten aan te bieden als alle andere organisaties in de vrije tijd. Wel kan het jongerenwerk jongeren laten kennismaken met bepaalde talenten en zorgen voor een eerste ontwikkeling. Dat past prima binnen de doelstellingen van jongerenwerk. Jongerenwerk kan daarmee vooral bijdragen aan de eerste twee treden van de talentenladder. Verdere ontwikkeling is lastig omdat jongerenwerk afhankelijk is van de interesse en inzet van jongeren. Het is moeilijk om structurele en verdiepende activiteiten aan te bieden, omdat jongeren snel afhaken. Het jongerenwerk kan wel een belangrijke rol vervullen door talentvolle jongeren door te verwijzen naar andere organisaties waar deze talenten wel verder ontwikkeld en verdiept kunnen worden.

Op de talentgebieden techniek en ICT, wetenschap en natuur, en communicatie en taalvaardigheid treffen we weinig activiteiten aan in het jongerenwerk, en alleen als activiteit om bepaalde talenten te ontdekken. Wat wel veel voorkomt is dat deze talentvelden terugkomen in activiteiten op het gebied van huiswerkbegeleiding. Huiswerkbegeleiding is hard nodig in Kanaleneiland om het niveau van jongeren op school op peil te houden. Zo'n 200-400 jongeren maken hiervan gebruik, en het zouden er nog veel meer kunnen zijn. Bij deze activiteiten is wel sprake van talentontwikkeling, maar het gaat dan om talenten die primair op school ontwikkeld worden. Deze activiteiten bieden niets nieuws, maar versterken de talenten die nodig zijn om een kwalificatie te behalen. De bijdrage van het jongerenwerk is wel belangrijk, omdat hiermee wordt gezorgd voor een lagere uitval op school. Op het gebied van sociale vaardigheden treffen we weinig activiteiten aan in het jongerenwerk. De activiteiten die er zijn, zijn gericht op de maatschappelijke participatie van jongeren. Dit valt wel onder de definitie van dit talentgebied. Daarnaast worden sociale vaardigheden vaak ontwikkeld tijdens andere activiteiten, zonder dat er bewust de nadruk op wordt gelegd. Als alle activiteiten in het model van talentontwikkeling worden geplaatst blijken de meeste activiteiten plaats te vinden op het gebied van sport en kunst en cultuur. Dit komt overeen met activiteiten die jongeren volgen in het reguliere aanbod in de vrije tijd. Daarnaast vinden we in het jongerenwerk huiswerkbegeleiding terug, wat niet verwonderlijk is gezien de status van krachtwijk.

Alleen bij het Jongeren Cultuurhuis wordt specifiek de relatie gelegd met talentontwikkeling. Door de focus op talentontwikkeling te leggen bij het organiseren van activiteiten, kunnen de doelen van het jongerenwerk gehaald worden. Jongeren hebben mogelijkheden om te recreëren, maar persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie kunnen eveneens worden nagestreefd. In Kanaleneiland komen alle drie de doelen voor, en bij een aantal activiteiten worden zelfs meerdere doelen beoogd. De nadruk op talentontwikkeling versterkt deze doelen. Door te focussen op de rol die het jongerenwerk heeft in het gehele veld van organisaties die actief zijn met het ontwikkelen van talent, blijft het jongerenwerk niet een vangnet voor kansarme jongeren, maar kunnen deze jongeren ook doorverwezen worden naar andere organisaties.

Kortom, het jongerenwerk kan bijdragen aan talentontwikkeling. Qua talentontwikkeling hebben we het dan over brede ontwikkeling, de ontwikkeling tot toptalent gebeurt niet in de wijk zelf, maar stedelijk of op nog

hoger niveau. In de praktijk zijn hier weinig voorbeelden van te vinden, al zou het in theorie mogelijk moeten zijn. Talentontwikkeling levert vooral op dat jongeren manieren vinden om deel te nemen aan de maatschappij. Ze leren door de activiteiten in het jongerenwerk te participeren. Door de activiteiten vindt *bonding* plaats en soms zelfs een mate van *bridging*. De bijdrage van het jongerenwerk is bescheiden, maar wel essentieel. Want zonder activiteitsaanbod in het jongerenwerk zijn de mogelijkheden voor jongeren zeer beperkt om talenten te ontwikkelen. Het jongerenwerk is er voor alle jongeren in de wijk. Uit de empirie blijken al deze jongeren niet bereikt te worden. In het jongerenwerk is er geen zicht op hoeveel jongeren bereikt worden. Dit komt doordat jongeren vrijblijvend kunnen deelnemen aan activiteiten, maar ook doordat er niet genoeg capaciteit is in middelen, personeel en accommodaties. Hierdoor kan het jongerenwerk niet als vangnet fungeren voor alle jongeren.

Aanbevelingen

In deze scriptie is theoretisch en empirisch aangetoond dat er een relatie kan bestaan tussen activiteiten in het jongerenwerk en de talentontwikkeling van jongeren. Het jongerenwerk in Kanaleneiland zelf legt deze relatie, een uitzondering daargelaten, nog niet. Dat deze relatie mogelijk is en meerwaarde biedt is aangetoond met dit onderzoek. Op basis van deze scriptie zijn enkele aanbevelingen te geven om deze relatie te verstevigen.

Bij de ontdekkingsfase van talenten gaat het erom dat jongeren op een laagdrempelige manier kennis kunnen maken met verschillende talentgebieden, om te ontdekken of bepaalde gebieden iets voor hun zijn. In Kanaleneiland vinden we veel van zulke activiteiten terug. Per talentgebied zijn de verschillende mogelijkheden nogal mager. Sport betekent vooral voetbal, kunst en cultuur gaat vooral over de populaire straatcultuur. Deze gebieden kunnen met meer verschillende activiteiten verbreedt worden, zodat meer kanten van de talentgebieden aan bod komen. Kunst heeft bijvoorbeeld verschillende vormen, denk aan dans, muziek en drama. En ook hierin is weer onderscheid te maken.

Het jongerenwerk kan naast het bieden van kennismaking ook bijdragen aan een eerste ontwikkeling van talent. Organisaties in het jongerenwerk kennen vaak echter te weinig een structureel aanbod van activiteiten. Dit heeft onder andere te maken met de subsidiëring, die vaak per jaar moet worden aangevraagd. Dit brengt onzekerheid met zich mee. Als activiteiten niet structureel kunnen worden aangeboden, wordt het moeilijker om de activiteiten te gebruiken voor ontwikkeling van talent. Daar is structureel aanbod voor nodig. Voor een breder spectrum van activiteiten is geld nodig, maar ook ruimte. Nu is het al dringen geblazen bij de faciliteiten. Meer fysieke ruimte voor activiteiten zou een grote stimulans kunnen zijn voor een breder aanbod van activiteiten.

De nadruk leggen op talentontwikkeling heeft voor ontwikkeling van talent alleen zin als er gemakkelijk

omhooggeklommen kan worden op de talentenladder. Het jongerenwerk hoeft niet alle niveaus aan te bieden, maar moet jongeren wel doorverwijzen. Het jongerenwerk zou sterker kunnen inzetten op een ketenaanpak waarin jongeren met bepaalde talenten worden doorverwezen naar de juiste instanties. Daarvoor is een netwerk nodig van alle organisaties die een rol hebben bij talentontwikkeling. Het Jongeren Cultuurhuis heeft zich aangesloten bij BOT, een netwerk van alle organisaties op het gebied van kunst en cultuur. Dit is een mooi initiatief op het gebied van kunst en cultuur, maar dit zou voor alle talentvelden moeten gebeuren. Daarom is het goed dat er steeds meer samenwerking komt tussen scholen en organisaties in de vrije tijdssector. Dit zou voor alle gebieden versterkend kunnen werken.

Uit de empirie kwam naar voren dat het lastig is om alle jongeren in de wijk aan te spreken. Veel organisaties in het jongerenwerk bedienen hun eigen doelgroep. Dit is niet erg, want in deze groepen worden vormen van *bonding* gecreëerd. Wel is het belangrijk om beleid te ontwikkelen dat ervoor zorgt dat er geen jongeren worden buitengesloten. Daarnaast moet er naast *bonding* ook sprake zijn van *bridging*. Anders is er geen sprake van maatschappelijke participatie. Momenteel komen vooral de Marokkaans jongens aan hun trekken. Dat is heel waardevol, maar de meiden hebben veel minder activiteiten om uit te kiezen. In Kanaleneiland leven veel etniciteiten samen, maar samen activiteiten bezoeken blijkt vaak lastig. Het jongerenwerk zou er goed aan doen door te zorgen dat alle jongeren ergens willen komen. Om iedereen te bereiken moet juist in kleine doelgroepen worden gedacht.

Alle aanbevelingen gaan tot nog toe vooral over wat organisaties in het jongerenwerk kunnen verbeteren om te zorgen voor een goede bijdrage aan talentontwikkeling. De gemeente heeft echter ook een rol in het jongerenwerk, namelijk als regisseur en subsidieverstrekker. Door decentralisering van het jongerenwerk zijn gemeenten verantwoordelijk voor beleid. Om tot een goede bijdrage te komen van het jongerenwerk op het gebied van talentontwikkeling, is sturing van bovenaf nodig. Voor brede talentontwikkeling moeten alle jongeren aangesproken worden. De gemeente moet in haar rol als regisseur een visie vormen op talentontwikkeling. Er gebeuren hele mooie dingen, maar het geheel is te versnipperd. De gemeente kan een visie op talent ontwikkelen, waarin op alle talentgebieden en talentniveaus genoeg aanbod wordt gecreëerd voor alle jongeren.

Literatuurlijst

Literatuur:

- Baakman, N., *Kritiek van het openbare bestuur*, Amsterdam, 1990.
- Berenschot BV en Hordijk & Hordijk (2008). *Onderzoek subsidies Utrechtse wijkwelzijnsorganisaties (WWO's). Van kruiwagens naar feiten: subsidiëring van de WWO's in (financieel) perspectief. Naar een betere wisselwerking tussen welzijnsbeleid en uitvoering.* Utrecht/Culemborg: Berenschot/ Hordijk& Hordijk.
- Blom, J. e.a. (2006). *Onderzoeksrapportage 'Utrecht, Stad voor Jong en Divers Talent'*. Utrecht: Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, faculteit Kunst & Economie. Project in opdracht van Carmelita Serkei (MiraMedia) en Nelly van der Geest (HKU).
- Clarijs, R. (2008) *Unlimited talents and non-formal education*. Prague
- Council of Europe (2008) *White Paper on Intercultural Dialogue*. Strasbourg.
- Dam, C. van en N. Zwicker (2008). *(compententieprofiel) Jongerenwerker*. Utrecht: Movisie
- DMO, OOG, OSA (2008). *Brede Talentontwikkeling voor alle jeugd in Amsterdam*.
- Donk, W. van de, (1999). *Nederland beheerst het middenveld*, in: *Openbaar Bestuur Management*.
- Donk, W. van de, en Hendriks, F (2001). *Maatschappelijk middenveld en openbaar bestuur*, in: *Bestuurskunde*.
- Drenth, M. & Zant, P. van der (2007). *Niet onder de korenmaat. Eindrapportage van een onderzoek naar talentontwikkeling op het gebied van kunst en cultuur in de provincie Drenthe*. Gouda: Bureau ART.
- Elderman, E. & Jansen, P. (2006). *Het Rotterdamse Jongerenwerk. Functies, kerntaken, competenties, methoden*. Woerden, Adviesbureau Van Montfoort.
- Etzioni, A. (1999). *The Spirit of Community*, New York.
- Fabri, W. (2007). *Hoe houden jongerenwerkers hun vak bij? Onderzoek naar de professionalisering van jongerenwerkers*. Utrecht, Nederlands Jeugdinstituut.
- Fukuyama, R, (1995). *Trust*, London.
- Geest, N. van der (2007). *Samenvatting talentontwikkeling en diversiteit : miniconferentie talentontwikkeling*. Utrecht: Gemeente Utrecht. Paper gepresenteerd op miniconferentie over talentontwikkeling.
- Gemeente Amsterdam, *Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (afdeling Kunst en Cultuur) (2007). Hoofdpijnen Kunst en Cultuur 2009-2012*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.
- Gemeente Utrecht (2008). *Inventarisatie kwaliteit en kwantiteit jongerenwerkers. Voor de aanpak van overlastgevende, hinderlijke en criminele jeugdgroepen (Ferweda, ex-aanpak 3/4)*.
- Gemeente Utrecht (2009). *Wijkmonitor Utrecht 2008*. Utrecht.
- Gemeente Utrecht. (2005) *Beleidsnota kinder- en jongerenwerk 2005-2007*. Utrecht.

Ginkel, F. van, Veenbaas, R., Noorda, J. & Fabri, W., red. (2006). Jongerenwerk. Stand van zaken en perspectief. Utrecht/Amsterdam, NIZW Jeugd/SWP.

Griensven, R. van & Smeets, K. (2003). Jeugd- en jongerenwerk in Nederland. Huidige stand van zaken vanuit gemeentelijk perspectief. Den Haag, SGBO.

Hoeven, M.J.A. van der (2006). Voortgangsrapportage Cultuureducatie. Brief aan de Tweede Kamer, 18 september 2006.

Hordijk & Hordijk (2008). Uitkomsten vergelijkend onderzoek 2008 naar tarieven en vermogensposities in welzijn en maatschappelijke dienstverlening. Culemborg: Hordijk & Hordijk.

Innovatieplatform (2005) Leren excelleren. Talenten maken het verschil.

Jaarrapport 2008 Nationale jeugdmonitor (2008) CBS, Den Haag

Laarakker, Karin (2007) Zicht op talentontwikkeling en cultuureducatie, Utrecht: Cultuurnetwerk.

Marlet, G., Poort, S. & Laverman, F. (2007). De kunst van investeren in cultuur. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek. In opdracht van het ministerie van OCW.

Mierlo, J. van, & L. Gerrichhauzen (red.), (1998) Het particulier initiatief in de Nederlandse verzorgingsmaatschappij. Lochem.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2004). Meer dan de som. Cultuurnota 2005-2008. Den Haag: Ministerie van OCW.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2006). Iedereen moet kunnen meedoen. Den Haag: Ministerie van VWS.

Onderwijsraad (2004). Hoe kan onderwijs meer betekenen voor jongeren? Kwalificatie, zorg en talentontwikkeling in samenwerking tussen onderwijs en andere jeugdvoorzieningen. Den Haag: Onderwijsraad.

Onderwijsraad (2008). Een rijk programma voor ieder kind. Den Haag: Ministerie van OCW.

Onderwijsraad & Raad voor Cultuur (2006). Onderwijs in cultuur. Versterking van cultuureducatie in primair en voortgezet onderwijs. Den Haag: Onderwijsraad/Raad voor Cultuur.

Paulides, H. en M. Frank (2007). Klassewerkers. Plan voor deskundigheidsbevordering Rotterdams Jongerenwerk!

Plasterk, R.H.A. (2007). Kunst van leven. Hoofdlijnen cultuurbeleid. Den Haag: Ministerie van OCW.

Putnam, R., (1993) Making Democracy Work. Princeton.

Putnam, Robert (2000). Bowling alone. The collapse and revival of American community. New York: Simon & Schuster.

PvdA (2009) Nota 'Geef meiden de ruimte'. Utrecht: fractie PvdA

Schuyt, Kees (2006). Steunberen van de samenleving. Amsterdam: Amsterdam UniversityPress.

Schwarze, K. & Woudenberg, S. van (2004). Zoek jongeren op waar ze te vinden zijn. Methodiekbeschrijving voor ambulante jongerenwerk. Utrecht, Stade Advies.

SCP (2004) In het zicht van de toekomst. Den Haag: SCP.

Spierts, M. & Vliet, P. van (2008). Goed jongerenwerk. Aansprekend en assertief. In: Goed werk. Verkenningen van normatieve professionalisering. Amsterdam, Humanistics University Press.

Valkestijn, M. (i.s.m. Visitatiecommissie jongerenwerk) (2009) Jongerenwerk verbindt.

Winter, M. de (2003). De verbindende taak van het jongerenwerk. Buurtpedagogen in dialoog en confrontatie met jongeren. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Internetbronnen:

www.cultuurnetwerk.nl

www.doenjadienstverlening.nl

www.getalenteerd.nl

www.jeugdenjongerenwerk.nl

www.jip.org/prof/platform/literatuur.htm

www.jongerencultuurhuiskanaleiland.nl

www.jongerenwerker.nl

www.minocw.nl

www.movisie.nl

www.nizwjeugd.nl

www.nji.nl

www.pjpartners.nl

www.utrecht.nl

www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=278358

www.vanenvoorjongeren.nl

www.vantalentnaarberoep.nl

www.vredevanutrecht.nl

www.yfc.nl